

UREDBA VIJEĆA (EU) 2019/1111 OD 25. LIPNJA 2019. O NADLEŽNOSTI, PRIZNAVANJU I IZVRŠENJU ODLUKA U BRAČNIM SPOROVIMA I U STVARIMA POVEZANIMA S RODITELJSKOM ODGOVORNOŠĆU TE O MEĐUNARODNOJ OTMICI DJECE

Priručnik za polaznike/ice

Izrada obrazovnog materijala:

prof. dr. sc. Mirela Župan,
Pravni fakultet Svučilišta u Osijeku

Tijana Kokić,
Općinski građanski sud u Zagrebu

Zagreb, travanj 2022.

Copyright 2022.
Pravosudna akademija

Maksimirска cesta 63, 10 000 Zagreb, Hrvatska
TEL 00385(0)1 2357 626 WEB www.pak.hr

Sadržaj

UVODNE NAPOMENE	4
I. PODRUČJE PRIMJENE I DEFINICIJE.....	7
II. MEĐUNARODNA NADLEŽNOST	10
1. NADLEŽNOST U BRAĆNIM SPOROVIMA - RAZVOD, ZAKONSKA RASTAVA I PONIŠTAJ BRAKA.....	11
2. NADLEŽNOST U SPOROVIMA O RODITELJSKOJ ODGOVORNOSTI	16
3. NADLEŽNOST ZA HITNE MJERE.....	25
4. ZAJEDNIČKE ODREDBE POGLAVLJA O NADLEŽNOSTI	27
III. MEĐUNARODNA OTMICA DJECE	31
IV. PRIZNAVANJE I IZVRŠENJE	44
V. SURADNJA U PREDMETIMA O RODITELJSKOJ ODGOVORNOSTI.....	72
VI. ODNOS PREMA HAŠKOJ KONVENCIJI IZ 1980., ČLANAK 96.	74
VII. PREGLED ODLUKA - poveznica.....	76
VIII. RJEŠAVANJE HIPOTETSKIH PRIMJERA	77
IX. REPETITORIJ - rješavanje pitanja pripremljenih za diskusiju.....	81
POPIS LITERATURE	83

UVODNE NAPOMENE

Europska unija ima za cilj uspostavu područja slobode, sigurnosti i pravde. S tom svrhom donosi mjere u području pravosudne suradnje u građanskim, uključivo obiteljskim, stvarima. Europska unija od država je članica dobila nadležnost za uređivanje *prekograničnih aspekata* obiteljskoga prava, stoga donosi propise iz područja međunarodnog privatnog prava. Svrha je ove radionice detaljnije upoznavanje sudaca i sudskih savjetnika s temeljnim pravnim instrumentom Europske Unije u rješavanju bračnih stvari i sporova o roditeljskoj odgovornosti za djecu.

Uredba Vijeća (EU) 2019/1111 od 25. lipnja 2019. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću te o međunarodnoj otmici djece (dalje Uredba Bruxelles II ter)¹ sastoji se od 98 uvodnih recitala, IX. Poglavlja, 105 odredaba i IX. Priloga.

Uredbi Bruxelles II ter prethodila je dugogodišnja primjena Uredbe Vijeća (EZ) br. 2201/2003 od 27. 11. 2003. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću te o stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 1347/2000 (dalje Uredba Bruxelles II bis).² Ova Uredba u Republici Hrvatskoj primjenjuje se od 1. srpnja 2013. godine. Uredba Bruxelles II bis sadržavala je zajednička europska pravila za razvod braka i roditeljsku odgovornost s ukupno 72 odredbe i VII. Poglavlja.

Uredba je pravno obvezujući akt sekundarnog zakonodavstva Unije koji se u državama članicama EU primjenjuje izravno i u cijelosti. Uredba je nadogradnja nacionalnog sustava te koegzistira s drugim međunarodnim i unutrašnjim pravnim izvorima. Shodno na samu primjenu Uredbe Bruxelles II bis upućuje i hrvatski Zakon o međunarodnom privatnom pravu (ZMPP)³ kroz odredbu čl. 48 te čl. 50. U kontekst primjene Uredbe Bruxelles II ter neizostavno ulaze i pravila Vijeća Europe, poglavito

¹ OJ L 178, 2.7.2019, p. 1–115

² OJ L 338, 1-29.

³ NN 101/17, na snazi od 29.01.2019.

Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda⁴ te Konvencija Ujedinjenih naroda o pravima djeteta.⁵

Na ovoj radionici bavit ćemo se revidiranim tekstom prvog i najopsežnijeg instrumenta EU u području obiteljskog međunarodnog privatnog prava. Ovom su Uredbom ujednačene odredbe o međunarodnoj nadležnosti u bračnim sporovima i stvarima povezanim sa roditeljskom odgovornošću, kao i one o priznanju i izvršenju odluka donesenih u bračnim predmetima i u predmetima o roditeljskoj odgovornosti. Uredba, za razliku od prethodnice, uvodi odvojeno poglavlje o nadležnosti u postupku u slučajevima roditeljske otmice djeteta. Uredba predviđa i pravila o sprečavanju paralelnih postupaka. Detaljna pravila i postupci predviđaju automatsko priznavanje odluka donesenih u polju primjene Uredbe na području EU.

Na ovoj radionici najprije ćemo razmotriti polje primjene same Uredbe (*ratione materiae*) i definicije (Poglavlje I. (čl. 1. i 2.). Potom će se detaljno analizirati odredbe o međunarodnoj nadležnosti u bračnim sporovima i stvarima povezanim sa roditeljskom odgovornošću (Poglavlje II. (čl. 3.-21.)), te u slučajevima roditeljske otmice djeteta (Poglavlje III, čl. 22-29). U nastavku ćemo se baviti odredbama o priznavanju i izvršenju (Poglavlje IV (čl. 30.-75.)). Konačno, u manjoj se mjeri, za potrebe sudaca, odrađuje i Poglavlje V. Suradnja u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću (čl. 76-91) te kratko pitanja odnosa Uredbe Bruxelles II ter prema konvencijskom pravu podudarnog polja primjene (Poglavlje VII. (čl. 94.-99.)).

Valja naglasiti da je Sud EU u nizu predmeta tumačio primjenu Uredbe 2001/2003.⁶ Budući su brojne odredbe u cijelosti preuzete i u slijednici te Uredbe, Uredbi br. 2019/1111, tumačenje zauzeto ranije ostaje relevantno. Ono će nadopunjavati i pravila koja su zadržana uz manje kozmetičke promjene. Za sve ostale nedoumice oko ispravne interpretacije sudovi se moraju obratiti Sudu EU u propisanom postupku za donošenje odluke u prethodnom pitanju.

⁴ Protokol br. 1., Protokol br. 4, Protokol br. 6., Protokol br. 7., NN MU br. 18/97, 6/99 - proč. tekst, 8/99 - ispr.; Protokol br. 13., NN MU br. 14/02, 13/03., Protokol br. 12., NN MU 14/02, 9/05, Protokol br. 14. uz ovu Konvenciju, NN MU 1/06 i 2/10.

⁵ 1577 UNTS 3, Sl. I. SFRJ br. 15/90, NN MU br. 12/93, 20/97.

⁶ Vidi www.curiae.eu

Bolje razumijevanje odredaba ove uredbe doprinijet će kvalitetnijem i bržem provođenju postupaka u kojima se one moraju primijeniti. Ujedno će ono potaknuti ujednačenu primjenu uredbi, što će doprinijeti većoj zakonitosti i pravnoj sigurnosti te u konačnici slobodnom protoku odluka u bračnim sporovima i sporovima o roditeljskoj odgovornosti za djecu, u Europskoj uniji.

I. PODRUČJE PRIMJENE I DEFINICIJE

Materijalno područje primjene, čl. 1.

Odredba kojom se definira materijalno područje primjene ostaje neizmijenjena u odnosu na prethodnicu, Uredbu Bruxelles II bis. Materijalno polje primjene Bruxelles II ter obuhvaćaju građanske predmete koji se odnose na "razvod, rastavu i poništaj braka" (čl. 1. st. 1. toč. a), te na "dodjelu, izvršavanje, prijenos, kao i potpuno ili djelomično oduzimanje roditeljske odgovornosti" (čl. 1. st. 1. toč. b), bez obzira na prirodu suda ili tribunalna pred kojim se ovi postupci vode.

Uredba se u ograničavanju polja primjene koristi i negativnom formulacijom koja je uvriježena i u drugim uredbama iz područja međunarodnog privatnog prava. Isključuje se stoga njezina primjena na „porezne, carinske ili upravne stvari“. Uredba se primjenjuje samo na privatnopravne odnose.

Kada govorimo o **području primjene u bračnim predmetima**, jasno se ograničava samo na bračne predmete koji se vode uz javnopravno sudjelovanje, dok isključivo vjerski postupak ne potпадa pod polje primjene Uredbe.⁷ Iz polja primjene su isključena i neka pitanja koja se mogu pojaviti u bračnim stvarima određenih država članica, poput krivnje bračnih drugova, na koja se primjenjuje nacionalno pravo. **Izrijekom se isključuje** primjena Bruxelles II ter na imovinskopravne posljedice braka – na koje se primjenjuje Uredba Vijeća (EU) 2016/1103 od 24. lipnja 2016. o provedbi pojačane suradnje u području nadležnosti, mjerodavnog prava te priznavanja i izvršenja odluka u stvarima bračnoimovinskih režima. Također se isključuje primjena i obveze uzdržavanja - a koje se primjenjuje Uredba Vijeća (EZ) br. 4/2009 od 18. prosinca 2008. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršenju sudskih odluka te suradnji u stvarima koje se odnose na obvezu uzdržavanja. Pitanja osobnih učinaka razvoda braka, poput imena bračnih drugova, također ne potпадaju pod polje primjene Bruxelles II ter, već se na iste primjenjuje

⁷ Borrás, A.: Explanatory Report on the Convention on Jurisdiction and Recognition and Enforcement of Judgements in Matrimonial matters, OJ EC C 221/27, od 16. 07. 1998., toč. 20B (dalje: Borrás, Explanatory Report); Ines Medić, Komentar Uredbe Bruxelles II bis u području roditeljske skrbi, Osijek Pravni fakultet Sveučilišta u Osijeku, 2012.

međunarodno privatno pravo svake države članice.⁸ Kod nas bi se na ova pitanja trebalo primijeniti čl. 47. ZMPP.

Područje primjene na dodjelu, izvršavanje, prijenos, ograničenje ili oduzimanje **roditeljske odgovornosti**, čl. 1. st. 2. Predmeti roditeljske odgovornosti, mogu se odnositi na:

- (a) pravo na skrb i pravo na kontakt;
- (b) skrbništvo, odgajateljstvo i slične institute;
- (c) određivanje i funkcije svake osobe ili tijela koje brine o djetetu ili njegovoj imovini, ili koje ga zastupa ili mu pomaže;
- (d) smještaj djeteta u ustanovu za skrb ili kod udomitelja;
- (e) mjere zaštite djeteta koje se odnose na upravljanje djetetovom imovinom, njezino čuvanje ili raspolaganje njome.

Navedena lista je tek ilustrativna, a ne konačna, čime se ostavlja prostora i za druge mjere. Predmeti o roditeljskoj odgovornosti potпадaju pod polje primjene Bruxelles II ter i onda kada je odnosni predmet prema nacionalnom pravu javnopravnog karaktera, tako npr. smještanje djeteta u udomiteljsku obitelj ili na institucijsku skrb.

Također sadrže popis **odnosa koji su izrijekom isključeni** iz primjene, bilo da su uređeni drugim uredbama (točka e) i f)), ili nisu dio kompetencija Europske unije te važe primjenjivi nacionalni režimi. Ti odnosi su taksativno navedeni, a to su:

- (a) utvrđivanje ili osporavanje veze između roditelja i djeteta;
- (b) odluke o posvajanju, pripremne mjere za posvajanje ili poništavanje ili pobijanje posvajanja;
- (c) ime i prezime djeteta;
- (d) emancipaciju;
- (e) obveze uzdržavanja;
- (f) određivanje upravitelja imovinom ili nasljeđivanje;
- (g) mjere poduzete kao rezultat kaznenih djela koja su počinila djeca

Definicije, čl. 2.

⁸ Borrás, Explanatory Report , bilj. 4, toč. 19., str. 35.

Niti kroz ovu odredbu Bruxelles II ter ne odstupa od svoje prethodnice. U čl. 2., Uredba sadrži autonomne definicije pojmove kao što su: "sud", "sudac", "država članica", "odluka", "država porijekla", "država ovrhe", "roditeljska odgovornost", "nositelj roditeljske odgovornosti", "skrbnička prava", "pravo na susrete i druženje", te "nezakonito odvođenje ili zadržavanje".

Prema čl. 2. toč. 1. sudom se smatraju sva tijela država članica koja su nadležna za predmete na koje se Uredba odnosi. Kako Bruxelles II ter sadrži odredbe o međunarodnoj nadležnosti i priznanju i izvršenju, to znači da će u postupcima koji se odnose na bračne sporove te na roditeljsku odgovornost sudovi svoju nadležnost temeljiti na odredbama o nadležnosti sadržanim u Uredbi; te da će se priznanje i izvršenje odluka donesenih u tim predmetima također temeljiti na odredbama Uredbe.

Što se tiče roditeljske odgovornosti, Bruxelles II ter je prihvatile vrlo široku definiciju pojma "roditeljska odgovornost", koja pokriva sva prava i obveze nositelja roditeljske odgovornosti u odnosu na osobu i imovinu djeteta. Tako prema Uredbi, „roditeljska odgovornost podrazumijeva sva prava i obveze u svezi sa osobom ili imovinom djeteta koja su fizičkoj ili pravnoj osobi dana odlukom, zakonom ili sporazumom koji proizvodi pravne učinke. To uključuje i skrbnička prava i pravo na susrete i druženje. Autonomno definiranje pojmove sadržanih u Uredbi trebalo bi onemogućiti njihova različita tumačenja, u nacionalnim okvirima te posebice u različitim državama članicama. Uredba ne definira do koje se dobi osoba ima smatrati djetetom, stoga omogućava državama primjenu nacionalnih rješenja. Ipak, u kontekstu roditeljske otmice djece, samim upućivanjem na Hašku konvenciju iz 1980. implicira da će se u tim postupcima djetetom smatrati osoba do 16 godina starosti.

II. MEĐUNARODNA NADLEŽNOST

Odredbe kojima se uređuje pitanje nadležnosti u bračnim stvarima te u predmetima roditeljske odgovornosti sadržane su u Poglavlju II. Uvodno treba razlučiti pojam međunarodne nadležnosti i značaj njezina korektnog utvrđivanja u europskim stvarima.

Određivanje međunarodne nadležnosti jedan je od najznačajnijih postupovnih momenata pružanja pravosudne zaštite u međunarodno obilježenim obiteljskim stvarima, a ujedno i prvi odlučujući korak kojim se određuje pred sudom ili tijelom koje je od država, s kojima predmet ima određenu vezu, moguće pokrenuti postupak. Pravila međunarodne nadležnosti unutrašnja su pravila pojedine države kojima se određuje apsolutna nadležnost sudova neke države.⁹ U tom su smislu države slobodne u odabiru kriterija koje drže prihvatljivim za povezivanje spora s forumom. Tu mogućnost nacionalni zakonodavac gubi kada njegova država pristupi određenom međunarodnom ugovoru ili organizaciji, koja svojim aktima regulira pitanja međunarodne nadležnosti. U području ujednačenog konvencijskog režima za obiteljskopravne stvari pravila međunarodne nadležnosti doticana su indirektno kroz pravila o priznanju i ovrsi: odluka suda ugovornice ne bi se mogla priznati ukoliko bi ju donio sud koji nije nadležan prema nekom od kriterija koje navodi konvencija.¹⁰ Iako države ugovornice nisu obvezne mijenjati nacionalna pravila o direktnoj nadležnosti da bi ih uskladile s konvencijskim rješenjima, takav razvoj događa je poželjan. Primjere dvostrukih konvencijskih režima danas pak nalazimo, npr. kod Haške konvencije o mjerama dječje zaštite iz 1996. Danas Europska unija donosi uredbe kao akte sekundarnog prava te propisuje pravila direktne međunarodne nadležnosti za širi spektar materije iz područja međunarodno obilježenih obiteljskopravnih stvari. Na taj način ona značajno mijenja ovaj segment tradicionalno nacionalnog međunarodnog postupovnog prava.

⁹ Pravilima o relativnoj nadležnosti (stvarnoj i mjesnoj) razgraničava se djelokrug poslova unutar pravosuđa odnosne države te ne postoje zasebna pravila za međunarodno obilježene predmete već se primjenjuju pravila koja vrijede za tuzemne. Više Vuković, M., Kunštek, E., Međunarodno građansko postupovno pravo (Zgombić i partneri, 2005.); Župan, M., "Europski prekogranični obiteljski postupci", u: Petrašević, T., Vučetić, I., ur., Procesno-pravni aspekti prava EU, Pravni fakultet Osijek, 2016., str. 125-167.

¹⁰ Da nisu bila uvriježena pravila direktne međunarodne nadležnosti svjedoče i sve ranije Haške konvencije o uzdržavanju koje su jednostrane. www.hcch.net.

U pogledu nadležnosti važno je naglasiti da se Uredbom uređuje međunarodna nadležnost, dok je pitanje mjesne nadležnosti prepušteno državama članicama. Dakle, za određivanje mjesne nadležnosti primjenjuju se odredbe nacionalnog prava. Ako u pojedinom slučaju nadležnost određena po odredbama Uredbe ne bi na nacionalnoj razini odgovarala niti jednoj mjesnoj nadležnosti, prazninu bi trebalo popuniti pravilima koja vrijede u slučaju negativnog sukoba nadležnosti.

Promjene koje dotiču hrvatski pravni poredak slijedom primjene europskih obiteljskih uredbi mogu se sistematizirati na nekoliko kategorija:

- sudovi i druga nadležna tijelo po službenoj dužnosti moraju primjenjivati pripadajuća direktna pravila međunarodne nadležnosti;
- u hrvatskom pravnom poretku u materijalnom polju primjene obiteljskih uredbi gotovo u potpunosti je otklonjena primjena nacionalnih pravila sadržanih u Zakonu o rješavanju sukoba zakona s propisima drugih zemalja u određenim odnosima;
- uvriježenost kriterija državljanstva u sferi međunarodne nadležnosti se gubi, a primat kriterija *prebivališta* zamjenjuje primat kriterija *uobičajenog boravišta*;
- isključivanje neumjerenih kriterija međunarodne nadležnosti usklađuje nacionalni sustav međunarodnog postupovnog prava sa temeljnim ljudskim pravima kako Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda tako i Povelje temeljnih prava;
- pravni poredak obogaćen je brojnim novim kriterijima: mogućnosti sklapanja sporazuma o međunarodnoj nadležnosti, mogućnosti ustupanja nadležnosti суду koji je u boljoj poziciji da riješi predmet u najboljem interesu djeteta; nadležnost na temelju samog boravišta djeteta; nužni forum, ograničenje na postupanje za promjenu postojeće odluke.¹¹

1. NADLEŽNOST U BRAĆNIM SPOROVIMA - RAZVOD, ZAKONSKA RASTAVA I PONIŠTAJ BRAKA

Opća nadležnost, čl. 3.

¹¹ Vidi Župan, Mirela: 50 godina europske pravosudne suradnje u građanskim stvarima – 5 godina hrvatske primjene. Godišnjak Akademije pravnih znanosti Hrvatske, Vol. X No. 1, 2019., str. 469-494 u otvorenom pristupu <https://hrcak.srce.hr/223038>

Pravila o nadležnosti za bračni spor Bruxelles II ter propisuje odredbama članaka 3-6. Opća međunarodna nadležnost u bračnim stvarima određuje se prema **sedam alternativnih osnova nadležnosti**.

U predmetima koji se odnose na razvod, zakonsku rastavu ili poništaj braka, nadležni su sudovi država članica

a) na čijem području:

- bračni drugovi imaju uobičajeno boravište, ili
- su bračni drugovi imali zadnje uobičajeno boravište, ako jedan od njih i dalje ima isto boravište, ili
- protustranka ima uobičajeno boravište, ili
- u slučaju zajedničkog prijedloga za pokretanje postupka, ima uobičajeno boravište bilo koji od bračnih drugova, ili
- stranka koja pokreće postupak ima uobičajeno boravište, ako je on ili ona tamo imao boravište najmanje godinu dana prije pokretanja postupka, ili
- stranka koja pokreće postupak ima uobičajeno boravište, ako je on ili ona tamo imao boravište najmanje šest mjeseci prije pokretanja postupka, a on ili ona je bio državljanin dotične države članice.

(b) čije državljanstvo imaju oba bračna druga.

Implementirajući načelo *favor divorci* kroz široku paletu mogućih (izberivih, konkurentnih, alternativnih) foruma pogoduje se osobama koje žele prekinuti brak. Uredba Bruxelles II ter opću nadležnost čl. 3. prije svega veže uz kriterij uobičajenog boravišta, bilo da se radi o zajedničkom ili posljednjem zajedničkom uobičajenom boravištu bračnih drugova, uobičajenom boravištu protustranke, uobičajenom boravištu predlagatelja – ako je tamo boravio najmanje godinu dana ili 6 mjeseci ima državljanstvo neke države članice (čl. 3. st. 1a). Ipak, potpuno ravnopravnom alternativom predviđena je i nadležnost zasnovana na kriteriju zajedničkog državljanstva bračnih drugova.

Sud EU postavio je smjernice tumačenju međusobnog odnosa alternativnih kriterija opće odredbe o međunarodnoj nadležnosti za bračne predmete odlukom u predmetu *Laszlo Hadadi v Csilla Marta Mesko*.¹²

¹² Predmet Hadadi/Mesko, C-168/08, ECLI:EU:C:2009:474.

Gosp. Hadadi i gđa. Mesko - oboje mađarskoga državljanstva, vjenčali se u Mađarskoj 1979. Emigrirali su u Francusku te postali naturalizirani francuski državljeni, ali se nikada nisu odrekli mađarskoga državljanstva. 2002. Hadadi podnosi zahtjev za razvod braka pred sudom u Budimpešti koji donosi odluku o razvodu u svibnju 2004. Kasnije je i Mesko podnijela zahtjev za razvod braka pred francuskim sudom, dok Hadadi u francuskoj jurisdikciji traži priznanje i ovru odluke mađarskoga suda. Drugostupanjski sud u Parizu drži da se odluka o razvodu braka donesena u Mađarskoj ne može priznati: nadležnost budimpeštanskoga suda je „klimava“, dok je nadležnost francuskih sudova čvrsta i jasna, budući je Francuska država trajnog nastana ove obitelji već 20 godina. Hadadi podnosi žalbu u povodu koje su francuski sudovi uputili zahtjev Sudu EU za tumačenjem međusobnog odnosa kriterija za međunarodnu nadležnost.

Sud EU tumači da Bruxelles II bis predviđa da je nadležnost zasnovana na kriteriju uobičajena boravišta i nadležnost zasnovana na kriteriju državljanstva alternativna, te je izrijekom dozvoljena koegzistencija nekoliko potencijalno nadležnih država. Uredba ne propisuje hijerarhiju ili prioritet između mogućih nadležnosti.¹³ Po pitanju kriterija zajedničkog državljanstva Sud ne nalazi da bi Uredba nalagala uvažavati samo efektivno zajedničko državljanstvo.¹⁴ Sam Sud EU prihvata da alternativno postavljena pravila o nadležnosti mogu dovesti do „utrke na sud“, ali i da se radi o legitimnoj uporabi odredbi *acquisa*. Nema mjesta argumentaciji zlorabe prava čak niti ukoliko s državom zajednička državljanstva više nema nikakve veze.¹⁵ Na ovaj način Sud sugerira da autonomno i ujednačeno tumačenje Uredbe ne trpi privilegije nacionalnih pravila ili uvriježenog nacionalnog tumačenja.

Valja skrenuti pozor na odnos nacionalnih i europskih pravila. Naime, ZMPP je kroz čl. 5. uveo definiciju pojma uobičajenoga boravišta. Međutim, tu definiciju nije dozvoljeno primjenjivati za potrebe tumačenje europskog prava, jer je samo i jedino Sud EU nadležan tumačiti koncepte i pojmove predviđene europskim pravom. To se poglavito odnosi na otvorene koncepte za koje sama uredba nije uvela definiciju. Uobičajeno boravište se u praksi Suda EU često tumačilo u kontekstu drugih politika zajednice, dok je nedavno Sud EU tumačio i sam čl. 3. Uredbe Bruxelles II bis.

¹³ Točka 49. odluke.

¹⁴ Točka 51, 52, 55. odluke.

¹⁵ Točka 57. odluke.

U predmetu *OE protiv VY*¹⁶ nacionalni sud tražio je pojašnjenja u vezi čl. 3. stavak 1. točka (a) peta i šesta alineja, sporeći oko razlike u duljini trajanja razdoblja boravka koja se zahtijevaju za određivanje nadležnog suda kao i razlikovanju između državljanina države članice suda pred kojim je postupak pokrenut i osobe koja nije njezin državljanin te povezanih pitanja diskriminacije. U predmetu *IB protiv FA*¹⁷ Sud EU dao je svoje tumačenje čl. 3. stavak 1. točka (a) i pojma „uobičajeno boravište“ stranke koja pokreće postupak.

Protutužba, čl. 4.

Sud pred kojim je postupak u tijeku na temelju članka 3. nadležan je i za razmatranje protutužbe u onoj mjeri u kojoj je ta protutužba obuhvaćena područjem primjene ove Uredbe. Naravno da i inicijalni prijedlog i protuprijedlog moraju potpadati pod polje primjene Uredbe. Odredbe čl. 4. treba tumačiti u vezi s čl. 20. ove Uredbe koji uređuje pitanje dvostrukе litispendencije, kako bi se razlikovale situacije na koje se svaki od tih članaka odnosi.

Supsidijarna nadležnost, čl. 6.

Kako je ranije rečeno, uredbe u pravilu zamjenjuju nacionalne propise, iako je ova uredba ostavila mogućnost za djelovanje nacionalnog propisa ukoliko sud niti jedne države članice ne bi bio nadležan za spor. Rano se u sudskoj praksi otvorilo i pitanje preostalog prostora primjene nacionalnog zakonodavstva u bračnim predmetima, a vezano uz tumačenje čl. 6. i čl. 7. Uredbe 2201/2003. Uredba Bruxelles II ter je doživjela tehničku izmjenu, te su odredbe čl. 6. i 7. prethodnice objedinjene u jednu odredbu o supsidijarnoj nadležnosti, sada čl. 6., koji se dalje pojašnjava.

Supsidijarna nadležnost se može zasnovati samo ako nijedan sud određene države članice nije nadležan u skladu s člankom 3., 4. ili 5., kada se nadležnost utvrđuje, u svakoj državi članici, pravom te države. To pravilo otvara prostor primjeni nacionalnih pravila međunarodnog privatnog prava, kod nas konkretno čl. 48. st. 2. ZMPP koji propisuje da je u bračnim stvarima sud Republike Hrvatske nadležan supsidijarno i onda kada je jedan bračni drug državljanin Republike Hrvatske.

Ovo pravilo treba primjenjivati uz određena uredbom propisana ograničenja. Odredbom čl. 6. st. 2. propisano je da se protiv bračnog druga koji ima uobičajeno

¹⁶ C-522/20, Presuda Suda (treće vijeće) od 10. veljače 2022., ECLI:EU:C:2022:87

¹⁷ C-289/20, Presuda Suda (treće vijeće) od 25. studenoga 2021. ECLI:EU:C:2021:955

boravište na državnom području određene države članice ili je državljanin određene države članice može biti pokrenut postupak u drugoj državi članici samo u skladu s člancima 3., 4. i 5. Nadalje, protiv protustranke koja nema uobičajeno boravište u određenoj državi članici i nije njezin državljanin svaki državljanin određene države članice koji ima uobičajeno boravište na državnom području druge države članice može, kao i državljeni te države, pozivati se na pravila o nadležnosti koja se primjenjuju u toj državi.

Odlučna je u tumačenju primjene nacionalnih kriterija nadležnosti argumentacija Suda EU u predmetu *Sundelind Lopez v Lopez Lizazo*.¹⁸

Suelind Lopez je švedska državlјanka udana za Kubanca Lopeza Lizaza. Zajedničko uobičajeno boravište bilo im je u Francuskoj, dok u vrijeme podnošenja zahtjeva za razvod on boravi na Kubi a ona u Francuskoj. Lopez je podnijela Općinskom sudu u Stockholmu zahtjev za razvod braka, oslanjajući se na švedsko zakonodavstvo. Zahtjev je odbijen odlukom 2005. godine, uz obrazloženje da su prema odredbi čl. 3. nadležni samo francuski sudovi te da čl. 7. ujedno isključuje iz primjene švedska nacionalna pravila međunarodne nadležnosti. Odlukom Žalbenog suda 2006. odbijen je pravni lijek koji je ona uložila protiv te odluke. Lopez je dalje uložila pravni lijek protiv odluke švedskom Vrhovnom sudu koji Sudu EU postavlja upit o tome smije li se u predmetu razvoda u kojem tužnik nema boravište u državi članici niti je državljanin države članice, voditi postupak pred sudom države članice koji prema odredbama Bruxelles II bis o općoj međunarodnoj nadležnosti nije nadležan, ako bi primjenom odredbe čl. 3. sud druge države članice mogao biti nadležan? (točka 16 odluke) Švedski sud dalje polemizira da za razliku od francuskih sudova, svoju nadležnost ne može zasnovati na članku 3. Bruxelles II bis, nego samo na svom nacionalnom pravu. Stoga proizlazi da tumačenje čl. 7. ove Uredbe ima izravan učinak na ishod slučaja u glavnom postupku.

Sud EU ovdje tumači međuodnos dvije odredbe uredbe Bruxelles II bis, a koje su prenesene u čl. 6. Bruxelles II ter. Prema pravilu o isključivoj prirodi nadležnosti čl. 3., 4., 5., protiv bračnog druga koji ima uobičajeno boravište na području neke države članice; ili je državljanin neke države članice (ili, u slučaju Ujedinjenog Kraljevstva i Irske, ima domicil) može se pokrenuti postupak u drugoj državi članici samo prema

¹⁸ Predmet *Sundelind Lopez/Lopez Lizazo*, C-68/07, ECLI:EU:C:2007:740.

čl. 3, 4. i 5.! Ukoliko nadležnost u bračnom sporu nije moguće zasnovati niti na jednom od kriterija predviđenih ovim odredbama Bruxelles II *bis* (čl. 3, 4. i 5), nadležnost se u svakoj državi članici zasniva na pravilima o nadležnosti sadržanim u pravu te države. Takva supsidijarna ili rezidualna nadležnost u odnosu na druge kriterije predviđene Uredbom dolazi tek na posljednje mjesto. Sud donosi odluku da ako u postupku razvoda tuženik nema uobičajeno boravište u državi članici niti je državljanin države članice, sudovi države članice ne mogu zasnovati nadležnost na odredbama svog nacionalnog prava, ako bi sudovi druge države članice bili nadležni temeljem odredaba uredbe o općoj međunarodnoj nadležnosti.¹⁹

2. NADLEŽNOST U SPOROVIMA O RODITELJSKOJ ODGOVORNOSTI

Uredba kroz svoje odredbe predviđa pravila i iznimke najprikladnijeg foruma za donošenje odluke u sporovima o roditeljskoj skrbi. Nadalje propisuje pravilo o nadležnosti za privremene mjere te mjere zaštite, ali i postupanje u slučaju prethodnih pitanja.

Opća nadležnost, čl. 7.

Opću nadležnost za spor o roditeljskoj odgovornosti imaju sudovi države članice u kojoj u trenutku pokretanja postupka dijete ima uobičajeno boravište (čl. 7. st. 1.). Ovo pravilo podložno je primjeni odredaba članaka 8., 9. i 10. (čl. 7. st .2.).

Kriterij uobičajena boravišta djeteta u međunarodnom privatnom pravu prisutan je više od stoljeća. Njegovom se uporabom neupitno ostvaruje zaštita najboljeg interesa djeteta. Uobičajenim boravištem treba smatrati mjesto u kojemu osoba doista i živi, ono koje je sjedište njezinih privatnih i društvenih životnih aktivnosti. Djeca koja su se uklopila u društvenu sredinu mogu imati samostalno uobičajeno boravište, jer za njegovo zasnivanje nije potrebna poslovna sposobnost.²⁰ Iako je uobičajeno boravište blisko čistom faktičnom boravku, izričaj «uobičajeno» ili «redovno» boravište ukazuje na stabilnost, stoga ono mora biti više nego povremeno ili slučajno. Iako se smatra da je prihvatljivo uobičajenim boravištem djeteta uzeti mjesto u

¹⁹ Točka 29.

²⁰ Kunda Ivana, Uobičajeno boravište u Župan, M., (ur.), "Prekogranično kretanje djece u EU". Pravni fakultet Osijek, 2019. u otvrenom pristupu <https://www.pravos.unios.hr/chair-euchild/monografija>

kojemu je ono boravilo određeno vrijeme, kod djece valja manje rigidno gledati na samo trajanje boravka, a veću pozornost obratiti na intenzitet toga boravka. Nadalje, iako ovdje nema mjesta zavisnom uobičajenom boravištu (paralelnom zavisnom prebivalištu), praktično je vrlo teško odvojiti uobičajeno boravište djeteta od onoga osoba koje izvršavaju roditeljsku skrb, poglavito kada su u pitanju novorođena ili mala djeca koja ga samostalno ne mogu zasnovati. Stoga je nepobitno da će uobičajeno boravište malodobna djeteta *u pravilu* biti zavisno, dakle vezano za uobičajeno boravište osobe koja izvršava roditeljsku skrb. Stoga je po pitanju uobičajena boravišta djeteta prihvatljiva teza da je to *mješoviti koncept* činjenica i prava. Uobičajeno boravište malodobna djeteta *u pravilu* će biti zavisno, što iziskuje projekciju onih situacija u kojima bi se uobičajeno boravište djeteta moglo razlikovati od onoga njegovih roditelja ili osoba koje izvršavaju roditeljsku skrb. Ukoliko samo roditelji neko vrijeme borave u državi A i tako voljno promijene svoje boravište, a dijete tek kratko vrijeme boravi u toj državi i nastavi boraviti u državi njihova zajednička uobičajena boravišta, postavlja se pitanje da li je opravdano vezati djetetovo boravište uz ono njegovih roditelja? Druga je tipična situacija u kojoj dijete napušta mjesto zajednička uobičajena boravišta i odlazi na školovanje u drugu državu. Pitanje je na koji element treba dati prevagu: je li dostatna činjenica da dijete većinu vremena boravi u toj drugoj državi, ili je činjenica da ono nije integrirano u društveni život te države dostatan argument da bi se respektiranjem pukog činjeničnog stanja kreirala izvještačena veza s pravnim sustavom države u kojoj se dijete samo školuje? Treća je situacija vezana uz djecu adolescentske dobi koja bi samostalno odlučila promijeniti svoje boravište tako da primjerice odsele od roditelja s kojim žive ka roditelju s kojim inače ne žive. Da bi se procijenilo je li u toj situaciji dijete zasnovalo novo uobičajeno boravište potrebno je sagledati sveukupnost činjeničnog stanja te procijeniti je li sukladno dobi i zrelosti djeteta opravdano uvažiti njegovu volju za promjenom. Kako Uredba ne definira, već ostavlja pojам uobičajenog boravišta faktičkim konceptom, na tijelu je primjene da odredi gdje se doista nalazi uobičajeno boravište djeteta.²¹ Sud EU jasno je protumačio koncept uobičajena boravišta djeteta, a time i olakšao primjenu pred nadležnim tijelima koji u

²¹ *Practice Guide for the application of the new Brussels II Regulation (Council Regulation (EC) No 2201/2003 of 27 November 2003 concerning jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in matrimonial matters and the matters of parental responsibility, repealing Regulation (EC) No 1347/2000)*, European Commission, 2005. url: ec.europa.eu/.../parental_resp_ec_vdm_en.pdf .str. 12.

kontekstu primjene Uredbe moraju osigurati sustavnost i ujednačenost prakse, a koja će jamčiti pravnu sigurnost.²² U jednom od prvih predmeta u kontekstu Bruxelles II bis uredbe, a koji je i dalje primjenjiv, činjenice su predmeta bile slijedeće:

Troje malodobne djece živi s majkom i očuhom u Švedskoj, godine 2005. odlaze na odmor u Finsku. Mjesecima se sele i žive u kamp-kućici, djeca ne idu u školu. Finski nadležni centar za socijalnu skrb neodgodivo (prisilno) izuzima djecu iz obitelji i smješta u institucionalnu skrb, dok finski Vrhovni upravni sud odbija sve prigovore roditelja o nenađežnosti finskih tijela, jer da djeca imaju uobičajeno boravište u Švedskoj. Finski Vrhovni upravni sud ipak prihvata da je pravna utemeljenost postupanja finskog centra ovisno o tome gdje djeca imaju uobičajeno boravište, pa stoga postavlja prethodno pitanje Sudu EU tražeći smjernicu u tumačenju pojma „uobičajenog boravišta djeteta“ iz čl. 8.

Sud EU sugerira da mora postojati određeni stupanj integracije djeteta u društvenu i obiteljsku sredinu, što se poglavito ocjenjuje trajanjem, pravilnošću, uvjetima i razlozima boravka te boravkom obitelji u istom mjestu, djetetovim državljanstvom, pohađanjem škole te poznavanjem jezika.²³

U drugom se predmetu *Mercredi v. Chaffe*²⁴ pred Sudom našlo tumačenje koncepta uobičajenog boravišta dojenčeta. Podsjećajući na predmet C-523/07 Sud EU ističe da uobičajeno boravište ukazuje na određeni stupanj integracije djeteta u društvenu sredinu, pri čemu se moraju sagledati uvjeti i razlozi ostanka djeteta kao i njegovo državljanstvo. Osim fizičke prisutnosti i drugi čimbenici trebaju ukazati da prisutnost djeteta nije privremene naravi. Namjera vršitelja roditeljske skrbi da se trajno nastani s djetetom u drugoj državi članici može biti indikator da je došlo do prijenosa uobičajenog boravišta, ali je djetetovo društveno i obiteljsko okruženje ključno! Ovaj predmet sugerira da je kod izrazito male djece prihvatljivije više se osloniti na uobičajeno boravište primarnog skrbnika. S obzirom na vrlo široko polje primjene Bruxelles II ter uredbe naglašava se potreban oprez kojom treba tumačiti ovaj kriterij kod prihvatanja nadležnosti za prekogranični smještaj djeteta.²⁵

²²

<https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?oqp=&for=&mat=or&ige=&td=%3BALL&jur=C%2CT%2CF&page=1&dates=&pcos=Oor&lg=&pro=&nat=or&cit=R%252CC%252CCJ%252CR%252C2008E%252C%252C2003%252C2201%252C%252C8%252C%252C%252C%252C%252Ctrue%252Cfalse%252Cfalse&language=hr&avg=&cid=4243863>

²³ Predmet A., C-523/07, ECLI:EU:C:2009:225.

²⁴ Predmet Mercredi/Chaffe, C-497/10, ECLI:EU:C:2010:829.

²⁵ Predmet Health Service Executive, C 92/12, ECLI:EU:C:2012:255.

Sud EU odlučivao je o pitanju uobičajenog boravišta djeteta i u kontekstu roditeljske otmice. U predmetu UD protiv XB²⁶ sporno je tumačenje pojma „uobičajeno boravište djeteta“ u kontekstu njegova elementa fizičke prisutnosti. Sud EU ocjenjuje da je on temeljni konstitutivni element te bez njega nema uobičajenog boravišta djeteta.

Ustaljivanje nadležnosti prema djetetovom prethodnom uobičajenom boravištu, čl. 8.

Iznimno neće biti nadležan sud uobičajenog boravišta djeteta u trenutku pokretanja postupka u slučaju da postoji nadležnost suda ranijeg uobičajenog boravišta djeteta. Odredba je zadržana u istom obliku kao u prethodnici. Ako se dijete zakonito preseli iz jedne u drugu državu članicu i tamo dobije novo uobičajeno boravište, sudovi države članice djetetova prethodnog uobičajenog boravišta, iznimno od primjene članka 7., zadržavaju nadležnost i tijekom tromjesečnog razdoblja od preseljenja, u svrhe izmjene sudske odluke o pravu na kontakt donesene u toj državi članici prije djetetova preseljenja, ako nositelj prava na kontakt s djetetom, na temelju sudske odluke o pravu na kontakt, i dalje ima svoje uobičajeno boravište u državi članici prethodnog djetetova uobičajenog boravišta (čl. 9. st. 1.).

Prethodno navedeno pravilo se ne primjenjuje ako je nositelj prava na kontakt iz stavka 1., prihvatio nadležnost sudova države članice u kojoj dijete ima novo uobičajeno boravište, sudjelujući u postupku pred tim sudovima i ne osporavajući pri tome njihovu nadležnost.

U načelu svaka promjena uobičajenog boravišta dovodi i do promjene nadležnosti, uz određene iznimke. Tako u slučaju da se dijete zakonito preseli iz jedne države članice u drugu i tamo stekne novo uobičajeno boravište, sudovi države članice djetetova ranijeg uobičajenog boravišta iznimno zadržavaju nadležnost tijekom tri mjeseca nakon preseljenja. Ustaljivanje nadležnosti djetetova ranijeg uobičajenog boravišta predviđeno je radi izmjene sudske odluke o pravu na kontakte donesene u državi članici prije djetetova preseljenja. Ono je moguće samo kad nositelj prava na kontakte i dalje ima svoje uobičajeno boravište u državi članici djetetova dotadašnjeg uobičajenog boravišta. Naprotiv, ako bi u tim okolnostima, nositelj prava na kontakte prihvatio nadležnost sudova države članice djetetova novog uobičajenog boravišta

²⁶ C-393/18 PPU, ECLI:EU:C:2018:835

sudjelujući u meritornom dijelu postupka pred tim sudovima, ne osporavajući njihovu nadležnost, pravilo ustaljivanja nadležnosti više ne bi vrijedilo.

Nadležnost u slučajevima protupravnog odvođenja ili zadržavanja djeteta, č. 9.

Iznimka je općem pravilu i situacija nezakonitog odvođenja ili zadržavanja djeteta, kojom se nadograđuje sustav Haške konvencije o građanskopravnim aspektima otmice djece iz 1980. U slučajevima nezakonitog odvođenja ili zadržavanja djeteta, predaja djeteta trebala bi se postići bez odlaganja, pa bi se u tu svrhu i dalje primjenjivala Haška konvencija iz 1980., dopunjena odredbama ove Uredbe.

U slučaju nezakonitog odvođenja ili zadržavanja djeteta, sudovi države članice u kojoj je dijete imalo uobičajeno boravište neposredno prije nezakonitog odvođenja ili zadržavanja, zadržavaju svoju nadležnost sve dok dijete ne dobije uobičajeno boravište u drugoj državi članici, i to

- a) svaka osoba, ustanova ili drugo tijelo s pravom na skrb ne pristane na odvođenje ili zadržavanje; ili
- b) dijete u toj drugoj državi članici ne boravi najmanje godinu dana nakon što je osoba, ustanova ili drugo tijelo s pravom na skrb saznao ili trebalo sazнати gdje se dijete nalazi, a dijete se smjestilo u novoj sredini, i dok nije zadovoljen barem jedan od sljedećih uvjeta:
 - u roku od godinu dana od trenutka u kojem je nositelj prava na skrb saznao ili trebao sazнати gdje se dijete nalazi, zahtjev za povratak nije podnesen nadležnim tijelima države članice u koju je dijete odvedeno ili u kojoj je dijete zadržano;
 - zahtjev za povratak koji je podnio nositelj prava na skrb povučen je, a novi zahtjev nije podnesen u roku iz podtočke i.;
 - zahtjev za povratak koji je podnio nositelj prava na skrb odbio je sud države članice iz razloga koji nisu razlozi iz članka 13. stavka 1. točke (b) ili članka 13. stavka 2. Haške konvencije iz 1980. i ta odluka više ne podliježe redovnom pravnom lijeku;
 - nije pokrenut postupak pred nijednim sudom kako je navedeno u članku 29. stavcima 3. i 5. u državi članici u kojoj je dijete imalo uobičajeno boravište neposredno prije protupravnog odvođenja ili zadržavanja;

- odluku o pravu na skrb koja ne podrazumijeva povratak djeteta donijeli su sudovi države članice u kojoj je dijete imalo uobičajeno boravište neposredno prije njegova protupravnog odvođenja ili zadržavanja.

Pravila o međunarodnoj otmici detaljno se obrađuju niže.

Izbor suda, čl. 10.

Odredba je sadržajno preuzeta iz čl. 12. Uredbe Bruxelles II bis, ali je doživjela neke modifikacije. Dok je ranije kod sporova o roditeljskoj odgovornosti bila predviđena dvojaka prorogacija nadležnosti: vezana za bračni spor te nevezana za bračni spor, te distinkcije u Uredbi Bruxelles II ter nema.

Uredba Bruxelles II ter predviđa da stranke mogu prorogirati sud države članice s kojom dijete ima bitnu vezu, ukoliko su ispunjena predviđena taksativno navedena tri uvjeta, grupirani u kategorijama:

- (a) postoji bitna veza djeteta i te države članice, posebno zbog činjenice:
 - i. da najmanje jedan od nositelja roditeljske odgovornosti ima uobičajeno boravište u toj državi članici;
 - ii. da je u toj državi članici bilo prethodno uobičajeno boravište djeteta; ili
 - iii. da je dijete državljanin te države članice;
- (b) stranke i svaki drugi nositelj roditeljske odgovornosti:
 - i. svojevoljno su postigli sporazum o nadležnosti, najkasnije u trenutku pokretanja postupka pred sudom; ili
 - ii. izričito su prihvatali nadležnost tijekom postupka te je sud osigurao da sve stranke budu obaviještene o svojem pravu da ne prihvate nadležnost;
- (c) izvršavanjem nadležnosti štite se interesi djeteta.

U predmetu *L. protiv M.*,²⁷ Sud EU bavio se tumačenjem odredba koja omogućava da se za postupak o roditeljskoj odgovornosti uspostavi nadležnost suda države članice koji nije sud uobičajenog boravišta djeteta iako pred izabranim sudom nije u tijeku nijedan drugi postupak. Nadalje se prema istoj odluci Suda EU ne može smatrati da su u smislu te odredbe nadležnost suda pred kojim je jedna stranka pokrenula postupak o roditeljskoj odgovornosti „izričito ili na drugi nedvosmisleni način prihvatile sve stranke u postupku“ kad osoba koja je u tom prvom postupku

²⁷ Predmet L./M C-656/13, ECLI:EU:C:2014:2364, točka 46., 50., 52. i t.1. izreke.

tužena naknadno pred istim sudom pokrene drugi postupak, a u okviru prvog postupka u prvom podnesku uloži prigovor nenasležnosti tog suda.²⁸

Pitanja prorogacije nameću se sudu i kroz odluku u predmetu Googova.²⁹

Gogova i Iliev u vrijeme nastanka činjenica iz glavnog postupka imaju desetogodišnje dijete. Svi troje su bugarski državljanini, s tim da dijete živi s majkom u Miljanu, otac također živi u Italiji ali na nepoznatoj adresi. Gogova je željela produžiti isteklu putovnicu svojeg djeteta kako bi mogli putovati u Bugarsku. U skladu s bugarskim pravom za ishođenje putovnice morala su oba roditelja dati suglasnost te podnijeti zahtjev nadležnim upravnim tijelima. Kako je otac bio nesuradljiv majka je podnijela zahtjev pred Rajonen sad na Petrič (Općinski sud u Petriču, Bugarska) tražeći od tog suda da nadomjesti očevu suglasnost na ishođenje putovnice. Kako nije bilo moguće pronaći oca na prijavljenoj adresi dostava je akta o pokretanju postupka bila nemoguća. Sud stoga određuje zastupnika *ad litem* da ga zastupa, a isti nije osporio nadležnost bugarskih sudova te je izjavio da spor treba riješiti u djetetovom interesu. Ovaj sud oglasio se nenasležnim, a viši sud upućuje nekoliko pitanja Sudu EU, između ostalih i ovo:

*Treba li pretpostaviti da postoji prorogacija nadležnosti u skladu s člankom 12. stavkom 1. točkom (b) Uredbe br. 2201/2003 ako zastupnik druge stranke u kasacijskom postupku nije prigovorio nadležnosti suda, ali on nije opunomoćen nego ga je imenovao sud zbog poteškoća prilikom obavještavanja druge strane u kasacijskom postupku radi njezina sudjelovanja u sporu osobno ili preko opunomoćenog zastupnika?*³⁰

Sud EU pažljivim čitanjem čl. 12. st. 3. zaključuje da takvo prihvatanje nadležnosti „pretpostavlja a minima da je tuženiku poznato da je protiv njega pokrenut postupak pred tim sudovima.“ Kako je ranije u kontekstu Uredbe 44/2001 odlučio Sud, za odsutnog tuženika kojem nije dostavljena tužba kojom se pokreće postupak i koji ne zna da je protiv njega pokrenut postupak ne može se smatrati da je prihvatio tu nadležnost. Nadalje, o volji tuženika ne može se zaključiti iz postupanja zastupnika *ad litem*, budući da taj zastupnik nema kontakt s tuženikom, on ne može od tuženika dobiti sve informacije nužne za prihvatanje ili osporavanje nadležnosti tih sudova.

²⁸ Ibid, točka 59.

²⁹ Predmet Vasilka Ivanova Gogova v. Ilje Dimitrova Ilieva C-215/15, ECLI:EU:C:2015:763.

³⁰ Ibid, točka 22.

Stoga Sud zaključuje da se ne može smatrati da su nadležnost sudova pred kojima je pokrenut postupak „izričito ili na neki drugi nedvosmisleni način prihvatile sve stranke u postupku“.

Za razliku od prethodnice Uredba Bruxelles II ter propisuje **formu sporazuma o izboru suda**. Sporazum o izboru suda sastavlja se u pisanom obliku, s datumom i potpisom dotičnih stranaka ili se uključuje u sudske spise u skladu s nacionalnim pravom i postupkom. Sva priopćenja elektroničkim sredstvima koja osiguravaju trajan zapis istovjetna su „pisanom obliku“. Osobe koje postanu stranke u postupku nakon što je pred sudom pokrenut postupak mogu izraziti svoju suglasnost nakon što je pred sudom pokrenut postupak. Ne izraze li protivljenje, smatrati će se da su prešutno dale suglasnost.

Uredba Bruxelles II ter nadalje propisuje i kada prestaje ugovorena nadležnost. Ukoliko stranke odredbe drugačije, nadležnost izabranog suda prestaje čim: (a) odluka donesena u tom postupku više ne podliježe redovnom pravnom lijeku; ili (b) postupak bude završen iz nekog drugog razloga.

Uredba koristi i formulaciju uvriježenu u drugim uredbama iz područja međunarodnog privatnog prava, prema kojima je nadležnost dodijeljena u skladu sa čl. 10. st. 1. točki (b) podtočki ii. isključiva. Odredbu treba tumačiti u skladu sa tumačenjem Suda EU u pogledu Uredbe 1215/2012.

Nadležnost na temelju nazočnosti djeteta, čl. 11.

Odredba je preuzeta iz Uredbe Bruxelles II bis. Tek kada nije moguća primjena pravila iz čl. 7. – 10. Bruxelles II ter omogućava zasnivanje nadležnosti suda države članice u kojoj se dijete nalazi. Ovakvo pravilo ima za intenciju otklanjanje eventualne negativne nadležnosti i uskratu pravde. Nadležnost se prema boravištu može primijeniti i na djecu izbjeglice ili na djecu raseljenu na međunarodnoj razini zbog nemira u njihovoј zemlji.

Prijenos nadležnosti, čl. 12 i 13.

Uredba zadržava i odredbu Uredbe Bruxelles II bis o prijenosu nadležnosti, uz određene modifikacije. Radi se o netipičnom kriteriju nadležnosti za države kontinentalno-europskog sustava, kriteriju koji potječe iz *common law* sustava. Doktrina je to po kojoj sud koji prema Uredbi ima nadležnost, ipak može iznimno odlučiti zastati s postupkom ili dijelom postupka radi upućivanja predmeta

primjerenijem sudu. Jednako tako, sud koji nije nadležan može zatražiti da mu se povjeri odlučivanje u predmetu.

Sud EU jasno je protumačio da se sud kojemu je podnesen zahtjev, ali koji prema odredbama tada važeće Bruxelles II *bis* nije nadležan, mora oglasiti nenađeljnim te da on ne može ustupati nadležnost drugom судu temeljem odredbe o prijenosu nadležnosti. Sud pojašnjava da je transfer moguć samo od stane valjano nadležnog suda, dok je onaj koji nema nadležnost ne može niti ustupati!³¹ Za razliku od prethodne uredbe, Uredbom 2019/1111 jasno je propisano kada i u kojem postupku te kojim rokovima sud može ustupiti, ili pak tražiti ustupanje predmeta.

Uredba predviđa da u iznimnim okolnostima sud države članice koji je stvarno nadležan može, na zahtjev stranke ili po službenoj dužnosti, ako smatra da bi sud druge države članice s kojom je dijete posebno povezano bio prikladniji za procjenu interesa djeteta u konkretnom predmetu, zastati s postupkom ili njegovim određenim dijelom i:

- (a) utvrditi rok koji jedna ili više stranaka imaju da obavijeste sud te druge države članice o postupku u tijeku i mogućnosti prijenosa nadležnosti te da podnesu zahtjev tom судu; ili
- (b) zahtijevati od suda druge države članice da se proglaši nadležnim u skladu sa stavkom 2.

Odredba kroz stavak 2 propisuje postupanje i rokove u kojima se traži reakcija zamoljenog suda. Tako sud druge države članice može, ako je zbog posebnih okolnosti slučaja to u interesu djeteta, prihvati nadležnost u roku od šest tjedana nakon:

- (a) pokretanja postupka u skladu sa stavkom 1. točkom (a); ili
- (b) primitka zahtjeva u skladu sa stavkom 1. točkom (b).

Sud od kojeg je zatraženo da prihvati nadležnost bez odgode obavješćuje sud pred kojim je postupak pokrenut ranije. Ako prihvati, sud pred kojim je postupak pokrenut ranije proglašava se nenađeljnim. Ukoliko pak sud pred kojim je postupak pokrenut ranije nije primio prihvaćanje nadležnosti od strane suda druge države članice u roku od sedam tjedana nakon što je: (a) istekao rok utvrđen kako bi stranke podnijele zahtjev pred sudom druge države članice u skladu sa stavkom 1. točkom (a); ili (b) taj

³¹ Predmet A., C-523/7, ECLI:EU:C:2009:225.

sud primio zahtjev u skladu sa stavkom 1. točkom (b), on nastavlja izvršavati nadležnost.

Uredba je preuzeila konkretizaciju proksimiteta djeteta i foruma od svoje prethodnice. Stoga će se dijete smatrati posebno povezano s nekom državom članicom ako je ta država članica:

- (a) postala djetetovo uobičajeno boravište nakon pokretanja postupka pred sudom;
- (b) bila prethodno uobičajeno boravište djeteta;
- (c) država čije državljanstvo dijete ima;
- (d) uobičajeno boravište nositelja roditeljske odgovornosti; ili
- (e) država u kojoj se nalazi imovina djeteta, a predmet se odnosi na mјere zaštite djeteta koje se odnose na upravljanje tom imovinom, njezino čuvanje ili raspolaganje njome.

Uredba Bruxelles II ter uvodi ograničenje u prijenosu nadležnosti. Tako sud koji je postao isključivo nadležan za rješenje zahtjeva temeljem sporazumnog izbora stranaka prema čl. 10. ne može prenijeti nadležnost sudu druge države članice.

Zahtjev za prijenos nadležnosti od strane suda države članice koja nije nadležna, čl. 13.

Za razliku od prethodnice, Uredba Bruxelles II ter propisuje i da u iznimnim okolnostima sud države članice koja nije nadležna na temelju ove Uredbe, no s kojom je dijete posebno povezano (gore navedena konkretizacija najbliže veze djeteta i foruma, čl. 12. st. 4.), smatra da je on prikladniji za procjenu interesa djeteta u konkretnom predmetu, može zatražiti prijenos nadležnosti od suda države članice u kojoj dijete ima uobičajeno boravište. Zamoljeni sud može prihvati prijenos nadležnosti u roku od šest tjedana od primitka zahtjeva, ako smatra da je zbog posebnih okolnosti slučaja to u interesu djeteta. Ako zamoljeni sud prihvati prijenos nadležnosti, on o tome bez odgode obavješćuje sud koji je podnio zahtjev. Ako se taj zahtjev ne prihvati u tom roku, sud koji je podnio zahtjev nije stekao nadležnost.

3. NADLEŽNOST ZA HITNE MJERE

Privremene mjere, uključujući zaštitne mjere, čl. 15.

U hitnim slučajevima, sudovi države članice nadležni su za poduzimanje privremenih mjera, uključujući zaštitne mjere, koje mogu biti dostupne u okviru prava te države članice, čak i ako je stvarno nadležan sud druge države članice. Zaštitne mjere mogu biti izrečene u pogledu

- (a) djeteta koje se nalazi u toj državi članici; ili
- (b) imovine koja pripada djetetu, a nalazi se u toj državi članici.

Ukoliko je sud države članice hitnom intervencijom poduzeo mjeru zaštite interesa djeteta, taj sud obavješćuje bez odgode sud ili nadležno tijelo države članice koje je nadležno na temelju članka 7. ili, prema potrebi, bilo koji sud države članice koji izvršava stvarnu nadležnost na temelju ove Uredbe. Mjere poduzete na temelju hitnosti prestaju se primjenjivati čim sud države članice koji je stvarno nadležan na temelju Uredbe poduzme mjeru koje smatra prikladnima. Taj sud prema potrebi može o svojoj odluci obavijestiti sud koji je poduzeo privremene mjere, uključujući zaštitne mjere. To može učiniti izravno u skladu s člankom 86. ili putem središnjih tijela određenih na temelju članka 76.

Privremene mjere, uključujući zaštitne mjere dopuštene su u hitnim slučajevima u vezi s osobom ili imovinom i sudovima onih država članica koji po odredbama Uredbe nisu nadležni za odlučivanje o glavnoj stvari. Dakle, sud nadležan za odlučivanje o glavnoj stvari ostaje nadležan donositi privremene mjeru koje smatra potrebnim, ali se podnositelju zahtjeva omogućava da navedene mjeru zatraži i od suda koji po odredbama Bruxelles II ter ne bi bio nadležan za odlučivanje u glavnoj stvari. Takav stav dodatno potvrđuje pravilo ove odredbe prema kojemu poduzete hitne mjeru prestaju važiti nakon što sud države članice koji je nadležan za glavnu stvar poduzme mjeru koje smatra prikladnima.

Prethodna pitanja, čl. 16.

Odredba je potpuno nova, uvedena je nakon spornih pitanja sudske prakse, osobito u predmetu Matoušková.³² Odredba čl. 16. predviđa da, ako ishod postupka u pitanju koje nije obuhvaćeno područjem primjene Uredbe Bruxelles II ter pred sudom države članice ovisi o odluci o prethodnom pitanju povezanim s roditeljskom odgovornošću,

³² C-404/14, ECLI:EU:C:2015:653.

sud u toj državi članici može odlučiti o tom pitanju za potrebe tog postupka, čak i ako ta država članica nije nadležna na temelju ove Uredbe.

Odluka o prethodnom pitanju u skladu sa gore navedenim pravilom proizvodi učinke samo u postupku za koji je ta odluka donesena. Ako je za valjanost pravnog akta koji je izvršen ili treba biti izvršen u ime djeteta u ostavinskom postupku pred sudom države članice potrebno dopuštenje ili odobrenje suda, sud u toj državi članici može odlučiti hoće li dopustiti ili odobriti takav pravni akt, čak i ako nije nadležan na temelju Uredbe Bruxelles II ter.

4. ZAJEDNIČKE ODREDBE POGLAVLJA O NADLEŽNOSTI

Zajedničke odredbe Poglavlja II., kojim je uređena međunarodna nadležnost sudova i drugih tijela država članica EU, odnose se na pokretanje postupka pred sudom, ispitivanje nadležnosti i dopuštenosti, te pitanje litispendencije i ovisnih postupaka. Navedene odredbe predstavljaju *ius cogens*, a od osobitog su značaja u situacijama u kojima stranke pokreću paralelne postupke u različitim državama članicama. Znakovito je da se svojim odredbama u ovom dijelu Uredba Bruxelles II bis, kao i njezina slijednica Uredba Bruxelles II ter, ali i druge uredbe iz sfere obiteljskoga međunarodnog privatnog prava naslanjanju na već postojeće odredbe Uredbe 1215/2012 - Bruxelles I uredbe. U primjeni ovih odredbi postoji jasna i ujednačena praksa Bruxelles I uredbe, koju trebaju slijediti i navedene uredbe slijednice. Stoga u ovom segmentu možemo govoriti o spontanoj harmonizaciji europskog međunarodnog postupovnog prava. Upravo tako i ove odredbe pokušavaju staviti u ravnotežu važeće nacionalne procesne sustave i zajednički europski pravosudni prostor. U praksi Suda EU danas postoji i bogata praksa u odnosu na Bruxelles II bis, koja je primjenjiva i dalje.³³

Pokretanje postupka pred sudom, članak 17.

³³

<https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?oqp=&for=&mat=or&jge=&td=%3BALL&jur=C%2CT%2CF&page=1&dates=&pcs=Oor&lg=&pro=&nat=or&cit=R%252CC%252CCJ%252CR%252C2008E%252C%252C2003%252C2201%252C%252C16%252C%252C%252C%252C%252Ctrue%252Ctrue%252Ctrue&language=hr&avg=&cid=4254630>

Ujednačeno europsko međunarodno privatno pravo u primjeni se naslanja na nacionalno procesno pravo. U pogledu trenutka pokretanja postupka pred sudom države članice njeguju različitost nacionalnih pristupa. Tomu je europski zakonodavac doskočio autonomno definiranim trenutkom pokretanja postupka pred sudom, istovremeno ne zadirući u tu nacionalnu različitost. Time europski zakonodavac smjera izbjegći mogućnost *forum shoppinga* te utrke na sud, tj. situacije u kojoj podnositelji različitih i međusobno konkurirajućih zahtjeva koriste razlike u nacionalnim zakonodavstvima s ciljem ishođenja za njih povoljnijeg rešenja.

Prema Uredbi Bruxelles II ter postupak se smatra pokrenutim u trenutku kada je pismeno kojim se pokreće postupak, ili drugo odgovarajuće pismeno podneseno sudu, pod uvjetom da predlagatelj nije nakon toga propustio poduzeti radnje koje je trebao poduzeti u vezi s dostavom pismena protustranci u sporu (st. 1.); ili ako pismeno mora biti dostavljeno prije njegova podnošenja sudu, kada ga je primilo tijelo ovlašteno za dostavu, pod uvjetom da predlagatelj nije nakon toga propustio poduzeti radnje koje je trebao poduzeti kako bi pismeno bilo podneseno sudu (st. 2.). U slučaju da predlagatelj nije poduzeo potrebne radnje radi osiguranja dostave podneska ili ih je poduzeo sa zakašnjenjem, smatra se da je litispendencija nastupila u trenutku kad predlagatelj naknadno poduzme potrebne radnje.

Razmatranje nadležnosti, Članak 18.

Ako je pred sudom države članice pokrenut postupak u predmetu za koji taj sud nije stvarno nadležan na temelju ove Uredbe, nego je za njega na temelju ove Uredbe stvarno nadležan sud druge države članice, taj se sud po službenoj dužnosti proglašava nenadležnim. S obzirom da se odredbe ove Uredbe odnose na pitanja statusa, očekivano je da sud države članice koji odlučuje o predmetu svoju nadležnost ispituje po službenoj dužnosti, a ne na prijedlog ili zahtjev stranke.

Razmatranje dopustivosti, Članak 19.

Pored *ex officio* ispitivanja vlastite nadležnosti, od suda države članice traži se i ispitivanje dopustivosti podnesene tužbe. Dakle, nakon što utvrdi da jest nadležan, odnosni sud dužan je ispitati dopustivost podnesene tužbe. Ako se protustranka s uobičajenim boravištem u državi koja nije država članica u kojoj je pokrenut postupak ne pojavi pred sudom, nadležni sud zastaje s postupkom tako dugo dok se ne utvrdi

da je protustranka bila u mogućnosti primiti pismo o pokretanju postupka ili jednakovrijedno pismo pravodobno da bi mogla pripremiti svoju obranu, ili da su poduzete sve potrebne radnje u tu svrhu.

Ako se pismo o pokretanju postupka ili jednakovrijedno pismo mora poslati iz jedne države članice, umjesto gore navedenog primjenjuje se režim kolokvijalno zvane Uredbe o dostavi. Ovdje valja naglasiti da Uredba Bruxelles II ter upućuje na članak 19. Uredbe (EZ) br. 1393/2007, a koji je u međuvremenu stavljen van snage. Naime, usvojena je revidirana Uredba o dostavi kojom je Uredba (EZ) br. 1393/2007 stavljena je izvan snage i zamijenjena Uredbom (EU) 2020/1784 od 1. srpnja 2022. U konačnici, ako se pismo o pokretanju postupka ili drugo odgovarajuće pismo mora dostaviti u inozemstvo, nije primjenjiv režim Uredbe o dostavi već se primjenjuje članak 15. Haške konvencije od 15. studenoga 1965. o dostavi u inozemstvo sudskih i izvansudskih pismena u građanskim ili trgovackim stvarima.

Litispendencia i paralelni postupci, članak 20.

Razmatranje pravila o međunarodnoj nadležnosti ukazalo je na veći broj alternanti kriterija. Upravo njihova brojnost te međusobni ne-hijerarhijski odnos, otvaraju prostor za vođenju paralelnih postupaka. Stoga je Uredba Bruxelles II bis uvela pravilo o sprečavanju dvostrukog litispedencije, koje je preuzela i Uredba Bruxelles II ter.

Ako je postupak koji se odnosi na razvod, rastavu i poništaj braka između istih stranaka pokrenut pred sudovima različitih država članica sud pred kojim je postupak pokrenut kasnije obustavlja ga, po službenoj dužnosti, sve dok se ne utvrdi nadležnost suda pred kojim je postupak ranije pokrenut. Ako je postupak koji se odnosi na roditeljsku odgovornost u vezi istog zahtjeva i u vezi s istim djetetom pokrenut pred sudovima različitih država članica, sud pred kojim je postupak pokrenut kasnije obustavlja ga, po službenoj dužnosti, sve dok se ne utvrdi nadležnost suda pred kojim je postupak ranije pokrenut.

Gore navedena pravila slijede temeljno načelo *prior temporis*, koje suđu pred kojim je postupak kasnije pokrenut nalaže *ex officio* prekinuti postupak sve dok suđu pred kojim je postupak prvo pokrenut ne utvrdi svoju nadležnost. Na taj način izbjegavaju se negativni sukobi nadležnosti, odnosno situacije u kojima dva suda odbijaju svoju

nadležnost. Odredba se međutim odnosi samo na situacije koje uključuju sudove država članica.

Nakon što je odluka o nadležnosti suda pred kojim je postupak prvo pokrenut postala pravomoćna, sud pred kojim je postupak kasnije pokrenut može se oglasiti nenađežnim u korist suda pred kojim je postupak prvo pokrenut. U slučaju da je sud pred kojim je postupak kasnije pokrenut donio odluku o svojoj nenađežnosti u korist suda pred kojim je postupak prvo pokrenut, stranka koja je pokrenula odgovarajući postupak pred drugim sudom može pokrenuti postupak pred prvim sudom.

Uredba Bruxelles II ter propustila je priliku normirati pitanje konkurirajuće litispendencije u trećoj državi koja nije država članica, pa bi u tom slučaju za postupak bila mjerodavna pravila međunarodnog procesnog prava suda koji ispituje litispendenciju, tj. *lex fori*.

Pravo djeteta na izražavanje mišljenja, članak 21.

Odredba čl. 21. novo je pravilo u režimu Bruxelles II ter uredbe. Ono se uvodi kao odraz konvencijskog načela Konvencije o pravima djece, čl. 12. Njegova je uloga u sustavu Uredbe Bruxelles II bis nedvojbeno bila značajna i ranije, međutim do kontrole ovog važnog međunarodnog standarda dolazilo je tek u fazi priznanja strane odluke. Kako je obveza nadležnog suda da omogući djetetu izražavanje mišljenja jedna od prepostavki i kamena temeljaca slobodnog kolanja odluka, europski je zakonodavac sada inkorporira u poglavje o pravilima međunarodne nadležnosti, skrećući time pozornost na njega svim tijelima koja provode postupke u polju primjene Uredne. Odredba propisuje da pri izvršavanju svoje nadležnosti u skladu s Uredbom sudovi država članica, u skladu s nacionalnim pravom i postupkom, djetetu koje je u stanju oblikovati svoja mišljenja, pružaju stvarnu i učinkovitu mogućnost da izradi svoja mišljenja, izravno ili putem zastupnika ili odgovarajućeg tijela. Ako sud, u skladu s nacionalnim pravom i postupkom, pruži mogućnost djetetu da izradi svoja mišljenja u skladu s ovim člankom, sud djetetova mišljenja uzima u obzir u skladu s njegovom dobi i zrelosti.

III. MEĐUNARODNA OTMICA DJECE

UVOD

Zbog značaja koji se pridaje brzom i kvalitetnom rješavanju postupaka međunarodne otmice djece u **Uredbi Vijeća (EU) br. 2019/1111 od 25. lipnja 2019.** o nadležnosti, priznanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću te o međunarodnoj otmici djece (**Uredba Bruxelles II ter ili Bruxelles II preinačena**)³⁴, cijelo je poglavlje posvećeno uređenju postupanja država članica u takvim slučajevima.

Kao i Uredba Vijeća (EZ) br. 2201/2003 od 27. studenog 2003.o nadležnosti, priznanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću, kojom se stavlja izvan snage Uredba (EZ) br. 1347/2000 (u dalnjem tekstu **Uredba Bruxelles II bis**)³⁵ i Uredba Vijeća (EU) br. 2019/1111 od 25. lipnja 2019. (u dalnjem tekstu **Uredba Bruxelles II ter**) upućuje na primjenu odredaba **Haške konvencije od 25. listopada 1980.** o građanskopravnim vidovima međunarodne otmice djece (u dalnjem tekstu **HK 1980**)³⁶.

Posvećenost ovoj tematiki vidljiva je već u Recitalu Uredbe Bruxelles II ter (Preambuli Uredbe), o čemu detaljnije u nastavku.

Radi usporedbe i lakšeg praćenja ove materije u **Recitalu Uredbe Bruxelles II bis**, samo su dvije točke bile posvećene ovoj problematici, a u odredbama predmetne Uredbe samo dva članka propisivala su postupanje u tim slučajevima.

Točka 17.) Recitala pojašnjavala je potrebu hitnog postupanja te se u njoj navodi kako bi u slučaju nezakonitog odvođenja ili zadržavanja djeteta predaja trebala biti izvršena bez odlaganja, kako se za te potrebe i dalje treba primjenjivati Haška konvencija od 25. listopada 1980., dopunjena čl.11. Uredbe Bruxelles II bis, odbijanje

³⁴ SL. EU, L 187/1; EUR-Lex 32019R1111, u primjeni od 01. kolovoza 2022

³⁵ SL.EU, L 338/1; EUR-Lex 32003R2201.,

³⁶ Službeni list SFRJ – Međunarodni ugovori, broj 7/91; Narodne novine – Međunarodni ugovori, broj 4/94.

zahtjeva za predaju djeteta trebao bi se omogućiti samo u pojedinim posebno opravdanim slučajevima te isto treba predstavljati iznimku u postupanju, bez obzira na odluku o odbijanju predaje djeteta tu bi odluku trebala zamijeniti odluka suda države članice u kojoj je dijete imalo uobičajeno boravište prije nezakonitog odvođenja ili zadržavanja te ukoliko bi tom odlukom bila naložena predaja djeteta, ista bi trebala biti provedena u državi članici u koju je dijete nezakonito odvedeno ili zadržano, bez posebne postupka priznanja i izvršenja u toj državi članici.

Predmetni stav jasno iskazuje neprihvatljivost nezakonitog odvođenja ili zadržavanja djeteta te načelo najbliže veze djeteta i suda u povezivanju djetetovog uobičajenog boravišta u državi članici sa nadležnim sudom te države članice, a sa tim i povezana odredba da upravo taj sud donosi konačnu odluku o skrbi, čak i ako je ista suprotna sa odlukom suda države članice koji je odlučivao u postupku predaje nezakonito odvedenog ili zadržanog djeteta. Posebno je to vidljivo i iz stava da iako je odluka suda posljednjeg uobičajenog boravišta djeteta suprotna odluci države članice koja je donijela odluku o ne predaji djeteta, ista treba biti provediva u toj državi članici bez posebnog postupka priznanja i izvršenja.

Točka 18.) recitala Uredbe Bruxelles II bis povezana je sa prethodnom te pojašnjava obavezu suda države članice koja je odbila predaju djeteta temeljem čl.13. HK1980 da o tome, direktno ili putem Središnjeg tijela obavijesti sud države članice u kojoj je dijete imalo posljednje uobičajeno boravište, koji su obvezni o navedenom obavijestiti stranke, osim ako je postupak pred predmetnim sudom već u tijeku. Središnje tijelo bi o navedenom trebalo obavijestiti odgovarajuća javna tijela u skladu s nacionalnim pravom.³⁷

Uredba Bruxelles II bis imala je i samo dva članka koja su se odnosila na postupanja država članica u slučaju međunarodne otmice djece.

Čl. 10. - kojim je propisana nadležnost u slučajevima otmice djece³⁸:

- država članica prethodnog uobičajenog boravišta djeteta zadržava nadležnost ukoliko su ispunjeni sljedeći uvjeti:

³⁷ U RH bi to bio na pr: nadležni centar za socijalnu skrb

³⁸ C-211/10 PPU; C-497/10 PPU; C-603/20 PPU

- a)** dok svaka osoba, ustanova ili drugo tijelo ne pristane na odvođenje ili zadržavanje; **ili**
- b)** dok dijete u drugoj državi članici ne boravi najmanje godinu dana nakon što je osoba, ustanova ili drugo tijelo s pravom na skrb saznalo ili trebalo sazнати gdje se dijete nalazi, a dijete se smjestilo u novoj sredini **i**
dok nije zadovoljen barem jedan od slijedećih uvjeta:
 - i)** u roku godine dana od kada je nositelj prava na skrb saznao ili trebao sazнати gdje se dijete nalazi, nikakav zahtjev za predaju nije predan nadležnim tijelima države članice u koju je dijete odvedeno ili u kojoj je zadržano;
 - ii)** zahtjev za predaju koji je uložio nositelj prava na skrb povučen je, a nikakav novi zahtjev nije podnesen u roku iz stavka i) ;
 - iii)** zaključen je predmet pred sudom države članice u kojoj je dijete imalo uobičajeno boravište neposredno prije nezakonitog odvođenja ili zadržavanja, u skladu s člankom 11.st.7.
 - iv)** sudska odluka o skrbi koja ne podrazumijeva predaju djeteta donesena je na sudovima države članice u kojoj je dijete imalo uobičajeno boravište neposredno prije njegova nezakonitog odvođenja ili zadržavanja.

Čl. 11. - koji uređuje postupak predaje djeteta u slučajevima nezakonitog odvođenja ili zadržavanja.

St.1. - upućuje na primjenu st.2. do 8. istog članka u slučaju podnesenog zahtjeva za povrat nezakonito odvedenog ili zadržanog djeteta, a koji zahtjev je podnesen u skladu sa HK1980.³⁹

St.2. - detaljnije propisuje potrebno postupanje u primjeni čl.12. i 13. HK1980, obvezom omogućavanja saslušanja djeteta primjerenoj njegovoj dobi i stupnju zrelosti.⁴⁰

St.3. - preuzima odredbu HK1980 o potrebnom postupanju unutar šest tjedana, ne pojašnjavajući od kada se računaju tih šest tjedna⁴¹, a dodaje pozivanje na izbor najbržeg postupka prema nacionalnom pravu⁴².

³⁹ C-376/14 PPU; C-499/15; C-111/17 PPU;

⁴⁰ Čl.7.st.2.i 3. Zakona o provedbi Konvencije o građanskopravnim vidovima međunarodne otmice djece (Nar.nov.99/18)

⁴¹ Računaju li se od podnošenja zahtjeva sukladno HK 1980 Središnjem tijelu, a potom судu i da li je u tih šest tjedana uključen i postupak po žalbi.

⁴² U RH postupak se vodi po pravilima izvanparničnog postupka. Do 01.siječnja 2019. u nacionalnom pravu nije bilo posebne odredbe niti obiteljskog zakona niti nekog drugog zakona. Od 01.siječnja

St.4. - propisuje nemogućnost donošenja odluke kojom se odbija povratak djeteta sukladno odredbi čl.13 b) HK 1980 ako utvrdi da su poduzete sve potrebne mjere za zaštitu djeteta po njegovu povratku.

St.5. - sud ne može odbiti predaju djeteta, a da prije ne pruži mogućnost saslušanja osobe koja traži povratak djeteta.⁴³

St.6. - ako sud odluči odbiti prijedlog za povratak djeteta temeljem čl.13. HK1980 mora odmah, izravno ili putem svog Središnjeg tijela, poslati primjerak odluke i prateću dokumentaciju, posebno prijepis zapisnika sa saslušanjem, nadležnom sudu ili središnjem tijelu države članice u kojoj je dijete imalo uobičajeno boravište prije nezakonitog odvođenja ili zadržavanja. Sud navedenu dokumentaciju mora zaprimiti u roku od 30 dana od donošenja odluke.

St.7. - sud ili središnje tijelo koje prima informacije iz stavka 6. mora o njima obavijestiti stranke i pozvati ih da podnesu prijedloge суду, u skladu s nacionalnim pravom, u roku od tri mjeseca od datuma obavijesti, kako bi sud mogao razmatrati pitanje skrbi nad djetetom. Sud zaključuje predmet ako nije primio nikakve prijedloge u navedenom roku. Navedena obavijest nije potrebna ako je jedna od stranaka pred sudovima države članice u kojoj je dijete imalo uobičajeno boravište neposredno prije njegova nezakonitog odvođenja ili zadržavanja već pokrenula postupak.⁴⁴

St.8. - neovisno o sudskej odluci kojom je određeno da se dijete ne predaje, a kojoj je temelj čl.13. HK1980, svaka kasnija sudska odluka kojom se zahtijeva predaja djeteta, a koju donese sud nadležan u skladu s ovom Uredbom, izvršiva je u skladu s odredbama dijela 4.poglavlja III., s ciljem osiguranja predaje djeteta.⁴⁵

U Recitalu Uredbe Bruxelles II ter, više je točaka posvećeno rješavanju postupaka međunarodne otmice djece i sve daju dodatna pojašnjenja članaka sadržanih u **POGLAVLJU III.**

2019. primjenjuje se čl.15. Zakona o provedbi konvencije o građanskopravnim vidovima međunarodne otmice djece (Nar.nov.99/18)

⁴³ Čl.18.st.8.Zakona o provedbi Konvencije o građanskopravnim vidovima međunarodne otmice djece (Nar.nov.99/18)

⁴⁴ C-498/14

⁴⁵ C-195/08 PPU; C-211/10 PPU; C-498/14 PPU; C-499/15 PPU

Stoga su u ovom Priručniku obrađene paralelno sa odredbama pojedinih članaka na koje se odnose uz upućivanje na nacionalno pravo sadržano u Zakonu o provedbi Konvencije o građanskopravnim vidovima međunarodne otmice djece.⁴⁶

POGLAVLJE III UREDBE BRUXELLES II ter

Povratak djeteta u skladu s Haškom konvencijom iz 1980. - članak 22.

- u slučaju kada je sudu države članice podnesen zahtjev za povratak nezakonito odvedenog ili zadržanog djeteta sukladno HK 1980 primjenjuju se čl.23. do 29. i poglavlje VI ove Uredbe kojima se dopunjaju odredbe HK1980.

Ovdje je bitno napomenuti kako se ove odredbe primjenjuju na djecu do navršenih 16 godina starosti, s obzirom je to dobna granica propisana HK 1980., a navedeno je istaknuto u ovom članku jer Uredba Bruxelles II ter, za razliku od Uredbe Bruxelles II bis, sadrži i odredbu o tome tko se smatra djetetom u smislu Uredbe te ga određuje kao osobu mlađu od 18 godina.⁴⁷

Na ovaku primjenu HK1980 upućuje i odredba čl.96. Uredbe Bruxelles II ter.

Ovaj je članak zapravo prenesena odredba iz točke 17. recitala Uredbe Bruxelles II bis i na ovaj način istaknuta je obaveza primjene Uredbe Bruxelles II ter kao dopune HK 1980.

Točka 2. Recitala Uredbe Bruxelles II ter upućuje na cilj koji se njome želi pomoći te ističe jačanje pravne sigurnosti i povećanje fleksibilnosti te osiguravanje boljeg pristupa sudskim postupcima i veće učinkovitosti takvih postupaka, a točka 40. Recitala na primjenu HK 1980 dopunjenu odredbama ove Uredbe.

Točka 18. Recitala daje tumačenje "prava na skrb" za potrebe ove Uredbe te navodi kako bi se trebalo smatrati da osoba ima "pravo na skrb" ako, na temelju odluke, po sili zakona ili temeljem sporazuma sa pravnim učinkom, u skladu s pravom države članice u kojoj dijete ima uobičajeno boravište, nositelj roditeljske odgovornosti ne može odlučiti o djetetovu boravištu bez pristanka te osobe.

Za sud koji će postupati u konkretnom predmetu pokrenutom po zahtjevu u skladu sa HK 1980, ova odredba znači da će u slučaju kada je dijete koje je nezakonito dovedeno ili zadržano u Republici Hrvatskoj, svoje uobičajeno boravište neposredno prije odvođenja ili zadržavanja imalo u bilo kojoj državi članici EU (osim Danske),

⁴⁶ Nar.nov. 99/18

⁴⁷ Čl.2.st.2.točka 6. Uredbe Bruxelles II ter

sud osim odredaba HK 1980 morat primjenjivati i poglavlje III i VI Uredbe Bruxelles II ter.

Pri tom će "pravo na skrb" osobe koja je podnijela zahtjev za povrat djeteta morati procijeniti prema nacionalnom pravu države članice posljednjeg uobičajenog boravišta djeteta u državi članici iz koje je nezakonito odvedeno ili zadržano.

Primitak i obrada zahtjeva od strane središnjih tijela - članak 23.

- središnje tijelo države članice⁴⁸ koje je zaprimilo zahtjev u skladu sa HK 1980 mora po njemu postupati žurno.

U stavku 2. istog članka to načelo žurnosti je pojašnjeno tako što je mu je dan rok od 5 dana za potvrdu primitka tog zahtjeva, a u obavezi je, bez odgode, obavijestiti središnje tijelo druge države članice koje je zahtjev poslalo ili neposredno podnositelja zahtjeva, o početnim koracima koje je poduzelo ili namjerava poduzeti te zatražiti dodatna potrebna pismena i informacije.

Ovaj članak je novina jer Uredba Bruxelles II bis nije imala ovakvu odredbu sadržanu niti u okviru recitala niti u svojim odredbama.

Brzi sudski postupak - članak 24.

- sudu kojem je podnesen zahtjev naloženo je žurno postupanje te se pri tom mora koristiti najbržim raspoloživim postupcima u okviru nacionalnog prava.⁴⁹

Prvostupanjski sud odluku mora donijeti najkasnije u roku od šest tjedana od dana pokretanja postupka pred tim sudom, a rok može prekoračiti samo zbog iznimnih okolnosti.

Drugostupanjski sud također ima šest tjedana za donošenje odluke, koji se računa od ispunjenja svih postupovnih pretpostavki temeljem kojih sud može ispitati odluku povodom pravnog lijeka. I ovaj rok može biti produžen zbog iznimnih okolnosti.

U Republici Hrvatskoj rok propisan za donošenje drugostupanjske odluke je 30 dana.⁵⁰ Otvara se pitanje da li se stupanjem Uredbe Bruxelles II ter ovaj rok

⁴⁸ obveza određivanja središnjeg tijela za države članice propisano je odredbom čl.86. Uredbe Bruxelles II ter. Središnje tijelo RH je ministarstvo nadležno za poslove socijalne skrbi i određeno je čl.4.st.2. Zakona o provedbi Konvencije o građanskopravnim vidovima međunarodne otmice djece (Nar.nov.99/18)

⁴⁹ U RH postupak se vodi po pravilima izvanparničnog postupka temeljem čl.15. Zakona o provedbi Konvencije o građanskopravnim vidovima međunarodne otmice djece (Nar.nov.99/18), načelo žurnosti sadržano je i u čl.16. istog Zakona.

⁵⁰ čl.25.st.4. Zakona o provedbi Konvencije o građanskopravnim vidovima međunarodne otmice djece (Nar.nov.99/18).

produžuje na šest tjedana? S obzirom je sada rok od 6 tjedana propisan Uredbom, a njezina primjena hijerarhijski je iznad odredbi nacionalnih propisa, rok drugostupanjskom sudu se produžuje sa 30 dana na šest tjedana. Navedeni rok trebao bi biti sadržan i u Zakonu o provedbi Uredbe Bruxelles II ter koji je u vrijeme pisanja ovog Priručnika tek u Nacrtu. No rok od 30 dana ostaje kada će drugostupanjski sud odlučivati u predmetu u kojem zahtjev podnesen po HK 1980 nije podnesen iz države članice EU već iz neke "treće države" potpisnice HK 1980.

Uredba niti u okviru poglavlja III niti u Recitalu ne pojašnjava što su to "iznimne okolnosti" osim što u točci 42. Recitala pojašnjava kako se alternativno rješavanje spora⁵¹ ne bi trebalo smatrati iznimnim okolnostima koje opravdavaju prekoračenje roka od šest tjedana za donošenje odluke. Međutim, napominje kako bi takav način rješavanja spora mogao prouzročiti iznimne okolnosti ili bi one mogle nastati prilikom provedbe takvog rješavanja spora.⁵²

Stoga će možda, tumačenje "iznimnih okolnosti" donijeti Sud Europske unije, povodom prethodnog pitanja kojeg će postaviti sud postupajući u nekom konkretnom postupku.

U točki 42. Recitala pojašnjeno je kako se od suda svakog stupnja očekuje da postupak dovrši u roku od 6 tjedana osim ako nastupe iznimne okolnosti. Ujedno daje pojašnjenje od kada treba započeti računati taj rok.

Za prvostupanjski sud to je trenutak pokretanja postupka pred sudom (dan podnošenja prijedloga суду - op.a.), a za drugostupanjski sud je to trenutak kada su poduzeti svi postupovni koraci propisani nacionalnim pravom (u RH to je zaprimanje predmeta po žalbi na drugostupanjskom sudu).

Točka 42. Recitala uključuje i preporuku državama članicama za ograničenje broja pravnih lijekova u ovim postupcima.

U našem pravnom sustavu, taj je broj ograničen te je na odluku donesenu povodom zahtjeva podnesenog sukladno HK 1980 dopušteno podnošenje žalbe na prvostupansku odluku, a zabranjen je povrat u prijašnje stanje⁵³, revizija i ponavljanje

⁵¹ na primjer: međunarodna obiteljska medijacija ali i medijacija na sudu ili neki drugačiji način postizanja sporazuma između stranaka.

⁵² pronalazak medijatora, organiziranje sastanka medijacije, postupovna pravila nacionalnog prava temeljem kojih je moguće provesti postignuti sporazum.

⁵³ Čl.17. Zakona o provedbi Konvencije o građanskopravnim vidovima međunarodne otmice djece (Nar.nov.99/18).

postupka⁵⁴. Kako je ponavljanje postupka propisano odredbom čl.428.a Zakona o parničnom postupku⁵⁵ pojavila se dilema što predstavlja *lex specialis* u predmetima u kojima bi ponavljanje postupka bilo dozvoljeno po čl.428.a ZPP-a, a zabranjeno temeljem čl.25.st.6. Zakona o provedbi konvencije o građanskopravnim vidovima međunarodne otmice djece (Nar.nov.99/18). Za sada, stavovi prof. Župan i Poretti sa Pravnog fakulteta Sveučilišta u Osijeku i prof. Šimovića sa Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu priklanjaju se čl.25.st.6. Zakona o provedbi Konvencije o građanskopravnim vidovima međunarodne otmice djece kao *lex specialis* u odnosu na odredbu ZPP-a, a do sada se u sudskoj praksi pojavio samo jedan predmet⁵⁶ u kojem još nije donesena konačna odluka u pitanju ponavljanja postupka.

Uz načelo žurnosti iz čl.23. Uredbe povezana je i točka 41. Recitala koja daje preporuku državama članicama o koncentraciji nadležnosti ograničenjem broja sudova. U Republici Hrvatskoj takva koncentracija nadležnosti postoji od 01. siječnja 2019. te je u prvom stupnju nadležan Općinski građanski sud u Zagrebu, a u drugom stupnju odlučuje Županijski sud u Zagrebu u vijeću od tri suca.⁵⁷

Alternativno rješavanje sporova - članak 25.

Što je prije moguće i u bilo kojoj fazi postupka, sud izravno ili prema potrebi uz pomoć središnjih tijela, poziva stranke da razmotre jesu li spremne za sudjelovanje u posredovanju ili drugom načinu alternativnog rješavanja sporova, osim ako je to u suprotnosti s interesima djeteta, nije prikladno u pojedinom slučaju ili bi se time neopravdano odgodio postupak.

Točka 43. Recitala ističe potrebu alternativnog rješavanja sporova uvijek kada u postupku sudjeluju djeca, naročito u postupcima međunarodne otmice, no ujedno stavlja napomenu kako ovaj vid rješavanja problema ne bi smio utjecati na vrijeme propisano za postupanje suda, odnosno na načelo žurnosti postupaka.

Kao situaciju koja je neprikladna za alternativno rješavanje spora ističe postojanje obiteljskog nasilja.

⁵⁴ Čl.25.st.6. Zakona o provedbi Konvencije o građanskopravnim vidovima međunarodne otmice djece (Nar.nov.99/18).

⁵⁵ ponavljanje postupka nakon donesene oduke Europskog suda za ljudska prava.

⁵⁶ Adžić vs Croatia, dva predmeta : 22643/14 i 16901/16.

⁵⁷ Čl.14. Zakona o provedbi Konvencije o građanskopravnim vidovima međunarodne otmice djece (Nar.nov.99/18).

U Republici Hrvatskoj, pitanje alternativnog rješenja spora propisano je odredbom o obiteljskoj medijaciji.⁵⁸

Pravo djeteta na izražavanje mišljenja u postupcima povrata - članak 26.

- upućuje na primjenu čl.21. ove Uredbe. Njime je uređeno pravo djeteta na izražavanje mišljenja, neposredno ili putem odgovarajućeg tijela ili zastupnika, prikladno dobi i stupnju zrelosti, sve prema odredbama nacionalnog prava te se tako utvrđeno mišljenje djeteta uzima u obzir u skladu s njegovom dobi i zrelosti.

Omogućavanje izražavanja mišljenja djeteta kao i pravo na informiranje o postupku, sukladno dobi i zrelosti jedno je od osnovnih načela koje se ističe u svim novijim pravnim instrumentima koji sadrže odredbe u odnosu na postupke u kojima se odlučuje o pravima djece. Tako je ono posebno istaknuto i u ovoj Uredbi. Navedeno je posebno spomenuto i u točkama 2. i 39. Recitala te se posebno napominje kako je izražavanje mišljenja djeteta njegovo pravo ali ne i obaveza te ono ne smije biti prisiljeno na izražavanje mišljenja, no ukoliko ono to želi treba mu omogućiti stvarnu i učinkovitu mogućnost za isto, a potom, prilikom donošenja odluke, uzeti u obzir to mišljenje pri procjeni interesa djeteta.

Uredba način i provedbu utvrđivanja mišljenja djeteta prepušta odredbama nacionalnog prava.

Obiteljskim zakonom RH propisana je obveza omogućavanja iznošenja mišljenja djetetu u svim postupcima u kojima se odlučuje o nekom njegovom pravu ili interesu. Ujedno dijete ima pravo na prikidan način saznati važne okolnosti slučaja i dobiti savjet te biti obaviješteno o mogućim posljedicama poštivanja njegova mišljenja. Mišljenje djeteta se uzima u obzir u skladu s njegovom dobi i zrelošću.⁵⁹

Način pribavljanja mišljenja djeteta propisan je Pravilnikom o načinu pribavljanja mišljenja djeteta.⁶⁰

Odredba o pravu djeteta na izražavanje mišljenja sadržana je i u čl.7. Zakona o provedbi konvencije o građanskopravnim vidovima međunarodne otmice djece (Nar.nov.99/18).

Točka 19. Recitala upućuje na tumačenje "interesa djeteta" u kontekstu čl.24. Povelje Europske unije o temeljnim pravima (Povelja) i čl.12. konvencije UN-a o pravima

⁵⁸ Čl.12. Zakona o provedbi Konvencije o građanskopravnim vidovima međunarodne otmice djece (Nar.nov.99/18).

⁵⁹ Čl.86.st.2. Obiteljskog zakona (Nar. nov. 103/15, 98/19)

⁶⁰ Nar. nov. 123/15

djeteta iz 1989. (konvencija UN-a o pravima djeteta) povezano sa načinom na koji je taj pojam proveden u nacionalnom pravu države članice.

Postupak za povratak djeteta - članak 27.

St.1. određeno je da sud ne može odbiti povratak djeteta ako prije donošenja odluke nije pružio mogućnost saslušanja osobi koja traži povrat djeteta.

Identičnu odredbu sadrži i čl.18.st.8. Zakona o provedbi Konvencije o građanskopravnim vidovima međunarodne otmice djece⁶¹

Navedenu odredbu treba tumačiti u smislu da je podnositelju sud pružio tu mogućnost⁶², a na predlagatelju je izbor da li će je i iskoristiti.

Točka 53. Recitala upravo upućuje na korištenje videokonferencije ili drugih tehničkih mogućnosti saslušanja stranaka, osim ako navedeno ne bi bilo primjerenog pravičnom vođenju postupka.

St.2. omogućava sudu da u svakoj fazi postupka, u skladu s člankom 15. može ispitati da li treba osigurati kontakt između djeteta i osobe koja traži povratak djeteta te pri tom mora uzeti u obzir interes djeteta.

Članak 15. Uredbe propisuje uvjete za donošenje privremenih i zaštitnih mjeru u hitnim slučajevima. Takve mjeru može donijeti i sud koji nije nadležan pod uvjetom da se dijete nalazi u državi članici suda. Takva mjeru traje dok nadležan sud poduzme prikladne mjeru.

Prema nacionalnom pravu RH donošenje mera osiguranja kontakta djeteta i roditelja propisano je čl.18.st.6. i čl.20.st.1.i st.4.točka 2., 5. i 6. Zakona o provedbi Konvencije o građanskopravnim vidovima međunarodne otmice djece.

Na postupak donošenja privremene mjeru ili zaštitne mjeru, primjenjuje se nacionalno pravo, dakle odredbe Obiteljskog zakona.⁶³

Stoga sud po službenoj dužnosti može urediti održavanje osobnih odnosa između djeteta i podnositelja zahtjeva za povratak djeteta, sukladno nacionalnom pravu i ta privremena mjeru može se ovršiti samo na teritoriju Republike Hrvatske⁶⁴

⁶¹ Nar. nov. 99/18

⁶² zakazati ročište radi saslušanja, omogućiti predlagatelju da dostavi pisani izjavu, omogućiti saslušanje videokonferencijom

⁶³ Nar. nov. 103/15 i 98/19

⁶⁴ Točka 30. recitala Uredbe Bruxelles II ter

Za donošenje takve privremene mjere mjesna nadležnost procjenjuje se temeljem čl.530. Obiteljskog zakona⁶⁵. Odredbe Obiteljskog zakona RH primjenjuju se i na donošenje zaštitnih mjera

St.3. navodi kako sud ne bi mogao donijeti odluku kojom odbija povratak djeteta isključivo temeljem odredbe čl.13.st.1. b) HK 1980⁶⁶ ako predlagatelj dostavi dokaze ili se sud uvjeri na drugi način da su poduzeti prikladni aranžmani kako bi se zajamčila zaštita djeteta nakon povratka.

Međutim, iz točke 44. Recitala, proizlazi da bi sud ipak mogao, u iznimnim slučajevima, odbiti povratak djeteta temeljem odredbe čl.13.st.1. b) HK 1980 ali je u obvezi prije donošenja odluke provjeriti da li su donesene ili bi se mogle donijeti prikladne mjere kojima bi se dijete prilikom povratka zaštitilo od posljedica navedenih u čl.13.st.1. b) HK 1980.

Točka 45. Recitala daje primjere aranžmana spomenutih u čl.27.st.3. Uredbe⁶⁷, pojašnjava kako u slučaju postojanja primjerenih aranžmana, sud ne bi trebao odbiti povratak djeteta, prikladnost pojedinih mjera ovisi prema okolnostima svakog konkretnog slučaja, a teret dokaza o postojanju primjerenih mjera leži prvenstveno na roditelju koji traži povratak djeteta, no sud može podatke o istima zatražiti i putem središnjih tijela ili putem kontakt sudaca⁶⁸

Čl.21. Zakona o provedbi Konvencije o građanskopravnim vidovima međunarodne otmice djece propisuje upravo jamstva⁶⁹ koja sud može zatražiti za zaštitu najboljeg interesa djeteta, u smislu čl.27.st.3. Uredbe, u državi u koju dijete treba vratiti.

Članak 4.st.4. i 5. Zakona o provedbi Konvencije o građanskopravnim vidovima međunarodne otmice djece sadrži odredbu o komunikaciji putem međunarodne sudačke mreže.

St.4. određuje način komunikacije suda, za potrebe navedene u st. 3. ovoga članka, sa sudom u državi članici u kojoj je dijete imalo uobičajeno boravište prije odvođenja

⁶⁵ Nar. nov. 103/15 i 98/19

⁶⁶ "da postoji ozbiljna opasnost da bi povratak izložio dijete fizičkoj opasnosti ili psihičkoj traumi ili na drugi način doveo dijete u nepovoljan položaj."

⁶⁷ na primjer: zabrana približavanja djetetu, privremene mjere, uključujući zaštitne mjere, mogućnost smještaja djeteta u zdravstvenu ustanovu ako mu je potrebno liječenje i sl.

⁶⁸ IHNJ (Međunarodna Haška sudačka mreža) i EJN (Europska pravosudna mreža u građanskim i trgovackim stvarima)

⁶⁹ jamstvo osobne sigurnosti djeteta i roditelja, zaštite života i zdravlja djeteta i roditelja, privremenog osiguranja odgovarajućih životnih uvjeta djetetu i roditelju, druga odgovarajuća jamstva.

ili zadržavanja te upućuje na neposrednu komunikaciju u skladu sa čl.86. Uredbe⁷⁰ ili putem središnjih tijela.

St.5. omogućava sudu, u slučaju kada nalaže povratak djeteta da prema potrebi poduzme privremene mjere uključujući zaštitne mjere, u skladu s čl.15. Uredbe kako bi zaštitio dijete od ozbiljnog rizika navedenog u čl.13.s1.točka b) HK1980 pod uvjetom da se poduzimanjem takvih mera postupak ne bi neopravdano odgodio.

Točka 46. Recitala pojašnjava kako bi se sud, radi donošenja predviđenih privremenih ili zaštitnih mera mogao savjetovati sa sudom ili nadležnim tijelima države članice u kojoj dijete ima uobičajeno boravište, sve putem središnjih tijela ili kontakt sudaca IHNJ-a ili EJN-a.

Nadalje, napominje kako bi se te privremene mjeru ili zaštitne mjeru trebale priznati i izvršavati u svim drugim državama članicama⁷¹, sve dok nadležni sud države članice ne poduzme mjeru koje smatra prikladnim.

St.6. propisuje mogućnost ovršivosti odluke o povratku djeteta, neovisno o pravnom lijeku, ako je to u interesu djeteta.

Točka 47. Recitala još pojašnjava kako se nacionalnim pravom može propisati koji će sud biti nadležan za iskazivanje privremene izvršivosti (ovršnost prije pravomoćnosti).

Zakon o provedbi Konvencije o građanskopravnim vidovima međunarodne otmice djece nije propisao takvu mogućnost.⁷²

Izvršenje odluka kojima se nalaže povratak djeteta - članak 28.

St.1. - propisano žurno postupanje tijela nadležnog za provedbu izvršenja odluke o povratku djeteta. U RH to su sudovi nadležni za provedbu ovrhe propisani Obiteljskim zakonom⁷³. navedeno je propisano čl.26. Zakona o provedbi Konvencije o građanskopravnim vidovima međunarodne otmice djece.

St.2. propisuje rok od 6 tjedana za postupak ovrhe, koji se računa od dana pokretanja istog, a stranka koja je podnijela prijedlog za ovrhu i središnje tijelo, u slučaju prekoračenja ovog roka, imaju pravo zatražiti obrazloženje od nadležnog suda o razlozima prekoračenja roka.

⁷⁰ suradnja i komunikacija među sudovima

⁷¹ za razliku od privremenih i zaštitnih mera navedenih u st.2.čl.27. Uredbe koje se primjenjuju i izvršive su samo u državi članici koja ih je donijela

⁷² čl.25.

⁷³ čl.512.

Postupak nakon odbijanja povratka djeteta u skladu s člankom 13.stavkom 1. točkom b) i člankom 13.stavkom 2. Haške konvencije iz 1980. - članak 29.

St.1. - upućuje na primjenu ovog članka isključivo kada je povratak djeteta odbijen temeljem čl.13.st. 1. točke b)⁷⁴ i čl. 13.st. 2. HK 1980.⁷⁵

Stoga, ako je prijedlog za povratak djeteta odbijen iz bilo kojeg drugog razloga, osim ova dva naprijed navedena, postupak iz čl.29. Uredbe se ne primjenjuje.

St.2.- sud koji je donio odluku iz st.1.ovog članka , po službenoj dužnosti, izdaje potvrdu koristeći obrazac iz Priloga I, obrazac se ispunjava i izdaje na jeziku suda koji je donio odluku, a može se izdati i na drugom službenom jeziku institucija EU koji zatraži stranka. Sud nije obvezan osigurati prijevod ili transliteraciju prevodivog sadržaja rubrika za slobodan unos teksta.

Točka 49 Recitala pojašnjava svrhu predmetne potvrde - obavijest strankama da u roku 3 mjeseca od primitka potvrde mogu pred nadležnim sudom u državi članici u kojoj je dijete imalo posljednje uobičajeno boravište prije nezakonitog odvođenja ili zadržavanja, pokrenuti postupak radi donošenja odluke o roditeljskoj skrbi ili ako je takav postupak već u tijeku, dostaviti suđu relevantna pismena o postupku povratka.

Prema odredbi čl.24. Zakona o provedbi Konvencije o građanskopravnim vidovima međunarodne otmice djece, sud odluku mora dostaviti na znanje i Središnjem tijelu.

St.3. - propisuje obavezu suda koji je donio odluku kojom odbija povratak djeteta, ukoliko zna da pred sudom države članice u kojoj je dijete imalo posljednje uobičajeno boravište neposredno prije odvođenja ili zadržavanja, u roku od mjesec dana od donošenja svoje odluke, dostaviti: a) presliku svoje odluke; b) potvrdu iz st.2. ovog članka i c) prema potrebi,

prijepis, sažetak ili zapisnik sa saslušanja pred sudom i sva druga pismena koja smatra relevantnima.

Točka 50. Recitala pojašnjava na što bi se trebao odnositi izraz " sva druga pismena koja smatra relevantnima" - to su sva pismena koja sadržaju informacije koje bi mogle utjecati na

⁷⁴ sud nije dužan naložiti povratak djeteta ako osoba, institucija ili drugo tijelo koje se protivi povratku djeteta dokaže da postoji ozbiljna opasnost da bi povratak izložio dijete fizičkoj opasnosti ili psihičkoj traumi ili na drugi način doveo dijete u nepovoljan položaj.

⁷⁵ ako se dijete protivi povratku, a njegovo se mišljenje može prihvatiti uvezši u obzir njegovu dob i stupanj zrelosti.

ishod postupka koji se vodi o skrbi, a nisu sadržane u odluci kojom se odbija povratak.

Navedene dokumente može dostaviti izravno ili putem Središnjeg tijela.

St.4. Sud u državi članici u kojoj je dijete imalo uobičajenog boravišta prije odvođenja ili zadržavanja, može od stranke zatražiti da dostavi prijevod ili transliteraciju odluke i svih drugih pismena iz čl.29.st.3. točke c) Uredbe.

Točka 51. Recitala napominje kako bi stranka :" sudu pred kojim je pokrenut postupak podnošenjem zahtjeva u vezi s meritumom prava na skrb trebala podnijeti presliku odluke kojom se odbija povratak djeteta u skladu s Haškom konvencijom iz 1980., odgovarajuću potvrdu i, ako je primjenjivo, prijepis, sažetak ili zapisnik sa saslušanja. Time se ne sprečava da sud pred kojim je pokrenut postupak zatraži sva dodatna pisma koja smatra relevantnim, a sadržavaju informacije koje bi mogle utjecati na ishod postupka o meritumu prava na skrb, ako te informacije nisu već sadržane u odluci kojom se odbija povratak."

St.5. Ako u slučajevima koji nisu oni iz stavka 3. jedna od stranaka **u roku od tri mjeseca od obavijesti o odluci iz stavka 1. pokrene postupak** pred sudom u državi članici u kojoj je dijete imalo uobičajeno boravište neposredno prije protupravnog odvođenja ili zadržavanja kako bi sud ispitao meritum prava na skrb, navedena stranka sudu podnosi sljedeća pisma⁷⁶:

- a) presliku odluke iz stavka 1.;
- b) potvrdu izdanu u skladu s člankom 2.; i
- c) prema potrebi, prijepis, sažetak ili zapisnik sa saslušanja pred sudom koji je odbio povratak djeteta

St. 6. Neovisno o odluci o odbijanju povratka iz stavka 1., svaka odluka o meritumu prava na skrb proizišla iz postupka iz stavaka 3. i 5. koja podrazumijeva povratak djeteta izvršiva je u drugoj državi članici u skladu s poglavljem IV.

IV. PRIZNAVANJE I IZVRŠENJE

UVOD

⁷⁶ uvjeti iz a), b) i c) moraju biti kumulativno ispunjeni.

U Uredbi Bruxelles II bis, Poglavlje III bilo je posvećeno odredbama o priznavanju i izvršenju⁷⁷, a sastojalo se od :

Odjeljak 1. - Priznavanje (Priznavanje, Razlozi ne priznavanja sudske odluke koje se odnose na razvod, zakonsku rastavu ili poništaj braka, Razlozi ne priznavanja sudske odluke koje se odnose roditeljsku odgovornost, Zabranu preispitivanja nadležnosti suda podrijetla, Razlike u primjenjivome pravu, Zabranu preispitivanja sadržaja sudske odluke i Zastajanje s postupkom).

Odjeljak 2. - Zahtjev za izdavanje potvrde izvršivosti (Izvršive sudske odluke, Mjesno nadležni sudovi, Postupak, Odluka suda, Obavijest o odluci, Pravni lijek protiv odluke, Drugostupanjski sudovi i načini pobijanja, Zastajanje s postupkom i Djelomično izvršenje).

Odjeljak 3. - Zajedničke odredbe za dio 1. i dio 2. (Pismena, Nepostojanje pismena, Potvrda o sudske odlukama u bračnim stvarima i potvrda koja se odnosi na sudske odluke o roditeljskoj odgovornosti).

Odjeljak 4. - Izvršivost određenih sudske odluka koje se odnose na pravo kontakta s djetetom i određenih sudske odluka kojima se zahtjeva predaja djeteta (Područje primjene, Pravo na kontakt s djetetom, Predaja djeteta, Ispravak potvrde, Učinci potvrde i Pismena).

Odjeljak 5. - Autentične isprave i sporazumi

Odjeljak 6. - Druge odredbe (Postupak izvršenja, Praktična rješenja za ostvarivanje prava na kontakt s djetetom, Troškovi, Pravna pomoć, Jamstvo ili polog, Legalizacija ili druge slične formalnosti).

Uredba Bruxelles II ter promijenila je koncept ovog poglavlja te je pojedine odredbe dodatno razradila.

Već u **Točci 1. Recitala** Uredbe Bruxelles II ter jasno se navodi kako je prethodna Uredba donijela važne koristi građanima ali da bi je moglo unaprijediti te se zbog potrebe izmjene većeg broja odredbi pristupa njenoj preinaci.

⁷⁷ Uz članke Uredbe Bruxelles II bis koji su obuhvaćeni Poglavljem III (čl.21. do 46.) Sud EU donio je odluke i to:

C-195/08 PPU; C-256/09 Purrcker v Perez; C-211/10 Povse v Alpago; C-491/10 Zarraga v Pelz; C-455/15 PPU P v Q; C-492/15 R v S & T; C-386/17 Liberato v Grigorescu; povezni predmeti C-325/18 PPU i C-375/18 PPU; C-646/20

Upravo na polju priznanja i izvršenja⁷⁸ te odredaba o postupanju u vezi međunarodne otmice djece, došlo je do najvećeg broja izmjena.

U Točki 2. Recitala naveden je cilj koji se ovim izmjenama želi postići, a to je olakšavanje opticaja odluka te autentičnih isprava i određenih sporazuma u Uniji utvrđivanjem odredaba o njihovu priznavanju i izvršenju u drugim državama članicama, a trebala bi pomoći i u jačanju pravne sigurnosti i povećanju fleksibilnosti te osiguravanju boljeg pristupa sudskim postupcima i veće učinkovitosti takvih postupaka.

U Točci 3. Recitala naveden je cilj koji je Unija sebi postavila, a to je uspostava, održavanje i razvoj područja slobode, sigurnosti i pravde u kojem su slobodno kretanje osoba i pristup pravosuđu zajamčeni. Ovdje naročito ističe jačanje prava djece kroz lakšu suradnju pravosudnih i upravnih tijela te izvršenja odluka u stvarima iz područja obiteljskog prava s prekograničnim implikacijama te ističe potrebu poboljšanja uzajamnog priznavanja odluka u građanskim stvarima, pojednostavljenje pristupa pravosuđu te poboljšanje razmjene informacija među tijelima država članica.

Točka 6. Recitala ističe kako se pravila o nadležnosti te priznavanju i izvršenju odluka trebaju urediti pravnim instrumentom Unije koji je obvezujući i izravno primjenjiv radi olakšanog opticaja odluka, autentičnih isprava i određenih sporazuma u bračnim stvarima i stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću.

Odredbe o priznavanju i izvršenju sadržane su u **Poglavlju IV** Uredbe koje se sastoji od:

Odjeljak 1. - Opće odredbe o priznavanju i izvršenju

Pododjeljak 1. - **Priznavanje** (Priznavanje odluke, Pismena koja je potrebno dostaviti za priznavanje, Nepostojanje pismena i Zastajanje s postupkom).

Pododjeljak 2. - **Izvršivost i izvršenje** (Izvršive odluke i Pismena koja je potrebno dostaviti za izvršenje).

Pododjeljak 3. - **Potvrda** (Priznavanje potvrde i Ispravak potvrde).

Pododjeljak 4. - **Odbijanje priznavanja i izvršenja** (Razlozi za odbijanje priznavanja odluka u bračnim sporovima, Razlozi za odbijanje priznavanja odluka u stvarima

⁷⁸ U hrvatskim prijevodima instrumenata međunarodne pravne pomoći (Uredbama, Konvencijama, Direktivama) navode se pojmovi izvršivosti i izvršenja iako su u nacionalnom zakonodavstvu RH već dugi niz godina ovi pojmovi zamijenjeni nazivima ovrha i ovršnost.

povezanim s roditeljskom odgovornošću, Postupak odbijanja priznavanja i Razlozi za odbijanje izvršenja odluka u stvarima povezanimi s roditeljskom odgovornošću).

Odjeljak 2. - Priznavanje i izvršenje određenih povlaštenih odluka (Područje primjene):

Pododjeljak 1. - **Priznavanje** (Priznavanje i Zastajanje s postupkom).

Pododjeljak 2. - **Izvršivost i izvršenje** (Izvršive odluke i Pismena koja je potrebno dostaviti za izvršenje).

Pododjeljak 3. - **Potvrda za povlaštene odluke** (Izdavanje potvrde, Ispravak i povlačenje potvrde i Potvrda o neizvršivosti ili ograničenju izvršivosti).

Pododjeljak 4. - **Odbijanje priznavanja i izvršenja** (Proturječne odluke).

Odjeljak 3. - Zajedničke odredbe o izvršenju :

Pododjeljak 1. - **Izvršenje** (Postupak izvršenja, Tijela nadležna za izvršenje, Djelomično izvršenje, Aranžmani za ostvarivanje prava na kontakt i Dostava potvrde i odluke).

Pododjeljak 2. - **Suspenzija postupka izvršenja i odbijanje izvršenja** (Suspenzija i odbijanje, Razlozi za suspenziju ili odbijanje izvršenja na temelju nacionalnog prava, Nadležnost tijela ili sudova nadležnih za odbijanje izvršenja, Zahtjev za odbijanje izvršenja, Brzi postupci, Osporavanje ili pravni lijek, Daljnje osporavanje ili pravni lijek i Zastajanje s postupkom).

Odjeljak 4. - Autentične isprave i sporazumi (Područje primjene, Priznavanje i izvršenje autentičnih isprava i sporazuma, Potvrda, Ispravak i povlačenje potvrde, Razlozi za odbijanje priznavanja ili izvršenja).

Odjeljak 5. - Druge odredbe (Zabrana preispitivanja nadležnosti suda podrijetla, Razlike u primjenjivom pravu, Zabrana preispitivanja sadržaja, Pravni lijek u određenim državama članicama, Troškovi, Pravna pomoć, Jamstvo ili polog).

U ovom priručniku daje se pregled navedenih odredbi Uredbe uz povezivanje istih sa ciljevima Uredbe.

POGLAVLJE IV - PRIZNAVANJE I IZVRŠENJE

U odnosu na odredbe ovog poglavlja upućuje se pročitati točke 58 -69 Recitala. Pojedine od njih ili njihova tumačenja spomenuta su uz pojedine odredbe ovog poglavlja no neke se odnose praktički na cijelo poglavlje ili više odredbi.

ODJELJAK 1. - OPĆE ODREDBE O PRIZNAVANJU I IZVRŠENJU

PODODJELJAK 1. - PRIZNAVANJE

Priznavanje odluke - članak 30.

St.1. - provodi u praksi načelo izraženo u **Točci 54. Recitala** koje ukazuje na potrebu izgradnje uzajamnog povjerenja u pravosuđe u Uniji te stoga odluke u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću donesene u jednoj državi članici **priznaju se u svim državama članicama bez potrebe za bilo kakvim postupkom za priznavanje.**

St.2. - propisuje postupanje u situaciji kada nadležna tijela zamoljene države članice dobiju odluku o razvodu, zakonskoj rastavi ili poništaju braka koja je donesena u drugoj državi članici i više se ne može osporiti u državi članici podrijetla⁷⁹, tada ta tijela priznaju tu odluku po sili zakona bez ikakvog posebnog postupka i u skladu s njom ažuriraju svoj registar o građanskom stanju.

Ova odredba zapravo znači da će nadležni matični ured jedne države članice provesti u svojoj evidenciji odluku o razvodu braka, zakonskoj rastavi⁸⁰ ili poništenju braka iz druge države članice bez ikakvog posebnog postupka (postupiti će na identičan način kao da provodi pravomoćnu odluku o razvodu ili poništenju braka koju je donio sud u RH).

St.3. Svaka zainteresirana strana može u skladu s postupcima iz članka od 59. do 62.⁸¹ i, prema potrebi, odjeljka 5. ovog poglavlja⁸² i poglavlja VI.⁸³ podnijeti zahtjev za odluku o tome da ne postoje razlozi za odbijanje priznavanja iz članka 38. i 39.

⁷⁹ postala je pravomočna

⁸⁰ u pojedinim zemljama pa tako i nekim državama članicama postoje drugačiji postupci povezani sa razvodom odnosno rastavom braka pa se tako u njima donosi odluka o zakonskoj rastavi. Ako ista ispunjava sve uvjete za provedbu u nacionalni registar (U RH maticu vjenčanih i maticu rođenih) država članica ju mora provesti po sili zakona bez posebnog postupka priznanja, čim ista postane pravomočna.

⁸¹ čl.59. - Zahtjev za odbijanje izvršenja, čl.60. - Brzi postupci, čl.61. - Osporavanje ili pravni lijek i čl.62. - Daljnje osporavanje ili pravni lijek.

⁸² Druge odredbe (Zabrana preispitivanja nadležnosti suda podrijetla, Razlike u primjenjivom pravu, Zabrana preispitivanja sadržaja, Pravni lijek u određenim državama članicama, Troškovi, Pravna pomoć, Jamstvo ili polog).

⁸³ Opće odredbe (Područje primjene, Suradnja i komunikacija među sudovima, Prikupljanje i prijenos informacija, Obavješćivanje ispitnika, Neobjavljivanje informacija, Legalizacija ili druge slične formalnosti, Jezici).

Pojašnjenje odredbe iz ovog stavka daje **Točka 54. Recitala** koja navodi: " Odluka o tome može li razloge za odbijanje iznijeti stranka ili se navode po službenoj dužnosti u okviru nacionalnog prava prepušta se nacionalnom pravu. Time se ne sprečava bilo koju zainteresiranu stranu da, u skladu s ovom Uredbom, podnese zahtjev za odluku o tome da nema razloga za odbijanje priznavanja kako se navodi u ovoj Uredbi. Nacionalnim pravom države članice u kojoj je takav zahtjev podnesen trebalo bi utvrditi tko je zainteresirana strana koja ima pravo podnijeti takav zahtjev."

St. 4. - upućuje na mjesno nadležan sud države članice pred kojim se može voditi postupak naveden u st.3. ovog članka - to je sud o kojem svaka država članica obavlješće Komisiju u skladu s člankom 103. ove Uredbe⁸⁴.

St.5. - ako je priznavanje odluke pred sudom neke države članice postavljeno kao prethodno pitanje, o njemu može odlučivati taj sud.

Pismena koja je potrebno dostaviti za priznavanje - članak 31.

St.1. - propisuje kako stranka koja se u državi članici želi pozvati na odluku donesenu u drugoj državi članici, treba dostaviti:

a) presliku odluke koja ispunjava uvjete potrebne za utvrđivanje njezine vjerodostojnosti; i

b) odgovarajuću potvrdu izdanu u skladu s člankom 36.⁸⁵

St.2. Sud ili nadležno tijelo pri tome može, prema potrebi, tražiti da stranka koja se poziva na tu odluku dostavi prijevod ili transliteraciju, u skladu s člankom 91., prevodivog sadržaja rubrika za slobodan unos teksta potvrde iz stavka 1. točke (b). ovog članka.

Nadležno tijelo vjerojatno će zatražiti prijevod u slučaju da postoje neke nedoumice vezane za njezin sadržaj. Naveden odredba zapravo znači da je sud ili drugo nadležno tijelo ovlašteno od stranke zatražiti prijevod obrasca u slučaju kada bez tog prijevoda neće razumjeti sadržaj potvrde.

St.3. Sud ili nadležno tijelo može tražiti da stranka, uz prijevod ili transliteraciju navedene u st.2. ovog članka dostavi i prijevod odluke iz st.1.točke a) ovog članka ako bez takvog prijevoda ili transliteracije ne može nastaviti s postupkom.

⁸⁴ čl.103. st.4. - podaci o mjesno nadležnim sudovima država članica mogu se naći na e-justice portalu. U RH mjesno nadležni sudovi su općinski sudovi.

⁸⁵ čl.36. - izdavanje potvrde (Obrasci iz Priloga II, III i IV Uredbe).

S obzirom na načelo povjerenja u pravosuđe EU te potrebu što efikasnijeg, bržeg i jeftinijeg postupanja, potreba za prevođenjem dokumenata temeljem kojih će postupati nadležno tijelo, ostavljeno je na izbor tom tijelu.

Nepostojanje pismena - članak 32.

St.1. - kada stranka ne dostavi presliku odluke koja ispunjava uvjete potrebne za utvrđivanje njezine vjerodostojnosti i odgovarajuću potvrdu izdanu u skladu s člankom 36, sud ili nadležno tijelo može:

- odrediti rok za njihovu dostavu,
- prihvati jednakovrijedna pismena ili
- ako smatra da ima dovoljno informacija, može oslobođiti stranku njihove dostave.

St.2. - sud ili nadležno tijelo može zatražiti prijevod ili transliteraciju jednakovrijednih pismena. I ovaj prijevod ili transliteracija mora biti izvršena u skladu s čl.91.

Zastajanje s postupkom - članak 33.

Sud pred kojim se poziva na odluku donesenu u drugoj državi članici može zastati s postupkom u cijelosti ili djelomično u dva slučaja:

a) kada je protiv te odluke **uložen redovni pravni lijek** u državi porijekla odluke (dakle u državi članici čiji je sud tu odluku donio) **ili**

b) kada je u odnosu na tu odluku:

- podnesen zahtjev da ne postoje razlozi za odbijanje priznavanja iz članaka 38. i 39.
ili
- da priznavanje te odluke treba odbiti na temelju jednog od tih razloga.

Dakle, sud će zastati s postupkom u kojem se jedna od stranaka poziva na odluku donesenu u drugoj državi članici kada je protiv te odluke podnesen redovni pravni lijek (postupak po pravnom lijeku teče u državi članici u kojoj je odluka donesena) ili kada pred nadležnim tijelom države članice u kojoj se stranka poziva na odluku, teče postupak u kojem jedna stranka smatra da tu odluku ne treba priznati jer postoje razlozi iz čl.38. i 39. Uredbe ili pak druga stranka tvrdi da takvi razlozi ne postoje.

Ovaj zastoj postupka ne treba izjednačiti sa zastojem postupka propisanog nacionalnim pravom.

PODODJELJAK 2. - IZVRŠIVOST I IZVRŠENJE

Izvršive odluke - članak 34.

St.1. - samo u stvarima povezanima s **roditeljskom odgovornošću**, odluka koja je donesena u državi članici i koja je u toj državi članici izvršiva, izvršiva je i u drugim državama članicama bez potrebe za ikakvim proglašenjem izvršivosti.

Dakle, ovom je Uredbom u potpunosti ukinut postupak egzekvature za sve odluke koje se odnose na postupke o roditeljskoj odgovornosti⁸⁶

Točka 58. Recitala daje pojašnjenje ovog članka ukazujući na cilj EU-a da prekogranični sporovi koji se odnose na djecu budu kraći i jeftiniji te je stoga opravdano ukidanje proglašenja izvršivosti (egzekvature) za sve odluke povezane s roditeljskom odgovornošću za razliku od Uredbe Bruxelles II bis koja je postupak proglašenja izvršivosti ukinula samo u odnosu na odluke koje su se odnosile na pravo na kontakt i na povratak djeteta. Sukladno odredbama Uredbe Bruxelles II ter, s odlukom koju je donio sud bilo koje druge države članice trebalo bi postupati kao da je donesena u državi članici izvršenja.

Uredbe Bruxelles II ter zadržala je još povoljniji tretman odluka koje se odnose na pravo na kontakt i na povratak djeteta.

St.2. - odluku o pravu na kontakt⁸⁷ koju je potrebno provesti u drugoj državi članici, sud koji ju je donio, može proglašiti privremeno izvršivom bez obzira na mogućnost ulaganja pravnog lijeka (prije no što je postala pravomoćna).

Pismena koja je potrebno dostaviti za izvršenje - članak 35.

St.1. - tijelu nadležnom za izvršenje stranka koja traži izvršenje odluke donesene u drugoj državi članici treba dostaviti (isto kao i za priznanje):

a) presliku odluke koja ispunjava uvjete potrebne za utvrđivanje njezine vjerodostojnosti i

b) odgovarajuću potvrdu izdanu u skladu s člankom 36.

St.2. - za izvršenje privremene mjere, uključujući zaštitne mjere stranka treba dostaviti :

a) presliku odluke koja ispunjava uvjete potrebne za utvrđivanje njezine vjerodostojnosti i

b) odgovarajuću potvrdu izdanu u skladu s člankom 36 kojom se potvrđuje da je odluka izvršiva u državi članici porijekla te da je:

i sud koji ju je donio bio stvarno nadležan⁸⁸ ili

⁸⁶ nacionalno pravo u RH (Obiteljski zakon) koristi termin roditeljska skrb

⁸⁷ u nacionalnom pravu RH koristi se termin "održavanje osobnih odnosa"

ii naložio mjeru u skladu sa člankom 27. stavkom 5. u vezi s člankom 15⁸⁹ i
c) ako je mjera određena bez pozivanja protustranke pred sud, dokaz o dostavi odluke.

Stranka mora dostaviti tražena pismena pod a) i b), a pod c) ako je ispunjen navedeni uvjet.

Točka 59. Recitala daje pojašnjenje ovog članka ističući kako bi se unutar EU trebao osigurati opticaj privremenih i zaštitnih mjera donesenih od stvarno nadležnog suda, a ako je takva mjera donesena bez pozivanja tuženika⁹⁰ pred sud izvršenje bi trebalo biti omogućeno pod istim uvjetima ako je ta odluka dostavljena tuženiku, dakle da isti za nju zna.

Izvršenje i opticaj mjera pod naprijed navedenim uvjetima, koje je donio stvarno nенадлеžан суд, osigurano je samo za: "mjere poduzete u slučajevima međunarodne otmice djece i usmjerene na zaštitu djeteta od ozbiljnog rizika iz članka 13. stavka 1. točke (b) Haške konvencije iz 1980. Te bi se mjere trebale primjenjivati dok sud države članice koji je stvarno nadležan na temelju ove Uredbe ne poduzme mjere koje smatra prikladnima".

Točka 66. Recitala napominje koji su razlozi za donošenje ove odredbe te napominje kako je namjera uspostaviti jednake uvjete u pogledu prekograničnog izvršenja odluka u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću među državama članicama. Stoga navodi: " U nizu država članica te su odluke već izvršive iako se na njih još može uložiti ili je već uložen pravni lijek. U drugim državama članicama izvršiva je samo konačna odluka na koju se više ne može uložiti redovni pravni lijek. Kako bi se uzele u obzir hitne situacije, ovom se Uredbom stoga predviđa da sud države članice podrijetla određene odluke u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću može proglašiti privremeno izvršivima, čak i ako se na njih još može uložiti pravni lijek, i to odluke kojima se nalaže povratak djeteta u skladu s Haškom konvencijom iz 1980. i odluke kojima se dodjeljuje pravo na kontakt."

St.3. i st.4. - imaju identične odredbe o prijevodu ili transliteraciji kao i čl.31. Uredbe.

⁸⁸ u nacionalnom pravu RH to bi bila mjesna nadležnost sudova, a ne stvarna jer takve mjere ne može donijeti trgovачki, prekršajni ili upravni sud.

⁸⁹ Kada nalaže povratak djeteta, sud prema potrebi može poduzeti privremene mjere, uključujući zaštitne mjere, u skladu s člankom 15. ove Uredbe kako bi se dijete zaštитilo od ozbiljnog rizika iz članka 13. stavka 1. točke (b) Haške konvencije iz 1980., pod uvjetom da se ispitivanjem i poduzimanjem takvih mjera postupak povratka ne bi neopravdano odgodio.

⁹⁰ u nacionalnom pravu RH o privremenim i zaštitnim mjerama odlučuje se u izvanparničnom postupku te se u tom postupku suprotna strana naziva protustrankom, a ne tuženikom.

Točka 60. Recitala pojašnjava termin "sud" koji se u smislu ove Uredbe treba tumačiti i šire, a "tijelo za izvršenje" u skladu sa nacionalnim pravom može biti sudsko i izvansudsko⁹¹.

PODODJELJAK 3. - POTVRDA

Izdavanje potvrde - članak 36

St.1. Sud države članice podrijetla odluke o kojem je Komisija obaviještena u skladu s člankom 103.⁹² na zahtjev stranke izdaje potvrdu za:

- a) odluku u bračnim sporovima uz upotrebu obrasca iz **Priloga II**.
- b) odluku u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću uz upotrebu obrasca iz **Priloga III**.
- c) odluku kojom se nalaže povratak djeteta iz članka 2. stavka 1. točke (a) i, ako je primjenjivo, sve privremene mjere, uključujući zaštitne mjere, naložene u skladu s člankom 27. stavkom 5., koje su priložene odluci, uz upotrebu obrasca iz **Priloga IV**.

St. 2. - Potvrda se ispunjava i izdaje na jeziku odluke.⁹³

Potvrda se može izdati i na drugom službenom jeziku institucija Europske unije koji zatraži stranka. Time se ne stvara obveza sudu koji izdaje potvrdu da osigura prijevod ili transliteraciju prevodivog sadržaja rubrika za slobodan unos teksta.⁹⁴

St.3. - propisuje kako se izdavanje potvrde ne može osporavati.

Ispravak potvrde - članak 37.

St.1. - ispravak vrši sud članice porijekla potvrde (onaj o kojem je Komisija obaviještena u skladu s člankom 103.). Ispravak može izvršiti na zahtjev stranke ili po službenoj dužnosti kada zbog bitne pogreške ili propusta, postoji neusklađenost između odluke koju treba izvršiti i potvrde.

St.2. - na postupak ispravak primjenjuje se nacionalno pravo⁹⁵.

⁹¹ u nekim državama ovru provode javni ovršitelji ili neke druge izvansudske institucije, u RH ovru na novčanim tražbinama iz uzdržavanja provodi FINA

⁹² podatke je moguće pronaći na e-justice portalu. U RH to su svi općinski sudovi

⁹³ sudovi u RH potvrde izdaju na hrvatskom jeziku.

⁹⁴ sud nema obavezu prijevoda ali korištenjem interaktivnih obrazaca na e-justice portalu moguće je izvršiti automatski prijevod obrasca na bilo koji službeni jezik EU.

⁹⁵ U RH čl. 347. u vezi 342. Zakona o parničnom postupku (Nar.nov. 148/11 - pročišćeni tekst).

PODODJELJAK 4. - ODBIJANJE PRIZNAVANJA I IZVRŠENJA

Razlozi za odbijanje priznavanja odluka u bračnim sporovima - članak 38.

Priznavanje odluke koja se odnosi na razvod, zakonsku rastavu ili poništaj braka odbija se:

- a)** ako je takvo priznavanje očito **u suprotnosti s javnim poretkom** u državi članici u kojoj se traži priznavanje;
- b)** ako je donesena **u odsutnosti protustranke**⁹⁶, a protustranci nije dostavljeno pismeno kojim je pokrenut postupak ili jednakovrijedno pismeno pravodobno i na način da bi mogla pripremiti svoju obranu, **osim ako** je utvrđeno da je protustranka nedvosmisleno prihvatile odluku;
- c)** ako je **u proturječju s odlukom** donesenom u postupku između istih stranaka u državi članici u kojoj se traži priznavanje; ili
- d)** ako je **u proturječju s ranijom odlukom** donesenom u drugoj državi članici ili državi nečlanici, između istih stranaka, ako ta ranija odluka ispunjava uvjete potrebne za njezino priznavanje u državi članici u kojoj se traži priznavanje⁹⁷.

Prema tumačenju danom u točci 56. Recitala ova četiri razloga trebalo bi tumačiti kao taksativno navedene razloge, odnosno ne bi trebalo prihvati razloge za odbijanje priznanja koji nisu navedeni u čl.38. Uredbe.

Razlozi za odbijanje priznavanja odluka u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću - članak 39.

St. 1. Priznavanje odluke u stvarima povezanim s **roditeljskom odgovornošću** odbija se:

- a)** ako je takvo priznavanje očito **u suprotnosti s javnim poretkom** u državi članici u kojoj se traži priznavanje, uzimajući u **obzir interese djeteta**;
- b)** ako je **donesena u odsutnosti osobe**, a osobi koja se nije pojavila pred sudom nije dostavljeno pismeno kojim je pokrenut postupak ili jednakovrijedno pismeno

⁹⁶ U odnosu na odluke o razvodu braka i odluke o poništenju braka koje su donesene u RH odnose na tuženika jer se o navedenom odlučuje u parničnom postupku, a u izvanparničnom samo u vezi sporazumnih prijedloga za razvod braka u kojima su obje stranke predlagatelji.

⁹⁷ Navedena situacija moguća je u slučaju kada jedan od supružnika pokrene postupak razvoda braka, a drugi postupak poništenja braka, u različitim državama članicama, ili kad oba bračna druga pokrenu postupak po istoj pravnoj osnovi u različitim državama članicama, a sudovi ne postupe po odredbama za slučaj litispendencije već svaki od njih doneše odluku i to jedan prihvati tužbu i razvede brak, a drugi odbije tužbeni zahtjev.

pravodobno i na način da bi mogla pripremiti svoju obranu, **osim ako** je utvrđeno da je ta osoba nedvosmisleno prihvatile odluku;

c) na zahtjev **bilo koje osobe koja smatra da odluka zadire u njezinu roditeljsku odgovornost**, ako je donesena **bez pružanja mogućnosti toj osobi da je se sasluša**;

d) ako i u mjeri u kojoj je u **proturječju s kasnjom odlukom** koja se odnosi na roditeljsku odgovornost donesenom u državi članici u kojoj se traži priznavanje;

e) ako i u mjeri u kojoj je u **proturječju s kasnjom odlukom** koja se odnosi na roditeljsku odgovornost donesenom u drugoj državi članici ili državi nečlanici u kojoj **dijete ima uobičajeno boravište**, ako ta kasnija odluka ispunjava uvjete potrebne za njezino priznavanje u državi članici u kojoj se traži priznavanje; ili

f) ako **nije poštovan postupak** utvrđen u članku 82.⁹⁸

St.2. - može se odbiti i ako je odluka donesena, a da **djetetu** koje je u stanju oblikovati svoje mišljenje **nije pružena mogućnost da izrazi svoje mišljenje** u skladu s člankom 21., **osim** u sljedećim slučajevima:

a) postupak se odnosio samo na djetetovu imovinu i pod uvjetom da pružanje takve mogućnosti nije bilo potrebno s obzirom na predmet spora; ili

b) postojali su ozbiljni razlozi, uzimajući posebno u obzir hitnost slučaja.

Tumačenje dano u **točci 56. Recitala** primjenjuje se i na čl.39. Uredbe te se razlozi navedeni u točkama a) do f) trebaju tumačiti kao taksativno navedeni razlozi uz dodatna dva navedena u st.2. točkama a) i b).

Kasnija odluka o roditeljskoj skrbi uvijek ima prednost pred ranijom odlukom koja uređuje i buduće donose u dijelu u kojem su te dvije odluke proturječne.⁹⁹

Prema tumačenju iz **točke 57. Recitala** način kojim se djetetu omogućava izraziti svoje mišljenje prepušten je odredbama nacionalnog prava te sud ne bi mogao odbiti priznavanje odluke isključivo na temelju toga što je sud podrijetla primijenio različitu metodu za saslušanje djeteta od one koju bi primijenio sud države članice priznavanja.

U odnosu na iznimke propisane u st. 2. ovoga članka, prema tumačenju iz **točke 57. Recitala**, sud u državi članici priznanja ne bi trebao odbiti priznati odluku isključivo na temelju toga što se djetetu nije pružila mogućnost izraziti mišljenje ako se

⁹⁸ Smještaj djeteta u drugoj državi članici.

⁹⁹ U postupcima roditeljske skrbi odluka se donosi i za buduće vrijeme te ista vrijedi do izmjene ili do nastupa punoljetnosti djeteta. Kasnijim odlukama uglavnom se mijenjaju u cijelosti ili djelomično sadržaji roditeljske skrbi uređeni prethodnom odlukom.

postupak odnosio samo na djetetovu imovinu i pod uvjetom da pružanje takve mogućnosti nije bilo potrebno s obzirom na predmet spora, ili u slučaju postojanja ozbiljnih razloga, posebno u slučaju hitnosti, sve uz uzimanje u obzir zaštite interesa djeteta. Kao ozbiljne razloge Uredba primjerice navodi neposrednu opasnost po djetetov fizički i psihički integritet ili život zbog čega bi svaka daljnja odgoda mogla uključivati rizik da se ta opasnost ostvari.

Postupak odbijanja priznavanja - članak 40.

St. 1. - upućuje na primjenu odredbi članaka 59. do 62. Uredbe te po potrebi odjeljka 5 ovog poglavlja¹⁰⁰ te poglavlja VI¹⁰¹ Uredbe.

St. 2. - mjesna nadležnost sudova određuje se prema nacionalnom pravu - sudovi prijavljeni Komisiji u skladu s odredbom čl.103. Uredbe¹⁰²

Razlozi za odbijanje izvršenja odluka u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću - članak 41.

Ne dovodeći u pitanje članak 56. stavak 6., izvršenje odluke u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću odbija se ako se utvrdi postojanje jednog od razloga za odbijanje priznavanja iz članka 39.

Uz ovu odredbu identično je i tumačenje koje je navedeno u točci 57. Recitala, a koje je navedeno uz čl.39. Uredbe.

ODJELJAK 2. - PRIZNAVANJE I IZVRŠENJE ODREĐENIH POVLAŠTENIH ODLUKA

Područje primjene - članak 42.

St.1.- primjenjuje se na odluke ako su u državi članici podrijetla potvrđene u skladu sa čl.47. (izdana je potvrda za povlaštene odluke) i to:

- a) odluke u dijelu u kojem se njima odobrava pravo na kontakt; i
- b) odluke na temelju članka 29. stavka 6.¹⁰³ u mjeri u kojoj podrazumijevaju povratak djeteta.

¹⁰⁰ odjeljak 5 - Druge odredbe

¹⁰¹ Poglavlje VI - Opće odredbe

¹⁰² Moguće ih je naći na e-justice portalu. U RH svi općinski sudovi.

St.2. - određuje pravo strankama pokrenuti postupak priznanja i izvršenja odluka iz st.1. ovog članka prema općim pravilima z priznanje i izvršenje.

PODODJELJAK 1. - PRIZNAVANJE

Priznavanje - članak 43.

St.1. - odluke iz st.1.čl.42. donesene u jednoj državi članici priznaju se bez posebnog postupka priznavanja i bez mogućnosti osporavanja postupka priznavanja u drugoj državi članici osim ako i u mjeri u kojoj se utvrdi da je ta odluka u proturječju s kasnjom odlukom iz članka 50.¹⁰⁴

St.2. Stranka koja se u državi članici želi pozvati na odluku iz članka 42. stavka 1. donesenu u drugoj državi članici dostavlja sljedeće:

- a) presliku odluke** koja ispunjava uvjete potrebne za utvrđivanje njezine vjerodostojnosti; i
- b) odgovarajuću potvrdu** izdanu u skladu s člankom 47.

St.3. - Članak 31. stavci 2. i 3. primjenjuju se na odgovarajući način (prijevod i transliteracija)

Zastajanje s postupkom - članak 44.

Sud može zastati s postupkom u cijelosti ili djelomično ako je:

- a) podnesen zahtjev u kojem se tvrdi da je ta odluka u proturječju s kasnjom odlukom iz članka 50.** ili
- b) kad je osoba protiv koje se traži izvršenje** podnijela zahtjev, u skladu s člankom 48.¹⁰⁵, za povlačenje potvrde izdane u skladu s člankom 47.

PODODJELJAK 2. - IZVRŠIVOST I IZVRŠENJE

Izvršive odluke - članak 45.

¹⁰³ Neovisno o odluci o odbijanju povratka iz stavka 1., svaka odluka o meritumu prava na skrb proizišla iz postupka iz stavaka 3. i 5. koja podrazumijeva povratak djeteta izvršiva je u drugoj državi članici u skladu s poglavljem IV.

¹⁰⁴ proturječne odluke.

¹⁰⁵ ispravak i povlačenje potvrde

St.1. - Odluka donesena u državi članici, koja je **izvršiva u toj državi članici, izvršiva je u drugim državama članicama bez potrebe za ikakvim proglašenjem izvršivosti.**

St.2. - U svrhu izvršenja u drugoj državi članici, odluke u dijelu u kojem se njima odobrava **pravo na kontakt**, sudovi države članice podrijetla mogu proglašiti **privremeno izvršivom** neovisno o pravnom lijeku.

Ova je odredba zapravo identična odredbi čl.34. Uredbe. Stoga i uz ovaj članak primjenjuje se tumačenje iz točke 58. Recitala.

Pismena koja je potrebno dostaviti za izvršenje - članak 46.

St.1. - stranka koja traži izvršenje, tijelu nadležnom za izvršenje dostavlja:

a) i b) identično kao i u čl.43. u odnosu na priznanje (preslika odluke i potvrda).

St.2. i st.3. - identično kao i u čl.43. (prijevod i transliteracija).

PODODJELJAK 3. - POTVRDA ZA POVLAŠTENE ODLUKE

Izdavanje potvrde - članak 47.

St. 1 . Sud koji je donio odluku iz članka 42. stavka 1. **na zahtjev stranke** izdaje potvrdu za:

a) odluku kojom se dodjeljuje **pravo na kontakt** uz upotrebu obrasca iz **Priloga IV.**

b) odluku **o meritumu prava na skrb** koja **podrazumijeva povratak djeteta** i koja je donesena u skladu s člankom 29. stavkom 6., uz upotrebu obrasca iz **Priloga VI.**

St. 2. - Potvrda se ispunjava i izdaje **na jeziku odluke**.

Potvrda se može izdati i na drugom službenom jeziku institucija Europske unije koji zatraži stranka. Time se ne stvara obveza sudu koji izdaje potvrdu da osigura prijevod ili transliteraciju prevodivog sadržaja rubrika za slobodan unos teksta (identično kao st.2. čl.36. Uredbe).

St. 3. - Sud izdaje potvrdu **samo ako** su ispunjeni sljedeći uvjeti:

a) sve su stranke u sporu imale mogućnost da budu **saslušane**;

b) djetetu je bilo omogućeno da izrazi svoja **mišljenja** u skladu s člankom 21.;

c) u slučaju da je odluka donesena u odsutnosti osobe:

i) osobi koja se nije pojavila pred sudom dostavljeno je pismo kojim je pokrenut postupak ili jednakovrijedno pismo **pravodobno i na način** da bi ta osoba **mogla pripremiti svoju obranu;** ili

ii) ako je utvrđeno da je osoba koja se nije pojavila pred sudom nedvosmisleno prihvatile odluku.

Uvjeti iz točaka a), b) i c) moraju biti kumulativno ispunjeni.

Uz točku b) treba uzeti u obzir pojašnjenje koje se navodi u točci 57 Recital, a koje je spomenuto i uz čl.39. Uredbe.

Kriterij propisan u točci c) pojavljuje se u više članaka ove Uredbe i predstavlja univerzalni kriterij koji povezuje načela prava na poštenu suđenje¹⁰⁶ (pravo svakoga da sudjeluje u postupku u kojem se odlučuje o nekom njegovom pravu ili obavezi) sa načelom efikasnosti postupka (naročito izraženog u postupcima o održavanju osobnih odnosa te postupaka koji se vode po HK 1980).

St. 4. Ne dovodeći u pitanje stavak 3. ovog članka, potvrda za odluku iz članka 42. stavka 1. točke (b)¹⁰⁷ izdaje se samo ako je sud, pri donošenju odluke, uzeo u obzir razloge i činjenice na kojima se temelji prethodna odluka donesena u drugoj državi članici na temelju članka 13. stavka 1. točke (b) ili članka 13. stavka 2. Haške konvencije iz 1980.

Ovaj stavak zapravo propisuje postupanje u situaciji kada je u jednoj državi članici u kojoj je dijete imalo uobičajeno boravište prije nezakonitog odvođenja ili zadržavanja u drugoj državi članici, a prije donošenja odluke kojom se odbija prijedlog za povratak djeteta sukladno odredbi čl. 13. stavka 1. točke (b) ili članka 13. stavka 2. Haške konvencije iz 1980. , vođen postupak o meritumu roditeljske skrbi i tom je odlukom određen povratak djeteta (ne mora biti direktno naložen povratak već iz odluke o odluci o tome sa kojim će roditeljem dijete živjeti proizlazi da bi se trebalo vratiti u tu državu članicu) ili kada je takvu odluku donio sud države članice u kojoj je dijete imalo uobičajeno boravište prije nezakonitog odvođenja ili zadržavanja u drugoj

¹⁰⁶ čl.6. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda

¹⁰⁷ odluke na temelju članka 29. stavka 6. Uredbe u mjeri u kojoj podrazumijevaju povratak djeteta (Neovisno o odluci o odbijanju povratka iz stavka 1.čl.29., svaka odluka o meritumu prava na skrb proizišla iz postupka iz stavaka 3. i 5. koja podrazumijeva povratak djeteta izvršiva je u drugoj državi članici u skladu s poglavljem IV).

Odluka o meritumu prava na skrb proizišla iz postupka iz stavaka 3.čl.29. Uredbe - ako je u trenutku u kojem sud doneće odluku o odbijanju povratka djeteta u drugu državu članicu koja se temelji isključivo na članku 13. stavku 1. točki (b) ili članku 13. stavku 2. Haške konvencije iz 1980., pred sudom u državi članici u kojoj je dijete imalo uobičajeno boravište neposredno prije protupravnog odvođenja ili zadržavanja već pokrenut postupak radi ispitivanja merituma prava na skrb.

Odluka o meritumu prava na skrb proizišla iz postupka iz stavaka 5.čl.29. Uredbe - ako u slučajevima koji nisu oni iz stavka 3. jedna od stranaka u roku od tri mjeseca od obavijesti o odluci o odbijanju povratka djeteta u drugu državu članicu koja se temelji isključivo na članku 13. stavku 1. točki (b) ili članku 13. stavku 2. Haške konvencije iz 1980., pokrene postupak pred sudom u državi članici u kojoj je dijete imalo uobičajeno boravište neposredno prije protupravnog odvođenja ili zadržavanja kako bi sud ispitao meritum prava na skrb.

državi članici, po prijedlogu stranke nakon što je donesena odluka kojom se odbija povratak djeteta sukladno odredbi čl. 13. stavka 1. točke (b) ili članka 13. stavka 2. Haške konvencije iz 1980.

U odnosu na te dvije odluke o roditeljskoj skrbi (bez obzira što su u suprotnosti sa odlukom kojom se odbija povratak djeteta) primjenjuje se odredba čl.47.st.4. Uredbe (i to samo ako je odluka kojom se odbija povratak djeteta temeljena na čl. 13. st. 1. točci (b) ili čl. 13. st. 2. HK 1980).

St.5. Potvrda proizvodi učinke samo u granicama izvršivosti odluke.

St.6. Izdavanje potvrde ne može se osporiti, osim na temelju razloga navedenih u članku 48.

Napomena uz st.6. - u slučajevima kada se potvrda izdaje za povlaštene slučajeve (odluka o kontaktu i odluka predaji djeteta) moguće je osporavati izdavanje potvrde pod određenim uvjetima (izdavanje potvrde u vezi bračnih sporova te sporova povezanih s roditeljskom odgovornošću nije moguće osporavati).

Ispравak i povlačenje potvrde - članak 48.

St. 1. - potvrdu ispravlja Sud države članice podrijetla¹⁰⁸ **na zahtjev**, a može je **po službenoj dužnosti** ispraviti ako, zbog **bitne pogreške ili propusta**, postoji **neusklađenost između odluke i potvrde**.

St. 2. Sud države članice podrijetla povlači potvrdu **na zahtjev ili po službenoj dužnosti** ako je **pogrešno izdana**, uzimajući u obzir **zahtjeve utvrđene u članku 47**. Članak 49. primjenjuje se na odgovarajući način.

St. 3. Postupak, uključujući bilo koji pravni lijek, u pogledu ispravka ili povlačenja potvrde uređen je pravom države članice podrijetla¹⁰⁹.

Potvrda o neizvršivosti ili ograničenju izvršivosti - članak 49.

St. 1. Ako i u mjeri u kojoj je **odluka potvrđena u skladu s člankom 47.** prestala biti **izvršiva ili je njezina izvršivost suspendirana ili ograničena**, potvrda u kojoj se navodi neizvršivost ili ograničenje izvršivosti **izdaje se na zahtjev** podnesen u bilo

¹⁰⁸ oni koje države članice prijave Komisiji u skladu sa čl.103. Uredbe (u RH to su svi općinski sudovi)

¹⁰⁹ Navedeno bi trebalo biti uređeno Zakonom o provedbi Uredbe Bruxelles II ter (trebali bi biti nadležni općinski sudovi)

kojem trenutku **sudu države članice podrijetla** o kojem je Komisija obaviještena u skladu s člankom 81.¹¹⁰, uz upotrebu standardnog obrasca iz **Priloga VII**.

St. 2. - određuje jezik na kojem se izdaje potvrda te sadrži istovjetnu odredbu kao i čl.36. - potvrda se izdaje na jeziku suda, a može se na zahtjev izdati i na drugom službenom jeziku institucija Europske unije koji zatraži stranka. Time se ne stvara obveza суду koji izdaje potvrdu da osigura prijevod ili transliteraciju prevodivog sadržaja rubrika za slobodan unos teksta.

PODODJELJAK 4. - ODBIJANJE PRIZNAVANJA I IZVRŠENJA

Proturječne odluke - članak 50.

Priznavanje i izvršenje odluke iz članka 42. stavka 1.¹¹¹ odbija se ako i u mjeri u kojoj je **proturječna s kasnjom odlukom** koja se odnosi na roditeljsku odgovornost u pogledu istog djeteta, a koja je donesena:

- a) u državi članici u kojoj je zatraženo priznavanje ili
- b) u drugoj državi članici ili državi nečlanici u kojoj **dijete ima uobičajeno boravište**, ako ta **kasnija odluka ispunjava uvjete potrebne za njezino priznavanje** u državi članici u kojoj je zatraženo priznavanje.

Navedena odluka ima temelj u činjenici da su promjene u životu djeteta dinamične te se kasnija odluka uvijek odnosi na neko novo životno stanje i okolnosti djetetova života te stoga treba imati prednost pred starijom.

ODJELJAK 3. - ZAJEDNIČKE ODREDBE O IZVRŠENJU

Odredbe ovog odjeljka odnose se na sve postupke izvršenja, naravno uz propisane iznimke navedene u prethodnim člancima, naročito onima koji se odnose na "povlaštene odluke".

PODODJELJAK 1. - IZVRŠENJE

Postupak izvršenja - članak 51.

¹¹⁰ Navedeno bi trebalo biti uređeno Zakonom o provedbi Uredbe Bruxelles II ter (trebali bi biti nadležni općinski sudovi)

¹¹¹ vidi pojašnjenje uz fusnotu br.72., uz navedeno čl.42.st.1. obuhvaćene su i odluke o pravu na kontakt. (odluke iz čl.42 st.1. su "povlaštene odluke")

St.1. - propisuje kako se na postupak izvršenja odluka donesenih u jednoj državi članici primjenjuje pravo države članice izvršenja, a uz primjenu odredaba odjeljka 3. Uredbe. To znači da se odluka donesena i izvršiva u državi članici porijekla, izvršava u državi članici izvršenja pod istim uvjetima kao i odluka donesena u toj državi članici. Pri tom treba uzeti u obzir odredbe članaka 41., 50., 56. i 57. Uredbe.

St.2. Stranka koja traži izvršenje odluke donesene u drugoj državi članici ne mora imati poštansku adresu u državi članici izvršenja¹¹². Ta stranka mora imati ovlaštenog zastupnika u državi članici izvršenja samo ako je takav zastupnik obvezan u skladu s pravom države članice izvršenja bez obzira na državljanstvo stranaka¹¹³.

Tijela nadležna za izvršenje - članak 52.

Zahtjev za izvršenje odluke podnosi se tijelu koje je kao nadležno prijavila Komisiji država članica u kojoj se traži izvršenje, u skladu sa čl. 103. Uredbe¹¹⁴.

Djelomično izvršenje - članak 53.

St. 1. - stranka može zatražiti djelomično izvršenje.

St. 2. Ako je donesena odluka o nekoliko zahtjeva, a izvršenje se odbija za jedan zahtjev ili više njih, izvršenje je ipak moguće za dijelove odluke na koje se odbijanje ne odnosi.

St. 3. Stavci 1. i 2. ovog članka ne upotrebljavaju se za izvršenje odluke kojom se nalaže povratak djeteta, a da se ujedno ne izvrše sve privremene mjere, uključujući zaštitne mjere, koje su naložene kako bi se dijete zaštitilo od rizika iz članka 13. stavka 1. točke (b) Haške konvencije iz 1980.¹¹⁵

Aranžmani za ostvarivanje prava na kontakt - članak 54.

¹¹² izvršenje odluke koju je donio sud RH može tražiti stranka koja ima adresu u RH, a izvršenje traži, na pr: u SR Njemačkoj u kojoj nema adresu.

¹¹³ to znači da će u gornjem primjeru (fusača 77) stranka iz RH morati imati ovlaštenog zastupnika u SR Njemačkoj samo ako je to propisano nacionalnim pravom SR Njemačke.

¹¹⁴ Navedeno bi trebalo biti uređeno Zakonom o provedbi Uredbe Bruxelles II ter, a podaci za sve države članice mogu se naći na e-justice portalu.

¹¹⁵ to zapravo znači da se odluka o povratku djeteta ne može djelomično izvršiti, odnosne ne može se izvršiti samo odluka o povratku da se istovremeno ne izvrše i sve privremene i zaštitne mjere donesene u tom postupku, u svrhu zaštite djeteta od rizika navedenih u čl. 13.st.1. HK 1980.

St. 1. - određuje kako prilikom postupka izvršenja koje se provodi u jednoj državi članici, njezina nadležna tijela za izvršenje mogu utvrditi aranžmane¹¹⁶ za organizaciju ostvarivanja prava na kontakt ako odluka koju izvršavaju takve aranžmane nema ili nisu dostatno utvrđeni, pod uvjetom da se poštuju bitni elementi te odluke.

St. 2. - propisuje rok do kojeg ovakvi aranžmani mogu trajati - prestaju se primjenjivati nakon što sudovi države članice koji su stvarno nadležni donesu kasniju odluku.

Točka 61. Recitala pojašnjava razloge zbog kojih bi, pri provođenju izvršenja odluke druge države članice, bilo moguće postupati kako je to navedeno u st.1. ovog članka - cilj je olakšati izvršenje odluka o ostvarivanju prava na kontakt iz druge države članice i pri tom detaljno utvrditi praktične okolnosti ili pravne uvjete koji se zahtijevaju u skladu s pravom države članice izvršenja. U slučaju kad odluka koju se izvršava nije detaljno uređena, tijelo koje je provodi čini ju konkretnijom i preciznijom, a time olakšava i izvršenje. Na isti bi način tom tijelu trebalo omogućiti da u skladu sa svojim nacionalnim pravom koje se primjenjuje na postupke izvršenja u iste radi zaštite djece, uključi na primjer psihologa, socijalnog radnika i slično.

Međutim, stav izražen u točci 61. Recitala daje jasno do znanja da se ovakvim aranžmanima : " ne bi se trebalo omogućiti sudu izvršenja da mjere koje ne postoje u okviru prava države članice izvršenja zamijeni drugim mjerama."

Dostava potvrde i odluke - članak 55.

St.1. - određen je način dostave u slučaju kada se traži izvršenje odluke donesene u drugoj državi članici. Tada se odgovarajuća potvrda izdana u skladu s člankom 36. ili 47. dostavlja osobi protiv koje se traži izvršenje prije prve mjere izvršenja. Potvrdi se prilaže odluka, ako već nije dostavljena toj osobi i ako je to primjenjivo, pojedinosti aranžmana iz članka 54. stavka 1.

Točka 64. Recitala daje slijedeće pojašnjenje u vezi st.1. :" Kako bi se osobu protiv koje se traži izvršenje obavijestilo o izvršenju odluke donesene u drugoj državi članici, potvrda utvrđena ovom Uredbom, kojoj je, prema potrebi, priložena odluka, trebala bi se dostaviti toj osobi u **razumnom roku prije** prve mjere izvršenja. U tom

¹¹⁶ način, vrijeme, mjesto i sl. za ostvarivanje osobnih odnosa (Na primjer: ako u odluci kojom su određeni osobni odnosi piše da će se provoditi dva puta tjedno po dva sata, a nisu pobliže označeni ti dani i sati, mjesto na kojem će se odvijati i sl.).

bi kontekstu „**prva mjera izvršenja**“ trebalo značiti **prva mjera izvršenja nakon takve dostave**. Prema sudskoj praksi Suda¹¹⁷ stranka protiv koje se traži izvršenje ima pravo na učinkovit pravni lijek, što uključuje mogućnost pokretanja postupka za osporavanje izvršivosti odluke prije stvarnog početka izvršenja.“

St. 2. Ako dostavu treba obaviti u državi članici koja nije država članica podrijetla, osoba protiv koje se traži izvršenje **može zatražiti prijevod ili transliteraciju** sljedećeg:

- a) odluke**, kako bi se osporilo izvršenje;
- b) ako je to primjenjivo, prevodivog sadržaja rubrika za slobodan unos teksta potvrde** izdane u skladu s člankom 47., ako nije napisana ili ako joj nije priložen prijevod ili transliteracija na jeziku koji ta osoba razumije ili službenom jeziku države članice u kojoj ima uobičajeno boravište ili, ako ta država članica ima više službenih jezika, na službenom jeziku ili jednom od službenih jezika mesta u kojem ima uobičajeno boravište.

St. 3. Ako se na temelju **stavka 2.** zatraži prijevod ili transliteracija, **ne smiju se poduzeti mjere izvršenja osim zaštitnih mjera** dok se taj prijevod ili transliteracija ne dostavi **osobi protiv koje** se traži izvršenje.

St. 4. Stavci **2. i 3. ne primjenjuju se** u mjeri u kojoj su **odluka** i, ako je to primjenjivo, **potvrda** iz stavka 1. **već dostavljene osobi protiv koje** se traži izvršenje u skladu sa zahtjevima u vezi s **prijevodom ili transliteracijom** iz stavka 2.

Dakle, s obzirom na hitnost postupanja, naročito u vezi postupaka koji su povezani sa roditeljskom odgovornošću, posebno onih u vezi ostvarivanja kontakata ili/i predaje djeteta, svakako bi trebalo voditi računa da se osobi protiv koje će se voditi postupak izvršenja odmah dostave i odluka i potvrda, na jeziku koji ta stranka razumije ili uz prijevod.

PODODJELJAK 2. - SUSPENZIJA POSTUPKA IZVRŠENJA I ODBIJANJE IZVRŠENJA

Suspenzija¹¹⁸ i odbijanje - članak 56.

¹¹⁷ Sud EU povezani predmeti C-325/18 i C-375/18

¹¹⁸ Nacionalno pravo RH ne poznaje termin suspenzije izvršnosti odluke (ovršnosti) već ukidanje klauzule ovršnosti, a ne poznaje niti termin "suspenzije postupka izvršnosti" već u čl.519. Obiteljskog

St. 1. - određuje da nadležno tijelo koje provodi izvršenje **suspendira** postupak izvršenja **po službenoj dužnosti** ili na **zahtjev osobe protiv koje se traži izvršenje** ili, ako je to primjenjivo u skladu s nacionalnim pravom, na **zahtjev djeteta** o kojem je riječ¹¹⁹, ako je **izvršivost odluke suspendirana u državi članici podrijetla**.

St. 2. - kao i u st.1. nadležno tijelo koje provodi izvršenje može, na zahtjev osobe protiv koje se traži izvršenje ili, ako je to primjenjivo u skladu s nacionalnim pravom, na zahtjev djeteta o kojem je riječ, **suspendirati, u cijelosti ili djelomično**, postupak izvršenja **iz jednog od sljedećih razloga**:

- a) uložen je **redovni pravni lijek** protiv odluke u državi članici podrijetla;
- b) **rok** za redovni pravni lijek iz točke (a) **još nije istekao**;
- c) podnesen je **zahtjev za odbijanje izvršenja** na temelju članka 41., 50. ili 57.; ili
- d) osoba protiv koje se traži izvršenje podnijela je zahtjev u skladu s člankom 48. za **povlačenje potvrde** izdane u skladu s člankom 47.

St. 3. - u slučaju suspenzije iz razloga navedenog u stavku 2. točki (b), nadležno tijelo ili sud koji provodi izvršenje **može navesti rok u kojem se svaki pravni lijek treba uložiti**.

Prema točci 68. Recitala, rok iz ovog stavka:" trebao bi imati učinak samo za suspenziju postupka izvršenja i ne bi trebao utjecati na rok za ulaganje pravnog lijeka u skladu s postupovnim pravilima države članice podrijetla."

St. 4. - u **iznimnim slučajevima**, na zahtjev osobe protiv koje se provodi izvršenje ili na zahtjev djeteta (ako je to nacionalnim pravom propisano) djeluje u može se **suspendirati postupak izvršenja** ako bi se izvršenjem **dijete izložilo ozbilnjom riziku od fizičke opasnosti ili psihičke traume** zbog privremenih prepreka koje su se pojavile nakon što je odluka donesena ili na temelju bilo koje druge bitne promjene okolnosti.

Izvršenje se nastavlja čim ozbiljan rizik od fizičke opasnosti ili psihičke traume prestane postojati.

St. 5. - kad postupa u slučajevima iz stavka 4., prije nego što odbije provedbu izvršenja u skladu sa stavkom 6. ovog članka, nadležno tijelo za provedbu izvršenja

zakona (Nar. nov. 103/15, 98/19) koristi termin "odgoda ovrhe" te bi primjenu čl.56. trebalo tumačiti na način da će sud ili drugo nadležno tijelo u RH koje provodi ovrhu donesenu u drugoj državi članici taj postupa odgoditi, ako su ispunjeni uvjeti iz čl.56.

¹¹⁹ prema Obiteljskom zakonu (Nar. nov. 103/15, 98/19) dijete je stranka ("sui generis") u svakom postupku u kojem se odlučuje o nekim njegovim pravima. Prema čl. 521.st.3. Obiteljskog zakona prijedlog za ovrhu radi provodenja odluke o osobnim odnosima može podnijeti i dijete.

mora poduzeti odgovarajuće korake za olakšavanje izvršenja u skladu s nacionalnim pravom i postupkom te interesima djeteta.

U točci 69 Recitala napominje kako bi se prije odbijanja izvršenja u opisanom slučaju iz st.5. trebalo :" poduzeti sve odgovarajuće korake u skladu s nacionalnim pravom i postupkom¹²⁰, među ostalim, prema potrebi, uz pomoć drugih relevantnih stručnjaka, kao što su socijalni radnici ili dječji psiholozi, kako bi se nastojalo osigurati provedbu odluke. Osobito bi tijelo nadležno za izvršenje ili sud trebao, u skladu s nacionalnim pravom i postupkom, nastojati prevladati sve prepreke nastale zbog promjene okolnosti, kao što je iskazivanje očitog protivljenja djeteta tek nakon što je odluka donesena, a koje je toliko snažno da bi, ako se zanemari, dovelo do ozbiljnog rizika od fizičke opasnosti ili psihičke traume za dijete."

St. 6. Ako je ozbiljan rizik iz stavka 4. **trajne naravi**, tijelo nadležno za izvršenje ili sud može, na zahtjev, **odbiti izvršenje odluke**.

Razlozi za suspenziju ili odbijanje izvršenja na temelju nacionalnog prava - članak 57.

Razlozi za suspenziju ili odbijanje izvršenja na temelju prava države članice izvršenja primjenjuju se ako nisu nespojivi s primjenom članaka 56., 41. i 50.

Nadležnost tijela ili sudova nadležnih za odbijanje izvršenja -članak 58.

St. 1. - Zahtjev za odbijanje izvršenja na temelju članka 39. kao i Zahtjev za odbijanje izvršenja na temelju drugih razloga navedenih u ovoj Uredbi ili dopuštenih njome podnosi se tijelu ili sudu o kojem svaka država članica obavješćuje Komisiju u skladu s člankom 103.

St. 2. - mjesna nadležnost tijela ili suda iz st.1. određuje se prema nacionalnom pravu države u kojoj se provodi postupak izvršenja.

Zahtjev za odbijanje izvršenja - članak 59.

St. 1. - na postupak za podnošenje zahtjeva za odbijanje izvršenja, supsidijarno se primjenjuju odredbe nacionalnog prava države članice izvršenja.

¹²⁰ Prema odredbama Obiteljskog zakona u postupcima ovre radi predaje djeteta, sud može odgoditi ovru radi nalaganja djetetu provođenje stručnog razgovora (čl.519.st.3.) , odnosno u postupcima ovre odluka o provođenju osobnih odnosa, može ovru odgoditi radi provođenja stručnog razgovora s djetetom ili provođenja obiteljske medijacije (čl.522.st.2.)

St. 2. - tijelu nadležnom za izvršenje ili sudu podnositelj zahtjeva dostavlja presliku odluke i odgovarajuću potvrdu izdanu u skladu s člankom 36. ili 47 (ako je to primjenjivo i moguće).

St. 3. - od podnositelja zahtjeva može se zatražiti da dostavi prijevod ili transliteraciju, prevodivog sadržaja rubrika za sloboden unos teksta odgovarajuće potvrde izdane u skladu s člankom 36. ili 47. u kojoj se navodi obveza koju treba izvršiti.

St. 4. - može zatražiti i prijevod ili transliteraciju odluke koju treba provesti (ako bez tog prijevoda ne može nastaviti postupak).

St. 5. - nadležno tijelo ili sud neće zatražiti od podnositelja zahtjeva pismena iz st.2.:

a) ako ih već ima

b) ako smatra da nije razumno od podnositelja zahtijevati da ih dostavi. U tom ih slučaju može zatražiti od druge stranke.

St. 6. - identično kao i u čl.51.st.2. Uredbe.

Brzi postupci - članak 60.

Tijelo nadležno za izvršenje ili sud **djeluje bez neopravdane odgode** u postupcima u vezi sa zahtjevom za odbijanje izvršenja.

Oспорavanje ili pravni lijek - članak 61.

St.1. Obje stranke mogu osporavati odluku o zahtjevu za odbijanje izvršenja ili uložiti pravni lijek protiv nje.

St. 2. - određuje da se osporavanje ili pravni lijek ulaže nadležnom tijelu ili sudu kojeg je država članica navela sukladno čl.103. Uredbe.

Daljnje osporavanje ili pravni lijek - članak 62.

- moguće je daljnje osporavanje ili ulaganje pravnog lijeka ako postoji sud kojem se navedeno ulaže, a o čemu je država članica obavijestila Komisiju u skladu sa čl.103. Uredbe.

Zastajanje s postupkom - članak 63.

Sud pred kojim se poziva na odluku donesenu u drugoj državi članici može zastati s postupkom u cijelosti ili djelomično u tri slučaja:

a) kada je protiv te odluke **uložen redovni pravni lijek** u državi porijekla odluke (dakle u državi članici čiji je sud tu odluku donio) **ili**

- b)** kada rok za redovi pravni lijek još nije protekao **ili**
 - c)** osoba protiv koje se traži izvršenje podnijela je zahtjev, u skladu s člankom 48., za povlačenje potvrde izdane u skladu s člankom 47.
- St.2. - ako zastaje s postupkom iz razloga pod 1.b) može odrediti rok za podnošenje pravnog lijeka.

ODJELJAK 4. - AUTENTIČNE ISPRAVE I SPORAZUMI

Područje primjene - članak 64.

Ovaj odjeljak primjenjuje se u stvarima povezanim s razvodom, zakonskom rastavom i roditeljskom odgovornošću na autentične isprave koje su službeno sastavljene ili upisane u registar, te na sporazume koji su upisani u registar, u državi članici koja se proglašava nadležnom na temelju poglavlja II.

Točka 70. Recitala navodi: "Autentične isprave i sporazumi između stranaka o zakonskoj rastavi i razvodu koji imaju obvezujući pravni učinak u jednoj državi članici trebali bi se smatrati istovrijednima „odlukama“ u svrhu primjene pravila o priznavanju. Autentične isprave i sporazumi između stranaka u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću koji su izvršivi u jednoj državi članici trebali bi se smatrati istovrijednima „odlukama“ u svrhu primjene pravila o priznavanju i izvršenju."

Priznavanje i izvršenje autentičnih isprava i sporazuma - članak 65.

St.1. Autentične isprave i sporazumi između stranaka **o zakonskoj rastavi i razvodu priznaju** u drugim državama članicama **bez potrebe za ikakvim posebnim postupkom**. Odjeljak 1. ovog poglavlja primjenjuje se na odgovarajući način, osim ako je drukčije predviđeno ovim odjeljkom.

St. 2. Autentične isprave i sporazumi između stranaka u stvarima povezanim s **roditeljskom odgovornošću** koji imaju obvezujući pravni učinak i izvršivi su u državi članici podrijetla **priznaju se i izvršavaju** u drugim državama članicama **bez potrebe za ikakvim proglašenjem izvršivosti**. Odjeljci 1. i 3. ovog poglavlja primjenjuju se na odgovarajući način, osim ako je drukčije predviđeno ovim odjeljkom.

Potvrda - članak 66.

St.1. Sud države članice podrijetla odluke o kojem je Komisija obaviještena u skladu s člankom 103.¹²¹ **na zahtjev stranke** izdaje potvrdu za autentičnu ispravu ili sporazum:

- a) odluku u **bračnim sporovima** uz upotrebu obrasca iz **Priloga VIII**.
- b) odluku u stvarima povezanim s **roditeljskom odgovornošću** uz upotrebu obrasca iz **Priloga IX**. Ova potvrda sadržava sažetak izvršive obveze navedene u autentičnoj ispravi ili sporazumu.

St. 2. Potvrda se može izdati **samo ako** su ispunjeni sljedeći uvjeti¹²²:

a) država članica koja je ovlastila javno tijelo ili drugo tijelo da službeno **sastavi ili u registar upiše** autentičnu ispravu ili da u registar upiše sporazum bila je nadležna na temelju poglavlja II. i

b) autentična isprava ili sporazum **ima obvezujući pravni učinak** u toj državi članici.

St. 3. - bez obzira na ispunjenje uvjeta iz st.2. potvrda se ne smije izdati ako ima naznaka da je **protivna interesima djeteta**.

St. 4. - Potvrda se ispunjava i izdaje **na jeziku odluke**.¹²³

Potvrda se može izdati i na drugom službenom jeziku institucija Europske unije koji zatraži stranka. Time se ne stvara obveza sudu koji izdaje potvrdu da osigura prijevod ili transliteraciju prevodivog sadržaja rubrika za slobodan unos teksta.¹²⁴

St.5. - **bez potvrde** autentična isprava ili sporazum **se ne priznaje ili izvršava** u drugoj državi članici.

Ispravak i povlačenje potvrde - članak 67.

St. 1. - potvrdu ispravlja Sud države članice podrijetla

na zahtjev, a može je **po službenoj dužnosti** ispraviti ako, zbog **bitne pogreške ili propusta**, postoji **neusklađenost između autentične isprave ili sporazuma i potvrde**.

St. 2. Sud države članice podrijetla povlači potvrdu **na zahtjev ili po službenoj dužnosti** ako je **pogrešno izdana**, uzimajući u obzir **zahtjeve utvrđene u članku 66.**

¹²¹ podatke je moguće pronaći na e-justice portalu. U RH to su svi općinski sudovi

¹²² uvjeti pod a) i b) moraju biti kumulativno ispunjeni

¹²³ sudovi u RH potvrde izdaju na hrvatskom jeziku.

¹²⁴ sud nema obavezu prijevoda ali korištenjem interaktivnih obrazaca na e-justice portalu moguće je izvršiti automatski prijevod obrasca na bilo koji službeni jezik EU.

St. 3. Postupak, uključujući bilo koji pravni lijek, u pogledu ispravka ili povlačenja potvrde uređen je pravom države članice podrijetla¹²⁵.

Razlozi za odbijanje priznavanja ili izvršenja - članak 68.

St. 1. Priznavanje autentične isprave ili sporazuma **o zakonskoj rastavi ili razvodu** odbija se:

- a)** ako je takvo priznavanje očito **u suprotnosti s javnim poretkom** u državi članici u kojoj se traži priznavanje;
- b)** ako je **u proturječju** s odlukom, autentičnom ispravom ili sporazumom između istih stranaka u državi članici u kojoj se traži priznavanje; ili
- c)** ako je **u proturječju s ranijom odlukom**, autentičnom ispravom ili sporazumom donesenim u drugoj državi članici ili državi nečlanici, između istih stranaka, ako ta ranija odluka, autentična isprava ili sporazum ispunjava uvjete potrebne za priznavanje u državi članici u kojoj se traži priznavanje.

St. 2. Priznavanje autentične isprave ili sporazuma povezanim **s roditeljskom odgovornošću** odbija se:

- a)** ako je takvo priznavanje očito **u suprotnosti s javnim poretkom** u državi članici u kojoj se traži priznavanje, uzimajući u obzir **interese djeteta**;
- b)** na zahtjev **svake osobe** koja tvrdi da se autentičnom ispravom ili sporazumom **zadire u njezinu roditeljsku odgovornost**, ako je autentična isprava sastavljena ili upisana u registar ili je sporazum sklopljen i upisan u registar, a da **ta osoba nije bila uključena**;
- c)** ako i u mjeri u kojoj je **u proturječju s kasnjom odlukom, autentičnom ispravom ili sporazumom** u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću donesenim **u državi članici u kojoj se traži priznavanje ili izvršenje**;
- d)** ako i u mjeri u kojoj je **u proturječju s kasnjom odlukom, autentičnom ispravom ili sporazumom** u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću donesenim **u drugoj državi članici ili državi nečlanici u kojoj dijete ima uobičajeno boravište**, ako ta kasnija odluka, autentična isprava ili sporazum ispunjava uvjete potrebne za priznavanje u državi članici u kojoj se traži priznavanje ili izvršenje.

¹²⁵ navedeno će biti propisano Zakonom o provedbi uredbe Bruxelles li ter.

St. 3. Priznavanje ili izvršenje autentične isprave ili sporazuma u stvarima povezanim s **roditeljskom odgovornošću** može se odbiti ako je autentična isprava službeno sastavljena ili upisana u registar ili je sporazum upisan u registar, a da **dijete koje je u stanju oblikovati svoja mišljenja nije dobilo mogućnost da ih izrazi.**

Točka 71. Recitala upućuje na primjenu čl. 24. Povelje i na članak 12. Konvencije UN-a o pravima djeteta, sve u skladu sa nacionalnim propisima no napominje: "Činjenica da djetetu nije dana mogućnost da izrazi svoja mišljenja ne bi automatski trebala biti razlog za odbijanje priznavanja i izvršenja autentičnih isprava i sporazuma u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću."

ODJELJAK 5. - DRUGE ODREDBE

Odredbe koje reguliraju područja: Zabранa preispitivanja nadležnosti suda podrijetla, Razlike u primjenjivom pravu, Zabranu preispitivanja sadržaja i Troškovi, imaju identične odredbe kao u Uredbi Bruxelles II bis te ih se u ovom Priručniku neće posebno obrađivati.

Pravni lijek u određenim državama članicama - članak 72.

Ako je odluka donesena u Irskoj, na Cipru ili u Ujedinjenoj Kraljevini¹²⁶, svaki oblik pravnog lijeka koji je na raspolaganju u državi članici podrijetla smatra se redovnim pravnim lijekom za potrebe ovog poglavlja.

Pravna pomoć - članak 74.

St.1. Podnositelj zahtjeva koji je, u državi članici podrijetla, koristio potpunu ili djelomičnu pravnu pomoć ili oslobođenje od troškova, ima pravo, u postupcima predviđenima u članku 30. stavku 3.¹²⁷ te člancima 40.¹²⁸ i 59.¹²⁹, na korištenje najpogodnije pravne pomoći ili najšireg oslobođenja od troškova koje predviđa pravo države članice izvršenja.

St.2. Podnositelj zahtjeva koji je, u državi članici podrijetla, bio oslobođen plaćanja troškova postupka pred upravnim tijelom o kojem je Komisija obaviještena u skladu s

¹²⁶ Uredba je donesena prije no što je Ujedinjeno Kraljevstvo istupilo iz EU.

¹²⁷ Priznavanje odluka - Svaka zainteresirana strana može u skladu s postupcima iz članaka od 59. do 62. i, prema potrebi, odjeljka 5. ovog poglavlja i poglavlja VI. podnijeti zahtjev za odluku o tome da ne postoje razlozi za odbijanje priznavanja iz članaka 38. i 39.

¹²⁸ Postupak odbijanja priznavanja

¹²⁹ Zahtjev za odbijanje izvršenja

člankom 103. ima pravo, u svim postupcima predviđenima u članku 30. stavku 3. te člancima 40. i 59., koristiti se pravnom pomoći u skladu sa stavkom 1. ovog članka. U tu svrhu ta stranka podnosi izjavu nadležnog tijela u državi članici podrijetla iz koje proizlazi da ispunjava finansijske zahtjeve na temelju kojih se može odobriti potpuna ili djelomična pravna pomoć ili oslobođenje od troškova.

Osiguranje, jamstvo ili polog - članak 75.

Od stranke koja u jednoj državi članici podnese zahtjev za izvršenje odluke donesene u drugoj državi članici **ne može se zahtijevati nikakav oblik osiguranja, jamstva ili pologa** iz razloga što je ta stranka strani državljanin ili nema uobičajeno boravište u državi članici izvršenja.

V. SURADNJA U PREDMETIMA O RODITELJSKOJ ODGOVORNOSTI

Akteri u europskoj i međunarodnoj zajednici odgovaraju na činjenicu povećane mobilnosti pravnim normiranjem. Time žele otkloniti pravnu nesigurnost za migrirajuće obitelji. Normiranje se u svojoj osnovi događa u sferi metoda uvriježenih za rješavanje međunarodno obilježenih situacija: propisivanje pravila o međunarodnoj nadležnosti, propisivanje mjerodavnog prava, pravila o litispendenciji, određivanje postupka i razloga za odbijanje priznanja i ovrhe stranih odluka. Ipak, u području pravne zaštite najranjivijih, prije svega djece, odavno je na međunarodnoj sceni u okviru rada Ujedinjenih naroda usvojen još jedan pristup: uvođenje sustava središnjih tijela (tada prijemnih i otpremnih). Sustav središnjih tijela danas doživljava svoju renesansu u svim novijim međunarodnim i europskim aktima namijenjenim rješavanju prekograničnih predmeta. Mechanizam središnjih tijela svoje je značenje potvrdio kroz niz Haških konvencija,¹³⁰ te uredaba EU. Tako je sustav središnjih tijela previdjela Uredba Bruxelles II bis, a potom u još značajnijej mjeri Uredba 4/2009.

Poglavlje IV. Uredbe Bruxelles II bis, obuhvaćalo je nekoliko odredaba (čl. 53.-58.) te je normiralo suradnju središnjih tijela država članica u predmetima o roditeljskoj

¹³⁰ Vidi: **Župan, M.**: Roditeljska skrb u sustavu Haške konvencije o mjerama za zaštitu djece (1996), u Rešetar, B. (ur.), Pravna zaštita prava na (zajedničku) roditeljsku skrb, Osijek, 2012., str. 217. i 218.

odgovornosti. Odredbe su nalagale obvezu svake države članice dužna je odrediti jedno ili više središnjih tijela za potrebe primjene Uredbe. Međutim, odredbe su nedovoljno jasno opisivale obuhvat općih i posebnih funkcija središnjega tijela, te su bile često kritizirane u postupku usvajanja revidirane uredbe.

Pravila o suradnji putem središnjeg tijela rasuta na više mjesta u Uredbi Bruxelles II ter. Novo poglavlje V. u potpunosti je posvećeno suradnji u pitanjima roditeljske odgovornosti (članci 76.-84.). Međutim, odredbe koje se odnose na središnja tijela nalaze se i unutar pravila o međunarodnoj otmici djece unutar Poglavlja III, a Opće odredbe unutar Poglavlja VI. Osim toga, iscrpne uvodni recital ove uredbe upućuju na mnoge točke na središnja tijela.

Kao i prethodnica Uredba Bruxelles II ter poziva svaku državu članicu da odredi jedno ili više središnjih tijela s jasnom zemljopisnom i funkcionalnom jurisdikcijom. Činjenica je da je većina država članica imenovala jedno središnje tijelo, neke su države članice odredile više tijela s funkcionalnom jurisdikcijom. Oznaka istog tijela sada se zagovara usporedba s Haškim konvencijama, iako se ne nameće takva obveze. Diljem EU-a imenovana tijela vezana su uz nacionalna tijela: ministarstvo pravosuđa, ministarstvo obitelji, ministarstvo vanjskih poslova, državno odvjetništvo, ministarstvo pravosuđa i obitelji, čime u pravilu države odražavaju pripadnost određenom resoru unutarnjeg ustrojstva. U tom je smislu u Republici Hrvatskoj zadržana pripadnost resoru obiteljske politike koja je uvedena u vrijeme rada središnjih tijela u tek nekoliko Haških konvencija, iako se u glavnini predmeta koji ulaze u polje primjene ove Uredbe ne odlučuje pred tijelima sustava socijalne skrbi (centri), već su sva ta pitanja u isključivoj nadležnosti sudova. Uredba Bruxelles II ter uvodi i dodatne odredbe kojima povezuje rad središnjih tijela sa sudovima, te se nameće potreba promjene pripadnosti matičnoj instituciji u nas te strukturno povezivanje sa ministarstvom pravosuđa. Rad središnjih tijela osigurava svaka država samostalno. To uključuje dostatna finansijska sredstva te odgovarajući kadar koji bi prije stupanja Uredbe na snagu trebao biti sposobljen za njezinu primjenu.¹³¹ Države članice imale su zadaću da obavijeste Komisiju o nazivima, adresama i sredstvima za komunikaciju imenovanih središnjih tijela, te o jezicima koji su im

¹³¹ Tako: http://ec.europa.eu/justice/doc_centre/civil/doc/parental_resp_ec_vdm_en.pdf, str.43.

prihvatljivi za komuniciranje. Navedene informacije mogu se pronaći na mrežnoj stranici EU.¹³²

Značajno je naglasiti da se omogućavanjem obraćanja putem središnjih tijela ne sprečava da svaki nositelj roditeljske odgovornosti izravno podnese zahtjev sudovima druge države članice.

Uredbom su predviđene opće i posebne zadaće središnjih tijela. U potonjima se izdvaja nekoliko zadaća koja ukazuju na pomoćnu logističku ulogu središnjeg tijela u odnosu na sudove. To se osobito propisuje kroz obvezu prikupljanja i razmijene informacija koje su relevantne u postupcima u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću iz članka 80., izrijekom navedene obveze olakšavanja komunikacije među sudovima, nadležnim tijelima i drugim uključenim tijelima, posebno radi primjene odredbe o provedbi odluka u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću u drugoj državi članici iz članka 81.; potom i olakšavanja komunikacije među sudovima, ako je to potrebno, posebno radi primjene članaka 12., 13., 15. i 20. Uredbe Bruxelles II ter. Središnja tijela nadalje trebaju pružiti informacije i pomoći potrebne sudovima i nadležnim tijelima za primjenu odredbe o smještaju djeteta u drugoj državi članici (čl. 82.)

Uredba Bruxelles II ter ne ograničava suradnju na središnja tijela, štoviše, ona predviđa izravnu suradnju nadležnih tijela, a u kontekstu ove edukaciju još značajnije, izravnu sudačku komunikaciju. Izravna komunikacija predviđena je čl. 86, te se odvija po pravilima Europske sudačke mreže.

VI. ODNOS PREMA HAŠKOJ KONVENCIJI IZ 1980., ČLANAK 96.

Ako je dijete protupravno odvedeno u državu članicu ili se protupravno zadržava u državi članici koja nije država članica u kojoj je dijete imalo uobičajeno boravište neposredno prije protupravnog odvođenja ili zadržavanja, odredbe Haške konvencije

¹³² Vidi: <https://e-justice.europa.eu/home?action=home&init=true>

iz 1980. nastavljaju se primjenjivati kako su nadopunjene odredbama poglavlja III. i VI. ove Uredbe.

Odnos prema Haškoj konvenciji iz 1996, čl. 96

Uredba 2201/2003 svojim je pravilima o razgraničenju sa drugim multilateralnim konvencijama nametnula svoju bezrezervnu primjenu. Tako je od dana početka njezine primjene 1. 7. 2013., ta Uredba imala prednost u primjeni, tj. zamjenjuje sve (bilateralne i multilateralne) ugovore koji već postoje u vrijeme njezinog stupanja na snagu; a koje su zaključile dvije ili više država članica EU, a koji se odnose na područje primjene Uredbe (čl. 59. st. 1. Uredbe 2201/2003). Odredba čl. 61. dodatno je precizirala pitanje odnosa s HK 1996. To je razgraničenje ipak bilo postavljeno nejasno, dok je i priručnik za primjenu uredbe sugerirao da će u odnosima između država članica EU Uredba imati prednost u primjeni u pogledu odredaba o nadležnosti, te priznanja i ovrhe, dok će se Konvencija primjenjivati samo u domeni odredaba o mjerodavnom pravu, koje Uredba nije sadržavala.

Uredba Bruxelles II ter puno je određenija te ne ostavlja dvojbe u hijerarhiju primjene u odnosu na HK 1996 s kojom joj se materijalno područje primjene u mnogome preklapa. Sukladno članku 97. Uredba se primjenjuje: ako dijete o kojem je riječ ima uobičajeno boravište na državnom području države članice; odnosno kad je riječ o priznavanju i izvršenju odluke koju je donio sud jedne države članice na državnom području druge države članice, čak i ako dijete o kojem je riječ ima uobičajeno boravište na državnom području države koja je ugovorna stranka navedene konvencije i u kojoj se ova Uredba ne primjenjuje.

Međutim, neovisno o prethodno navedenom, ako su se stranke dogovorile o nadležnosti suda države stranke Haške konvencije iz 1996. u kojoj se Uredba ne primjenjuje, primjenjuje se članak 10. te konvencije. Jednako tako, neovisno o gore navedenom, kad je riječ o prijenosu nadležnosti između suda države članice i suda države stranke Haške konvencije iz 1996. u kojoj se Uredba ne primjenjuje, primjenjuju se članci 8. i 9. te konvencije. Nadalje, ako je postupak koji se odnosi na roditeljsku odgovornost pokrenut pred sudom države stranke Haške konvencije iz 1996. u kojoj se Uredba ne primjenjuje u trenutku kad se pred sudom države članice

pokreće postupak koji se odnosi na isto dijete i isti predmet, primjenjuje se članak 13. te konvencije.

VII. PREGLED ODLUKA - poveznica

[https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?oqp=&for=&mat=or&jge=&td=%3BALL&jur=C%2CT%2CF&page=1&dates=&pcs=Oor&lg=&pro=&nat=or&cit=R%252CC%252CCJ%252CR%252C2008E%252C%252C2003%252C2201%252C%252C%252C%252C%252C%252C%252Ctrue%252Ctrue%252Ctrue&language=hr&avg=&cid=4269403](https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?oqp=&for=&mat=or&jge=&td=%3BALL&jur=C%2CT%2CF&page=1&dates=&pcs=Oor&lg=&pro=&nat=or&cit=R%252CC%252CCJ%252CR%252C2008E%252C%252C2003%252C2201%252C%252C%252C%252C%252C%252C%252C%252Ctrue%252Ctrue%252Ctrue&language=hr&avg=&cid=4269403)

VIII. RJEŠAVANJE HIPOTETSKIH PRIMJERA

PRIMJER 1.

Ivan, državljanin države članice A sklopio je brak sa Milom, državljkicom države članice B. Uobičajeno boravište supružnika je u državi članici C. Nakon nekoliko godina, njihov brak više ne funkcioniра i supruga želi razvod braka.

Pitanje za raspravu: Sudovi koje države članice mogu biti nadležni prema odredbama Bruxelles II ter ?

PRIMJER 2.

Supružnici s uobičajenim boravištem u državi članici A se faktično rastanu. Ivan, državljanin države članice A i dalje ostaje u toj državi dok Mila, državljkica države članice B, preseljava u državu članicu B.

Pitanje za raspravu: Sudovi koje države članice mogu biti nadležni prema odredbama Bruxelles II ter?

PRIMJER 3.

Supružnici Ivan i Mila, oboje državljeni države članice P, žive u državi članici A. Nakon raskida životne zajednice oboje napuštaju državu članicu A. Ivan preseljava u državu članicu B, a Mila u državu članicu C.

Pitanje za raspravu: Sudovi koje države članice mogu biti nadležni prema odredbama Bruxelles II ter?

PRIMJER 4.

Supružnici Mila i Ivan, žive u državi članici S, a državljeni su države članice G(Mila) i države članice H (Ivan). Nakon raskida Mila se vraća u svoju domovinu, državu članicu G, a Ivan preseljava u drugu državu članicu N.

Pitanje za raspravu: Koji je sud nadležan prema odredbama Bruxelles II ter?

PRIMJER 5.

Prije raskida supružnici Mila i Ivan živjeli su zajedno i imali zajedničko uobičajeno boravište u državi članici A. Za razliku od Mile, koja je državljanica države članice B, Ivan je državljanin države ne-članice C. Nakon raskida Ana ostaje u državi članici A, a Ivan se vraća u državu C.

Pitanje za raspravu: Sudovi koje države članice mogu biti nadležni prema odredbama Bruxelles II ter?

PRIM JER 6.

Mila, hrvatska državljanica i Ivan, državljanin treće države, vjenčali su se i žive u trećoj državi. Dolazi do razmirica i prekida životne zajednice. Žive odvojeno u toj trećoj državi.

Pitanje za raspravu: Sudovi koje države članice mogu biti nadležni prema odredbama Bruxelles II ter?

PRIMJER 7.

Obitelj na ljetnim praznicima iz države članice A putuje automobilom u državu članicu B gdje sudjeluju u prometnoj nezgodi u kojoj svi pretrpe ozljede. Dijete prolazi s lakšim tjelesnim ozljedama dok oba roditelja dolaze u bolnicu u stanju kome.

Nadležna tijela države članice B moraju hitno poduzeti privremene mjere kojima će zaštititi dijete, koje u državi članici B nema rodbine.

Pitanja za raspravu:

Jesu li, prema odredbama Bruxelles II ter, tijela države članice B nadležna za poduzimanje takvih mjer?

Do kad važe tako poduzete mjeru?

PRIMJER 8.

Jedan bračni drug ima francusko državljanstvo, a drugi hrvatsko državljanstvo. Uobičajeno boravište bilo im je u Belgiji te je belgijski sud donio odluku o razvodu braka.

Pitanje za raspravu: kakav postupak mora pokrenuti bračni drug koji ima hrvatsko državljanstvo kako bi odluku o razvodu braka mogao upisati u matične knjige rođenih. Da li je potrebno pokrenuti postupak priznanja i ovršnosti ? Zbog kojih razloga se može odbiti priznanje te odluke ?

PRIMJER 9.

Odlukom donesenom u Italiji dijete je povjereni na skrb ocu, koji ima i talijansko i hrvatsko državljanstvo te uobičajeno boravište u Italiji, a majka koja je s djetetom u Hrvatskoj osporava tu odluku. Otac pokreće postupak pred sudom u Hrvatskoj (država članica u kojoj žive majka koja je hrvatska državljanka i dijete) i traži da se odluka suda države porijekla (Italije) proglaši ovršnom temeljem čl. 34. BU II ter te prilaže isprave predviđene čl. 35. BU II ter.

Pitanje za raspravu: Kakvu će odluku donijeti hrvatski sud ako iz isprave izdane temeljem čl. 36 BU II ter. jasno proizlazi da dijete nije bilo saslušano ili da postoji kasnija odluka o roditeljskoj odgovornosti?

PRIMJER 10.

Hrvatski sud donosi odluku o ne-povratku djeteta u Italiju, a talijanski sud (sud uobičajenog boravišta djeteta prije otmice) naknadno donosi odluku o povratku djeteta u Italiju.

Pitanje za raspravu: Kako će postupiti hrvatski sud?

PRIMJER 11.

Supružnici imaju hrvatsko državljanstvo, a žive u različitim državama članicama (Španjolska i Hrvatska). Odlukom španjolskog suda ocu je dodijeljeno pravo na održavanje osobnih odnosa (pravo na kontakte) što uključuje i jednomjesečni boravak djeteta u Španjolskoj tijekom ljetnih praznika. S obzirom da se majka protivi tako određenim kontaktima, a otac nema ispravu potrebnu za automatsko priznanje i proglašenje ovršnosti te odluke, otac od hrvatskog suda traži priznanje i proglašenje odluke španjolskog suda ovršnom.

Pitanje za raspravu: Kako će postupiti hrvatski sud?

PRIMJER 12

Pitanje za raspravu:

Koja bi pismena mogla predstavljati autentične isprave ili sporazume u RH koji se odnose na razvod ili poništenje braka, odnosno na roditeljsku skrb ?

Kako bi postupio sud u hrvatskoj kada bi mu se u nekom postupku stranka pozvala na autentičnu ispravu ili ugovor iz neke druge države članice ?

IX. REPETITORIJ - rješavanje pitanja pripremljenih za diskusiju

1. Pojasnite materijalno područje primjene Uredbe Bruxelles II ter.
2. Navedite kriterije za zasnivanje međunarodne nadležnosti u bračnim stvarima.
3. Pojasnite kada je moguće zasnivanje supsidijarne međunarodne nadležnosti, a osobito u Republici Hrvatskoj sukladno ZMPP.
4. Navedite kriterije za zasnivanje međunarodne nadležnosti u predmetima o roditeljskoj odgovornosti.
5. Kako biste tumačili uobičajeno boravište djeteta?
6. Koji su uvjeti za ustaljivanje međunarodne nadležnosti djetetova ranijeg uobičajenog boravišta?
7. Kako je riješeno pitanje međunarodne nadležnosti u slučaju otmice djeteta?
8. Kad je moguće prorogirati nadležnost u predmetima o roditeljskoj odgovornosti?
9. Kad je moguće zasnovati nadležnost utemeljenu na nazočnosti djeteta?
10. Kad je moguće diskrecijsko ustupanje nadležnosti sudu koji može bolje odlučiti?
11. Kad se postupak smatra pokrenutim?
12. Što uključuje ispitivanje dopustivosti podnesene tužbe?
13. Kako je riješeno pitanje dvostrukе litispendencije?
14. Koji sud, i u kojem slučaju, je ovlašten poduzimati privremene mjere, uključujući zaštitne mjere?
15. Što mora učiniti sud koji je odbio prijedlog za povratak djeteta pokrenut sukladno HK 1980, u slučaju da je prijedlog odbio temeljem čl.13. HK 1980 ili čl. 3. HK1980 i to u slučaju da je djetetovo uobičajeno boravište bilo u zemlji članici EU ili u slučaju kada je bilo u "trećoj zemlji" ?
16. Koliki je rok za rješavanje postupaka pokrenutih radi povratka nezakonito odvedenog ili zadržanog djeteta?
17. Koja je dob djece na koju se primjenjuje poglavlje III Uredbe?
18. Da li je dopušteno postizanje alternativnog rješenja spora u postupcima koji se vode sukladno odredbama iz III poglavlja Uredbe ?
19. Da li sud u postupku priznanja strane sudske odluke smije preispitivati meritum odluke i nadležnost suda koji je odluku donio ?

20. Što stranka treba dostaviti uz prijedlog za priznanje strane sudske odluke države članice EU?
21. Za koje je odluke potpuno ukinut postupak izvršenja?
22. Koja je razlika u postupku priznanja redovnih i povlaštenih sudske odluke?
23. Da li se može odbiti priznanje i izvršenje i ako da zbog čega?
24. Tko izdaje Potvrde koje se nalaze u prilogu Uredbe? Na kojem jeziku?
25. Da li se Potvrda može ispraviti ili povući ?
26. Kakve uvjete moraju ispuniti autentične isprave i sporazumi da bi bili priznati i izvršeni?
27. Da li se za autentične isprave i sporazume izdaje Potvrda?
28. U kojim situacijama sud ima podršku središnjeg tijela?
29. U kojim se situacijama sud potiče na izravnu komunikaciju?
30. Kojim putem sud može zatražiti pribavljanje potrebnih informacija ?
31. Da li ste ikad koristili sredstva komunikacije i koja ?
32. Gdje možete pronaći informacije o načinima komunikacije?
33. Kakav je odnos Uredbe sa HK 1996 i ostalim instrumentima MPP-a?

POPIS LITERATURE

Propisi:

1. Obiteljski zakon („Narodne novine“, broj 103/15, 98/19),
2. Zakon o parničnom postupku („Narodne novine“, broj 53/91, 91/92, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 2/07, 84/08, 96/08, 123/08, 57/11, 148/11-pročišćeni tekst, 25/13, 28/13 i 89/14, 70/19)
3. Zakon o međunarodnom privatnom pravu („Narodne novine“, broj:101/17)
4. Pravilnik o načinu pribavljanja mišljenja djeteta („Narodne novine“, broj 123/15)
5. Haška konvencija o građanskopravnim aspektima međunarodne otmice djece iz 1980. („Narodne novine“ MU, broj 4/94)
6. Zakon o provedbi Konvencije o građanskopravnim vidovima međunarodne otmice djece („Narodne novine“, broj 99/18)
7. Haška konvencija o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznanju, ovrsi i suradnji u odnosu na roditeljsku odgovornost i o mjerama za zaštitu djece od 19. listopada 1996. (»Narodne novine – Međunarodni ugovori«, br. 5/09.)
8. Konvencija o pravima djeteta („Narodne novine“ MU, broj 12/93 i 20/97)
9. Povelja Europske unije o temeljnim pravima (Službeni list EU, broj C 202/389)
10. Europska Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda ((„Narodne novine“ MU, broj 18/97, 6/99, 14/02, 13/03, 9/05, 1/06 i 2/10)
11. Uredba Vijeća (EZ) br. 2201/2003 od 27. studenoga 2003. o nadležnosti, priznanju i ovrsi odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim sa roditeljskom odgovornošću, kojom se stavlja izvan snage Uredba (EZ) br. 1347/2000 (BRUSSELS II a)
12. Uredba Vijeća (EU) br. 2019/1111 od 25. lipnja 2019. o nadležnosti, priznanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću te o međunarodnoj otmici djece, (BRUSSELS II ter)
13. e-justice portal (<https://e-justice.europa.eu/home.do?plang=hr&action=home>)
14. EUR-Lex (<https://eur-lex.europa.eu>)
15. web stranica Haške konferencije (HCCH, <https://www.hcch.net/en/home>)
16. CURIA (<https://curia.europa.eu>)

Literatura – međunarodno privatno pravo i obiteljski odnosi

1. Kunda, Ivana, Upućivanje na propise EU u Zakonu o međunarodnom privatnom pravu, Barbić, Jakša; Sikirić, Hrvoje (ur.), Međunarodno privatno pravo - interakcija međunarodnih, europskih i domaćih propisa, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb, 2020., str. 21. – 48., Otvoreni prostup: <https://dizbi.hazu.hr/a/?pr=i&id=2043837>

2. Hoško, Tena, Novo uređenje međunarodnog privatnog prava u Republici Hrvatskoj – Zakon o međunarodnom privatnom pravu, *Zakonitost*, Vol. 1., Br. 1., 2019., str. 19. – 31., <http://zakonitost.s11.novenaweb.info/hr/izdanja/?izdanje=9&clanak=206>
3. Župan, Mirela; Kunda, Ivana; Poretti, Paula, Judicial Training in European Private International Law in Family and Succession Matters, Pfeiffer, Thomas; Lobach, Quincy C.; Rapp, Tobias (ur.), *Facilitating Cross-Border Family Life – Towards a Common European Understanding: EUFams II and Beyond*, Heidelberg, Njemačka: Heidelberg University Publishing, 2021. str. 91. – 149., Otvoreni pristup: <https://heiup.uni-heidelberg.de/catalog/book/853/c11711>
4. Župan, Mirela, Utjecaj ljudskih prava na suvremeno međunarodno privatno pravo, Barbić, Jakša; Sikirić, Hrvoje (ur.), *Međunarodno privatno pravo – interakcija međunarodnih, europskih i domaćih propisa*, Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 2020. str. 125. – 168., Otvoreni pristup: <https://dizbi.hazu.hr/a/?pr=i&id=2043853>
5. Župan, Mirela, The best interest of the child – a guiding principle in administering cross-border child related matters?, u: Liefaard, Ton; Sloth-Nielsen, Julia, (ur.), *The United Nations Convention on the Rights of the Child. Taking Stock after 25 Years and Looking Ahead*, Brill|Nijhoff, Leiden, 2017., str. 123. – 229., <https://brill.com/view/book/edcoll/9789004295056/B9789004295056-s013.xml>
6. Župan, Mirela, Cooperation between Central Authorities, u: Honorati, Constanza. (ur.), *Jurisdiction in Matrimonial Matters, Parental Responsibility and International Abduction. A Handbook on the Application of Brussels Iia Regulation in National Courts*, Peter Lang, Torino, 2017., str. 265. – 293., <https://www.peterlang.com/document/111352>
7. Župan, Mirela, Europski prekogranični obiteljski postupci, u: Petrašević, Tunjica; Vuletić, Igor (ur.), *Procesno-pravni aspekti prava EU*, Pravni fakultet Osijek, Osijek, 2016., str. 125. – 172., Otvoreni pristup: <https://www.pravos.unios.hr/download/europski-prekogranicni.pdf>
8. Župan, Mirela, 50 godina europske pravosudne suradnje u građanskim stvarima – 5 godina hrvatske primjene, Godišnjak Akademije pravnih znanosti Hrvatske, Vol. 10., 2019., str. 469. – 494., Otvoreni pristup: <https://hrcak.srce.hr/file/325396>.
9. Župan, Mirela, Novi Zakon o međunarodnom privatnom pravu, *Hrvatska pravna revija*, Vol. 18., Br. 2., 2018., str. 1. – 12., Otvoreni pristup: <https://www.researchgate.net/publication/340335173>
[Novi Zakon o međunarodnom privatnom pravu](#)
10. Medić, Ines, Priznanje i ovrha na području EU - uzajamno povjerenje i zaštita temeljnih ljudskih prava, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*, Vol. 54., Br. 1., 2017., str. 283.-300. Otvoreni pristup: <https://hrcak.srce.hr/file/259529>
11. Sikirić, Hrvoje, Zakon o međunarodnom privatnom pravu, *Pravo u gospodarstvu*, Vol 58., Br. 5., 2019., str. 817. – 896., http://www.pravniciugospodarstvu.hr/casopisi/casopis_05_2019.html

Literatura – roditeljska odgovornost

12. Viarengo, Ilaria; Villata, Francesca (ur.), *Planning the Future of Cross Border Families: A Path Through Coordination*, Hart Publishing, Oxford, 2020., <https://www.bloomsburycollections.com/book/planning-the-future-of-cross-border-families-a-path-through-coordination/foreword?from=search>
- Župan, Mirela; Drventić, Martina, Parallel Proceedings – Lis Pendens and Concurrent Procedures, str. 203. – 222.
 - Župan, Mirela; Medić, Ines; Poretti, Paula; Lucić, Nataša; Drventić, Martina, The Application of the EUFam's Regulations in Croatia, str. 429. – 460.
13. Župan, Mirela. (ur.), Prekogranično kretanje djece u Europskoj uniji, Pravni fakultet Osijek, Osijek, 2019., Otvoreni pristup: <https://www.pravos.unios.hr/chair-euchild/monografija>
- Medić, Ines, Najbolji interes djeteta u europskim prekograničnim predmetima, str. 9. – 59.
 - Župan, Mirela, Dijete u međunarodnom privatnom pravu, 223. – 271.
 - Kunda, Ivana, Uobičajeno boravište djeteta, str. 295. – 315.
 - Župan, Mirela; Drventić, Martina, Prekogranične građanskopravne otmice djece, str. 345. – 381.
 - Marjanović, Sanja, Tumačenje iznimke ozbiljne opasnosti u slučaju građanskopravne otmice djeteta, str. 381. – 395.
14. Drventić, Martina, New Trends in European Procedural Family Law, *ECLIC Procedural Aspects of EU Law*, Vol. 1., 2017., 424. – 446., Otvoreni pristup: <https://hrcak.srce.hr/ojs/index.php/eclic/article/view/6539/3449>
15. M.Alvarez Torne i drugi, Priručnik uz Uredbu Bruxelles II bis, Pravni fakultet Sveučilištua Rijeci, 2017. https://www.bib.irb.hr/918064/download/918064.Prirucnik_uz_Uredbu_Bruxelles_Ila.pdf
16. Mirela Župan, Roditeljska skrb u sustavu Haške konvencije o mjerama za zaštitu djece (1996.), u: Branka Rešetar (ur.), Pravna zaštita prava na (zajedničku) roditeljsku skrb, Pravni fakultet Osijek, 2012., str. 199. – 222., <https://www.pravos.unios.hr/download/zupan-roditeljska-skrb-u-sustavu-haske-konvencije-o-mjerama-za-zastitu-djece.pdf>
17. Medić, Ines; Mioč, Petra, Preseljenje djeteta, Rešetar, Branka (ur.), Suvremeni instituti obiteljskog prava i postupka, Pravni fakultet Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Osijek, 2017., str. 105. – 136., Otvoreni prostup: <https://www.pravos.unios.hr/download/uvod-i-pravo-na-zastitu-obiteljskog-zivota.pdf>
18. Medić, Ines, Prekogranični smještaj djeteta u svjetlu Haške konvencije iz 1996 godine i Uredbe Bruxelles II bis, Kunda, Ivana (ur.), Obitelj i djeca: europska očekivanja i nacionalna stvarnost, Pravni fakultet u Rijeci, Rijeka Hrvatska udruga za poredbeno pravo, 2014., str. 121. – 141.
19. Medić Musa, Ines, Razvod braka i neki njegovi učinci u europskom pravosudnom prostoru, Rešetar, Branka ; Župan, Mirela (ur.), Imovinskopravni aspekti razvoda braka - hrvatski, europski i međunarodni kontekst, Pravni fakultet Osijek, Osijek, 2011. str. 235. – 286., Otvoreni pristup: <https://www.pravos.unios.hr/download/ines-medic-razvod-braka-i-neki-njegovi-ucinci-u-europskom-pravosudnom-prostoru.pdf>

20. Medić Musa, Ines, Komentar Uredbe Bruxelles II bis u području roditeljske skrbi, Pravni fakultet Sveučilišta u Osijeku, Osijek, 2012.

Literatura: međunarodna otmica djeteta

21. Župan, Mirela; Poretti, Paula; Drventić, Martina, Izvršenje presuda Europskog suda za ljudska prava u građanskopravnim međunarodnim otmicama djece u Republici Hrvatskoj – nova otvorena pitanja, *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, Vol. 71., Br. 3-4., 2021., sr. 347. – 375., Otvoreni pristup: <https://hrcak.srce.hr/file/386415>
22. Drventić, Martina, COVID-19 Challenges to the Child Abduction Proceedings, ECLIC EU 2021 – The Future of the EU in and After the Pandemic, Vol. 5, 2021., str. 631. – 656., Otvoreni pristup: <https://hrcak.srce.hr/ojs/index.php/eclic/article/view/18323/10019>
23. Župan, Mirela; Marin, Mrčela, Implementation of cross-border protective measures in return proceedings: Problems of evidence under national procedural law, u: Trimmings, Katarina; Dutta, Anatol; Honorati, Costanza; Župan, Mirela, *Domestic Violence and Parental Child Abduction*, Intersentia, 2022., Otvoreni pristup: <https://www.intersentiaonline.com/> (dostupno od srpnja 2022.)
24. Župan, Mirela, Drventić, Martina, Kruger, Thalia, Cross-border Removal and Retention of a Child – Croatian Practice and European Expectation, *International Journal of Law, Policy and the Family*, Vol. 34., Br. 1., 2020., str. 60. – 83., <https://academic.oup.com/lawfam/article/34/1/60/5861709?login=true>
25. Šimović Ivan: "Presude o roditeljskoj skrbi Europskog suda za ljudska prava protiv Republike Hrvatske.", Biblioteka Monografije Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
26. Župan, Mirela (ur.), *Private International Law in the Jurisprudence of European Courts - Family at Focus*, Faculty of Law Osijek, Osijek, 2015., Otvoreni pristup: <https://www.pravos.unios.hr/download/zupan-ed-ur-private-international-law.pdf>.
- Župan, Mirela; Hoško, Tena, Operation of the Hague 1980 Child Abduction Convention in Croatia, str. 227. – 242.
 - Hoško, Tena, Child Abduction in Croatia: Before and After the European Union Legislation, str. 159. – 184.
27. Župan, Mirela; Poretti, Paula, Concentration of Jurisdiction in Cross-Border Family Matters – Child Abduction at Focus, u: Vinković, Mario (ur.), *New Developments in EU Labour, Equality and Human Rights Law*, Faculty of Law Osijek, Osijek, 2015., str. 341. – 357., Otvoreni pristup: <https://www.pravos.unios.hr/download/zupan-poretti-concentration-of-jurisdiction-in-cross-border-family-matters-child-abduction-in-focus.pdf>
28. Župan, Mirela, Ledić, Senija, Drventić, Martina, Provisional Measures and Child Abduction Proceedings, *Pravni vjesnik*, Vol. 35, Br. 1, 2019., str. 9. – 33., Otvoreni pristup: <https://hrcak.srce.hr/file/320659>.
29. Župan, Mirela; Drventić, Martina, Kindesentführung vor kroatischen Gerichten Mit Besonderer Rücksicht auf die aus Deutschland kommenden Anträge, *Revija za evropsko pravo*, Vol. 1., 2018., str. 63. – 83., Otvoreni pristup: <https://www.bib.irb.hr/1075268>.

Preporučena literatura za Uredbu 2019/1111:

1. *Yearbook of Private International Law*, Vol XXII., 2020/2021., 2021., <https://www.degruyter.com/document/doi/10.9785/9783504387587/html>
 - González Beifuss, Cristina, What's New in Regulation (EU) No 2019/1111?, str. 95. – 116.
 - Ní Shúilleabhairn, Máire, An Overview of the Principal Reforms in Regulation (EU) 2019/1111, str. 117. – 138.
 - Biagioli, Giacomo; Carpaneto, Laura, Children under Brussels IIter Regulation, str. 139. – 155.
 - Lazić, Vesna; Pretelli, Ilaria, Revised Recognition and Enforcement Procedures in Regulation Brussels IIter, str. 155. – 183.
 - Župan, Mirela; Hoehn, Christian; Kluth, Ulrike, The Central Authority Cooperation under the Brussels IIter Regulation, str. 183. – 201.
2. Martiny, Dieter, New efforts in judicial cooperation in European child abduction cases, Polski Proces Cywilny, Vol. 4., 2021., str. 501. – 522-, <https://assets.contenthub.wolterskluwer.com/api/public/content/8c8d4d3054c24a25aa821dc2cb986693?v=b5c97178>
3. Musseva, Boriana, The Recast of the Brussels IIa Regulation: the Sweet and Sour Fruits of Unanimity, *ERA Forum*, Vol. 21., 2020., str. 129. – 145., <https://link.springer.com/article/10.1007/s12027-019-00595-5>

Nacionalna izvješća:

1. Župan, Mirela, *Croatian National Report*, POAM Project, 2019., https://research.abdn.ac.uk/wp-content/uploads/sites/15/2020/05/National-report_Croatia.pdf
2. Župan, Mirela; Šego, Marijana; Poretti, Paula; Drventić, Martina, Report on the Croatian Exchange Seminar, EUFams II Project, 2019., <http://www2.ipr.uni-heidelberg.de/eufams/index-Dateien/microsites/download.php?art=projektbericht&id=10>
3. Župan, Mirela; Drventić, Martina, Report on the Croatian Good Practices, 2016., <http://www.eufams.unimi.it/wp-content/uploads/2017/01/EUFAMS-Croatian-report-on-good-practices.pdf>

Izvješća s pojašnjenjima i vodiči za dobro postupanje

1. Pérez-Vera, Elisa, *Explanatory Report on the 1980 HCCH Child Abduction Convention*, HCCH Publications, 1982., <https://www.hcch.net/en/publications-and-studies/details4/?pid=2779>

2. Lagarde, Paul, *Explanatory Report on the 1996 Hague Child Protection Convention*, HCCH Publications, 1998., <https://www.hcch.net/en/publications-and-studies/details4/?pid=2943>
3. HCCH, Toolkit for the HCCH 1980 Child Abduction Convention in Times of COVID-19, 2020, <https://www.hcch.net/en/news-archive/details/?varevent=741>
4. HCCH, Vodič za uspješnu primjenu HCCH-ove Konvencije od 25. listopada 1980. o građanskopravnim vidovima međunarodne otmice djece Dio VI - Članak 13. Stavak 1. točka (b), 2020., <https://assets.hcch.net/docs/8999dcac-9a5a-4a98-9430-956fa4654aee.pdf>
5. HCCH, Guide to Good Practice under the Hague Convention of 25 October 1980 on the Civil Aspects of International Child Abduction Mediation, Guide to Good Practice. Part V - Mediation, 2012. <https://www.hcch.net/en/publications-and-studies/details4/?pid=6561&dtid=3>
6. HCCH, Guide to Good Practice under the Hague Convention of 25 October 1980 on the Civil Aspects of International Child Abduction, Part IV – Enforcement, 2010., <https://www.hcch.net/en/news-archive/details/?varevent=201>
7. HCCH, Guide to Good Practice under the Hague Convention of 25 October 1980 on the Civil Aspects of International Child Abduction. Part III - Preventive Measures, 2005., <https://www.hcch.net/en/publications-and-studies/details4/?pid=3639&dtid=3>
8. HCCH, Vodič za uspješnu primjenu Haške konvencije od 25. listopada 1980. o građanskopravnim aspektima međunarodne otmice djece. II dio - Provedbene mjere, 2003., <https://www.hcch.net/en/publications-and-studies/details4/?pid=2781&dtid=3>
9. HCCH, Guide to Good Practice under the Hague Convention of 25 October 1980 on the Civil Aspects of International Child Abduction. Part I - Central Authority Practice, 2003, <https://www.hcch.net/en/publications-and-studies/details4/?pid=2780&dtid=3>
10. HCCH, Praktični priručnik o funkciranju Haške konvencije od 19. listopada 1996. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznanju, ovrsi i suradnji u području roditeljske odgovornosti i mjerama za zaštitu djece, 2018, <https://assets.hcch.net/docs/ee381a5e-08b2-44a3-a8dc-8ad4026afca4.pdf>
11. HCCH, Sudački bilteni o međunarodnoj zaštiti djece: <https://www.hcch.net/en/publications-and-studies/publications2/judges-newsletter>
12. Europska komisija, Praktični priručnik za primjenu Uredbe Bruxelles II.a, 2016., <https://op.europa.eu/hr/publication-detail/-/publication/f7d39509-3f10-4ae2-b993-53ac6b9f93ed>.
13. The Best Practice Guide on the protection of abducting mothers in return proceedings involving allegations of domestic violence was prepared under the auspices of the POAM research project; <https://research.abdn.ac.uk/poam/resources/guide-to-good-practice>